

Univerzita ako vzdelávacia inštitúcia čelí obdobiu krízy, ktorej intenzita je menšia či väčšia v závislosti od krajiny. Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania je jedna z ciest ako čeliť tejto kríze. Francúzska republika ako zakladajúci štát európskej integrácie je v permanentnom reformnom procese vysokoškolského školstva, s cieľom modernizovania, zefektívňovania a zvyšovania konkurencieschopnosti francúzskych univerzít v európskom a svetovom rámci. Záujem Francúzskej republiky ovplyvňovať, modernizovať a internacionalizovať slovenské vysokoškolské prostredie v duchu francúzskeho vysokoškolského vzdelávania je permanentnou ambíciou ich zahraničnej politiky na Slovensku. Existujúca pozitívna skúsenosť slovenských vysokých škôl a univerzít s bilaterálnym francúzskym partnerstvom reflektovala do vzniku Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu (SFUI). V predloženej publikácii sa autori, zástupcovia slovenských fakúlt a univerzít, ktoré sú členmi SFUI, zamýšľajú nad procesom internacionalizácie a prezentujú svoje postoje, skúsenosti, konkrétne aktivity ale aj výsledky realizovania internacionalizácie cez prizmu slovensko-francúzskej univerzitnej spolupráce.

Marián Giba (ed.)

Internationalizácia vysokoškolského školstva prostredníctvom francúzštiny a s Francúzskom

Internationalizácia vysokého školstva prostredníctvom francúzštiny a s Francúzskom

ISBN 978-80-206-0136-0

9 788020 601360

SFUI IUFS

DICTIONNAIRE

Marián Giba (ed.)

**Internacionalizácia
vysokého školstva
prostredníctvom francúzštiny
a s Francúzskom**

**Publikácia vydaná pri príležitosti 10. výročia založenia
Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu**

**Internationalisation
de l'enseignement supérieur
par le français et avec la France**

*ouvrage réalisé à l'occasion du 10e anniversaire de
l'Institut universitaire franco-slovaque*

Názov: Internacionalizácia vysokého školstva prostredníctvom francúzština s Francúzskom

Publikácia vydaná pri príležitosti 10. výročia založenia Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu

Autori: Doc. JUDr. Marián Giba, PhD. - zostavovateľ

Recenzenti: Doc. PhDr. Ľubmila Mešková, PhD.

Doc. PhDr. Eva Švarbová, PhD.

Náklad: 100 ks

Rozsah: 148 strán

Vydanie: prvé

Vydavateľ: NAŠE VOJSKO - knižní distribuce, s. r. o.

Nad Vinným potokem 1148/4, Praha 10, 101 00

ISBN: 978-80-206-0136-0

Jazyková úprava: Za jazykovú úpravu zodpovedajú autori jednotlivých príspevkov.

Internacionalizácia vysokého školstva prostredníctvom francúzštiny a s Francúzskom

**Publikácia vydaná pri príležitosti 10. výročia založenia
Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu**

Marián GIBA (ed.)

OBSAH

PRÉFACE de Pascal Le Deunff	9
ÚVOD	11
SLOVENSKO-FRANCÚZSKY UNIVERZITNÝ INŠTITÚT - NÁSTROJ PODPORY INTERNACIONALIZÁCIE SLOVENSKÝCH UNIVERZÍT autor Radovan Gura.....	13
STO ROKOV VYUČOVANIA FRANCÚZSKEHO JAZYKA NA UNIVERZITE. LÉON CHOLLET A ZAČIATKY ROMANISTIKY NA SLOVENSKU autorka Jana Truhlářová.	31
CONCILIER L'ACQUISITION DE COMPÉTENCES PROFESSIONNELLES ET LE DÉVELOPPEMENT DE L'ESPRIT CRITIQUE GRÂCE À UNE APPROCHE TRANSDISCIPLINAIRE ET TRANSVERSALE DE L'ENSEIGNEMENT autori Frédéric Delaneuville, Linda Zummerová, Olivier Dumontel	44
PROCES INTERNACIONALIZÁCIE NA EKONOMICKEJ UNIVERZITE V BRATISLAVE autorka Iveta Rizeková.....	53
INTERNACIONALIZÁCIA SLOVENSKÉHO VYSOKÉHO ŠKOLSTVA S FRANCÚZSKYMI PARTNERMI: BILANCIA DESAŤROČIA FAKULTY POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB autorka Mária Huraj Rošteková.....	68
INTERNACIONALIZÁCIA VYSOKÝCH ŠKÔL Z POHĽADU UPLATNITEĽNOSTI ABSOLVENTOV autorky Žaneta Lacová, Natália Matviaková.	89

**INTERNACIONALIZÁCIA NA INŠTITÚTE ROMANISTIKY FILOZOFICKEJ FAKULTY
PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY**

autor Ján Drengubiak.....102

OD DVOCH DIPLOMOV K SPOLOČNÝM EURÓPSKYM DIPLOMOM

autorka Marianna Siničáková112

**QUEL(S) CADRE(S) POUR LE DEVELOPPEMENT DE L'INTERNATIONALISATION
INCLUSIVE A L'UNIVERSITE ?**

autorka Katarína Chovancová.....125

ÉPILOGUE - 10 ROKOV DOBRÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

autorka Mária Paľová145

**AMBASSADE
DE FRANCE
EN SLOVAQUIE**

*Liberté
Égalité
Fraternité*

PRÉFACE

Il est toujours plaisant de voir grandir un projet bien né. L'Institut universitaire franco-slovaque est depuis sa naissance un projet exceptionnel d'animation de la coopération universitaire entre deux pays, et a par sa conception même prouvé la qualité extraordinaire de la relation franco-slovaque.

Dix ans plus tard, il a atteint sa maturité dans un environnement qui a bien changé, mais les convictions à l'origine du projet se sont elles aussi renforcées. L'année 2022, marquée par la guerre en Ukraine, nous prouve de la pire des façons que l'Union européenne est un facteur de paix sur notre continent ; elle nous montre aussi que l'Union européenne doit assurer une réussite économique partagée entre tous et un sentiment d'appartenance tout aussi partagé. Or, la coopération universitaire et scientifique est un outil majeur pour ces deux volets également importants du projet européen. L'IUFS me semble donc être aujourd'hui plus nécessaire encore qu'à sa naissance.

En dix ans, l'IUFS a développé des qualités que ses fondateurs n'auraient pas imaginées. Il est bien entendu un élément majeur de la coopération scientifique ou de la diffusion, à destination du public, des idées issues de la recherche mais le colloque dont vous lisez les actes le prouve : il est aussi un acteur essentiel de l'internationalisation des universités françaises et slovaques.

Ce qui a permis cette action, c'est la communauté particulièrement soudée d'universitaires que l'IUFS a pu créer en France et en Slovaquie. Pour sa deuxième décennie, l'IUFS saura certainement développer encore son rôle dans la coopération universitaire et scientifique ou dans les débats d'idées. Il aura aussi, grâce à cette communauté si forte, toute légitimité à devenir un interlocuteur efficace de la coopération technique et à animer le dialogue entre les universités ou entre les universités et leurs tutelles pour poursuivre son oeuvre d'internationalisation.

Pour l'aider à concrétiser cet avenir prometteur, l'Ambassade de France en Slovaquie sera aux côtés de l'IUFS comme elle l'a été depuis ses débuts.

Pascal Le Deunff
*Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire
de la République française en République slovaque*

ÚVOD

Internacionalizácia je pravdepodobne najvýznamnejšou transformáciou, ktorou systémy európskych, ale aj svetových a vysokých škôl prešli za posledné dve až tri desaťročia. Procesy globalizácie zasiahli aj vysokoškolské prostredie a jedným z ich vplyvov je práve jeho internacionalizácia. Tá sa prejavuje najmä tým, že univerzity sa oveľa viac než v minulosti otvárajú cudzojazyčným predmetom či dokonca celým študijným programom, realizujú sa rôzne programy študentskej i učiteľskej mobility a ponad hranice prebieha intenzívna spolupráca univerzít v oblasti vedeckého výskumu a publikačnej činnosti.

V súčasnosti sa internacionalizácia javí ako jedna z možných hybných síl na prekonanie istej krízy vysokoškolského vzdelávania. Prebiehajúca internacionalizácia vysokého školstva je predsa len iná a špecifikujú ju viaceré charakteristiky, ktoré sú v rozličných krajinách aplikované a vnímané rôzne. Jedným zo smerov, ktorým sa slovenské vysoké školy a univerzity internacionalizovali, bola aj spolupráca s francúzskym univerzitným prostredím. Zo slovenskej strany išlo vo väčšine prípadov o univerzity či fakulty, ktoré už mali s francúzskymi univerzitami nadviazanú pedagogickú alebo vedecko-vzdelávaciu spoluprácu, ktorej história v niektorých prípadoch siaha až do začiatku 20. storočia.

Jednou z inštitúcií, ktorá napomáhala rozvíjať slovensko-francúzsku univerzitnú spoluprácu, a teda internacionalizovať slovenské vysokoškolské prostredie, je aj Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút, ktorý už dvanásť rokov združuje slovenské univerzity či fakulty, ktoré rozvíjajú pedagogickú alebo vedecko-vzdelávaciu spoluprácu s francúzskymi partnermi pod záštitou Francúzskeho veľvyslanectva na Slovensku.

Predložená publikácia prezentuje stručný prierez internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania slovenských univerzít a fakúlt, členov SFUI, v spolupráci s francúzskymi univerzitami.

SLOVENSKO-FRANCÚZSKY UNIVERZITNÝ INŠTITÚT - NÁSTROJ PODPORY INTERNACIONALIZÁCIE SLOVENSKÝCH UNIVERZÍT

INSTITUT UNIVERSITAIRE FRANCO-SLOVAQUE - UN INSTRUMENT D'ACCOMPAGNEMENT DE L'INTERNATIONALISATION DES UNIVERSITÉS SLOVAQUES

Radovan Gura

Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov

Abstrakt

Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút je jedinečnou inštitúciou v slovenskom akademickom prostredí, ktorej úlohou je propagovať a rozvíjať vyučovanie v duchu francúzskeho vysokoškolského vzdelávania a kultúry na slovenských vysokých školách a univerzitách. Príspevok sumarizuje a hodnotí desať rokov existencie inštitútu a podčiarkuje význam francúzskeho vplyvu na vysokoškolské vzdelávanie v Slovenskej republike.

Resumé

L'Institut universitaire franco-slovaque est une institution unique dans le milieu universitaire slovaque, dont la mission est de promouvoir et de développer un enseignement dans l'esprit de l'enseignement supérieur et de la culture française dans les universités slovaques. L'article résume et évalue les dix années d'existence de l'institut et souligne l'importance de l'influence française sur la formation académique en République slovaque.

Kľúčové slová: Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút, SFUI, internacionalizácia vzdelávania, univerzita, Francúzska republika, Slovenská republika

Mots clés: Institut universitaire franco-slovaque, IUFS, l'internationalisation de l'enseignement, l'université, République française, République slovaque

1 Internacionalizácia

Mobilita bola dôležitou súčasťou vysokoškolského vzdelávania už od vzniku prvých univerzít, či už hovoríme o výmene učencov alebo študentov. V stredoveku, po založení veľkých európskych univerzít, kedy spoločným jazykom vzdelancov bola latinčina, bola mobilita ešte jednoduchšia a o to samozrejmejšia. Tieto inštitúcie sa tak stali križovatkami, kde sa miešali učenci z rôznych prostredí, krajín, kultúr a civilizácií. Najlepší učители priťahovali študentov aj cez štátne a kontinentálne hranice. Tak napríklad stredoveký učenec, filozof a mysliteľ Erazmus Rotterdamský (1456-1536) je považovaný za jedného z najvýznamnejších a najvplyvnejších predstaviteľov európskeho humanizmu a jeho príspevky k vzdelanosti si dnes pripomíname v neznámejšom programe Európskej únie, vďaka ktorému sú každoročne mobilné tisíce pedagógov a študentov. Aj u českého učenca J.A. Komenského (1592-1670) nachádzame odporúčenia, aby študent po ukončení vyššieho vzdelania pokračoval v štúdiu cestovaním, ktoré považoval za nevyhnutne dôležité na získanie nových skúseností a vedomostí.

Mobilita vo vysokoškolskom prostredí je dnes iba jednou zo súčastí jeho internacionalizácie. Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania je dynamický proces, ktorý závisí a súvisí s vývojom a zmenami vo svetovej spoločnosti. Na regionálnej úrovni je zas vývoj a stav vysokoškolského vzdelávania v tom-ktorom štáte výsledkom vplyvu ďalších faktorov ako je vývoj politického systému a hospodárstva, spoločenské a kultúrne aspekty, ale aj vplyv napredovania vied, poznatkov, či vývoj administratívneho riadenia krajiny a jej územných celkov. K uvedenému sa pripája aj medzinárodný rozmer, teda medzinárodné partnerstvá, konkurencieschopnosť a udržateľnosť vzdelávania. Na európskom kontinente považujeme za najvýznamnejší nástroj

internacionalizácie bolonský proces, ktorý zjednocuje ciele, koordinuje národné stratégie a rámčuje proces internacionalizácie.

Dnes nové formy internacionalizácie, ako sú napr. vysokoškolské kampusy vybudované v zahraničí, dištančné programy vzdelávania a ich globálny dosah, alebo medzinárodné vzdelávacie centrá a siete, dopĺňajú celý rad tradičných foriem, kde za najvýznamnejšie považujeme mobilitu študentov a zamestnancov, ďalej zmeny zavádzané do osnov a študijných programov alebo vytváranie medzinárodných inštitucionálnych vzťahov v oblasti vzdelávania a výskumu. Okrem toho môžeme pozorovať vznik nových inštitucionálnych aktérov, resp. nových poskytovateľov vzdelávania, ktorí pochádzajú zo súkromného sektora. (Rošteková, 2021, s.12)

Môžeme konštatovať, že globalizácia a europeizácia ovplyvňujú vysokoškolské inštitúcie vo všetkých európskych krajinách. Univerzita ako vzdelávacia inštitúcia navyše čelí obdobiu krízy, ktorej intenzita je menšia či väčšia v závislosti od krajiny. V predložennom príspevku prezentujeme a hodnotíme internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania v kontexte spolupráce s Francúzskou republikou a identifikujeme jej vplyv na tento proces, v rámci Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu.

2 Vplyv Francúzskej republiky na proces internacionalizácie vzdelávania a vznik a etablovanie Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu

Slovenská republika najskôr ako kandidátsky a následne členský štát Európskej únie internacionalizovala vysokoškolské vzdelávanie najmä v procese implementácie bolonského procesu od začiatku 21. storočia. Samotný proces, jeho rýchlosť aplikovania, ako aj stratégie a charakteristiky boli na rôznych

vysokoškolských inštitúciách republiky rozličné. Jednotlivé inštitúcie vychádzali z existujúcej medzinárodnej bilaterálnej spolupráce. V období prvých rokov po vstupe krajiny do Európskej únie, teda 2004 - 2014, bola veľmi intenzívna medzinárodná univerzitná spolupráca nadviazaná najmä s francúzskymi vysokoškolskými inštitúciami. Prirodzene to zapadalo aj do rámca záujmov francúzskej zahraničnej politiky, v kontexte jej mäkkej moci, alebo diplomacie ovplyvňovania, (výraz, ktorý je uprednostňovaný vo francúzskej literatúre) (Gura, Rošteková, Vancel, 2019). Záujem Francúzskej republiky ovplyvňovať, modernizovať a internacionalizovať slovenské vysokoškolské prostredie v duchu francúzskeho vysokoškolského vzdelávania je permanentnou ambíciou ich zahraničnej politiky na Slovensku. Existujúca pozitívna skúsenosť slovenských vysokých škôl a univerzít s bilaterálnym francúzskym partnerstvom následne v roku 2011 reflektovala do vzniku Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu (ďalej SFUI), ktorý sídli v Banskej Bystrici, na Univerzite Mateja Bela.

Uvedomenie si parcializácie jednotlivých partnerstiev v rámci malej Slovenskej republiky a jej fragmentácie medzi jednotlivé slovenské univerzitné inštitúcie bolo základnou hnacou silou pri vzniku SFUI. Slovenské univerzity, či ich fakulty od Košíc, cez Banskú Bystricu, Nitrú až po Bratislavu rozvíjali na individuálnej báze viaceré typy univerzitnej spolupráce počnúc individuálnymi mobilitami, cez pedagogické projekty, medzinárodné konferencie, spoločné študijné programy, dvojité diplomy či vedecké projekty rôznej úrovne vždy, alebo vo väčšine prípadov s podporou Veľvyslanectva Francúzskej republiky na Slovensku a Francúzskeho inštitútu na Slovensku. Oddelenie vedeckej a univerzitnej spolupráce veľvyslanectva je hlavným kontaktným bodom slovensko-francúzskej spolupráce. Práve na podnet jeho lídra, atašého pre univerzitnú spoluprácu Rachida Makhloufiho, bol v roku 2011 založený Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút. Myšlienka spojenia, zjednotenia či

združenia všetkej slovensko-francúzskej univerzitnej spolupráce do jednej inštitúcie sa v danom období javila ako utopistická v kontexte spoločenských podmienok a situácie v slovenskom univerzitnom priestore, navyše bez existujúceho legislatívneho rámca. Dnes už vieme, že už v tom čase táto vízia reflektovala svetové a francúzske tendencie „spájania sa“ vysokoškolských inštitúcií do väčších, viditeľnejších a konkurencieschopnejších celkov, kde už v tomto čase sledovali francúzske univerzity svoje umiestnenia v šanghajskej rebríčku, či iných rankingoch a cieľom vlády bolo reformovať francúzsky vysokoškolský priestor s ambíciou zvýšenia konkurencieschopnosti vysokoškolských a vedeckých inštitúcií v rámci svetových ukazovateľov. (Gura, Kubeková, Rošteková, 2021)

Na základe bilaterálnej komunikácie medzi Univerzitnou Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorá bola vybraná Francúzskym veľvyslanectvom na Slovensku za lídra budúceho inštitútu, a to aj na základe najlepšie rozvinutej, existujúcej a trvajúcej univerzitnej spolupráce, bol koncipovaný právny rámec budúceho inštitútu, ktorý zahŕňal aj ciele SFUI. Inštitút bol slávnostne inaugurovaný vtedajším ministrom školstva, vedy, výskumu a športu a súčasným poslancom Európskeho parlamentu pánom Eugenom Jurzicom pri otvorení akademického roku 2011 - 2012 na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

2.1 Ciele a členská základňa Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu

Hlavnou prioritou SFUI pri koncipovaní princípov jeho existencie bolo, a v súčasnosti aj naďalej zostáva, propagovať a rozvíjať vyučovanie v duchu francúzskeho vysokoškolského vzdelávania a kultúry na slovenských vysokých školách a univerzitách. Rovnako dôležité je prispievať k rozvoju a rozširovaniu čiastočne frankofónnych programov existujúcich na Slovensku, či uľahčovať

výmenu študentov, učiteľov a vedeckých pracovníkov medzi čiastočne frankofónnymi programami a francúzskymi univerzitami. Nezanedbateľnou súčasťou je podporovať rozvoj vzťahov a spolupráce medzi francúzskymi a slovenskými univerzitami, vysokými školami a vedecko-výskumnými pracoviskami, knižnicami a inými inštitúciami pôsobiacimi v oblasti vysokoškolského vzdelávania, ale aj nadväzovať partnerstvá medzi francúzskymi podnikateľskými subjektmi pôsobiacimi na území Slovenskej republiky a slovenskými inštitúciami v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu. (Stanovy SFUI, 2022)

V období uplynulých jedenástich rokov SFUI zjednotil a zastrešoval spoluprácu 12 slovenských fakúlt zo šiestich slovenských univerzít. Ide o Ekonomickú univerzitu v Bratislave, tri fakulty Univerzity Komenského v Bratislave - Fakultu managementu, Právnickú fakultu a Filozofickú fakultu, potom tiež Filozofickú fakultu Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofickú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ale tiež Ekonomickú fakultu Technickej univerzity v Košiciach a prirodzene aj tri fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, teda Filozofickú fakultu, Ekonomickú fakultu a Fakultu politických vied a medzinárodných vzťahov. Členom SFUI je aj Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky, ktorému SFUI pomohol rozbehnúť a inštalovať v súčasnosti známy FABLAB. Od roku 2023 je členom SFUI aj Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. Naopak vzhľadom na nové podmienky akreditácie momentálne SFUI a môžeme povedať, frankofónnu komunitu slovenských vysokých škôl, opustila Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Medzi francúzske univerzity, ktoré pomáhajú internacionalizovať slovenské vysoké školstvo a sú členmi SFUI patria Inštitút politických vied, Paríž a jeho Európsky Campus v Dijone, Lotrinská univerzita v Nancy, Univerzita Champagne-Ardenne v Remeši, Univerzita v Poitiers a tiež je

členom Vysoký inštitút manažmentu pri Versailleskej univerzite, ktorý je súčasťou konzorcia Paris-Saclay.¹

2.2 *Aktivity Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu*

Aktivity a činnosť združenia spadá do rámca medzivládnej dohody o spolupráci uzavretej v roku 1995 medzi vládami Francúzskej republiky a Slovenskej republiky a potvrdenej Dohodou o strategickom partnerstve z roku 2008, opätovne dezignovanej v rokoch 2013 a 2018. (Strategické partnerstvo, 2018.)

Výsledkom internacionalizácie zoskupenia inštitúcií združených v SFUI je niekoľko spoločných a dvojitych študijných programov existujúcich v Slovenskej republike, niekoľko frankofónnych študijných programov, séria vedeckých a vzdelávacích projektov, desiatky okrúhlych stolov a seminárov a vedeckých konferencií, ktorých výstupy boli publikované vo francúzskych či slovenských vydavateľstvách.

Poslaním SFUI je aj prezentácia existujúcich študijných programov na úrovni stredných škôl, kde bolo rovnako pripravených a zorganizovaných množstvo aktivít po celom Slovensku. Išlo o klasické prezentácie na veľtrhoch vzdelávania, frankofónne dni na rôznych fakultách Slovenska, rôzne úrovne kvízov, či iných zaujímavých aktivít, ktoré bývajú pripravované aj v spolupráci študentských frankofónnych spolkov a združení pôsobiacich v slovenskom vysokoškolskom priestore. Uvedieme napríklad Združenie frankofónnych študentov politických vied – EFPOLIT, či združenie Pont francophone. V spolupráci s Veľvyslanectvom Francúzskej republiky na Slovensku sme pripravili sériu prezentácií inovatívnych myšlienok uplatňovaných vo

¹ Stav členskej základne SFUI k 31.12. 2022

francúzskom vysokom školstve, ktoré sú, alebo boli neznáme slovenskému vysokoškolskému prostrediu, ako je napríklad profesijne orientované štúdium, ekvivalentné uznanie rokov praxe na miesto vysokoškolského štúdia, (tzv. VAE – *La validation des acquis de l'expérience*) či proces zlučovania vysokoškolských inštitúcií, či pracovné stretnutie týkajúce sa zvyšovania kvality vysokoškolského vzdelávania a výmena skúseností z tohto procesu z francúzskeho univerzitného prostredia.

Z prezentovanej palety by sme detailnejšie prezentovali štyri kľúčové národné podujatia, ktoré sme pravidelne organizovali za posledných desať, či jedenásť rokov existencie inštitútu.

2.2.1 Simulácia Európskeho parlamentu

Poslanci Európskeho parlamentu sú počas svojho päťročného mandátu ústrednými hráčmi v európskom legislatívnom procese. V rámci Parlamentu môžu mať poslanci rôzne úlohy a rôznu úroveň zodpovednosti. Práca europoslancu sa strieda medzi plenárnymi schôdzami, prácou v parlamentných výboroch a aktivitami v ich volebnom obvode. Práve plenárne zasadnutia, ktoré sa konajú verejne, v symbolickom parlamente v Štrasburgu boli inšpiráciou na realizáciu projektu „Simulácia Európskeho parlamentu.“ Nakoľko všetci poslanci sa tam stretnú, aby diskutovali o potrebných témach, prezentovali svoje názory a postoje, ale predovšetkým, aby hlasovali o prijatí alebo zamietnutí jednotlivých navrhovaných legislatívnych úpravách, o pozmeňujúcich či o doplňujúcich návrhoch. Plenárne zasadnutia sú tiež príležitosťou pre poslancov parlamentu, aby sa vyjadrili k rôznym témam podľa programu, ktorý definujú predsedovia politických skupín.

SFUI v roku 2022 už po deviaty krát pripravil simuláciu rokovania EP, kde stovka francúzsky hovoriacich gymnazistov Slovenskej republiky prijalo pozvanie,

aby sa zábavnou a praktickou formou naučili ako funguje Európsky parlament, aby si vyskúšali náročnú, dynamickú, interkultúrnu a určite zaujímavú prácu poslanca. V podujatí sa pravidelne snažíme reflektovať témy, ktoré v tom-ktorom roku rezonujú v pléne Európskeho parlamentu ako napríklad : rozširovanie Európskej únie, Parížska klimatická dohoda, téma obnovy, či istej „obrody“ Európskej únie, energetická nezávislosť štátov európskeho kontinentu a podobe.

Stredoškolači už niekoľko dní pred simuláciou, dostávajú informácie so všetkými postupmi ako aj zoznam úloh, ktoré musia v simulovanom zasadnutí EP prezentovať. Prostredníctvom aplikácie Slido a vlastných mobilných telefónov majú všetci študenti k dispozícii hlasovacie zariadenia, či sa rokovania v ostatných rokoch skutočne zmodernizovali a zefektívnil. Tento projekt je živý aj vďaka spolupráci SFUI s Inštitútom politických vied v Paríži, kde riaditeľ Európskeho kampusu v Dijone, Lukáš Macek pravidelne zabezpečuje koordináciu všetkých „poslaneckých“ aktivít počas rokovaní študentských europoslancov nášho Simulovaného Európskeho parlamentu. Jedným z vnútorných cieľov tohto projektu je aj prezentácia slovenského univerzitného prostredia a jeho študijných možností frankofónnym gymnazistom z rôznych častí krajiny a preto sme projekt striedavo organizovali v priestoroch rôznych slovenských univerzít a teda na Ekonomickej univerzite v Bratislave, Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, Univerzite Komenského v Bratislave a v poslednom roku na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, v spolupráci s jej Filozofickou fakultou. Internacionalizácia, europeizácia ako aj modernizácia či spojenie teórie a praktickou prípravou sú takto súčasťou projektu Simulácie Európskeho parlamentu. Podujatie pravidelne podporuje aj Francúzske veľvyslanectvo na Slovensku, Francúzsky inštitút a už niekoľko rokov aj Kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku.

2.2.2 *Veľtrh „Študenti – podniky – univerzity“*

SFUI a jeho členské univerzity sa prostredníctvom svojich aktivít dlhodobou usilujú prepájať teóriu s praxou a zefektívňovať systém vzdelávania tak, aby svojich absolventov pripravili na uplatnenie sa v konkurenčnom pracovnom prostredí. Domáce a zahraničné firmy v poslednom období narážajú na nedostatok kvalifikovaných ľudí s požadovanými zručnosťami, kde okrem odborných vedomostí, technických a administratívnych zručností patrí aj ovládanie cudzích jazykov na dostatočnej úrovni.

Paletu zahraničných podnikov, ktoré hľadajú mladých, ambiciózných a jazykov znalých Slovákov SFUI prezentuje v rámci projektu „Veľtrh študenti-podniky-univerzity“. V rámci podujatia, ktorého iniciátormi boli kolegovia z Fakulty managementu Univerzity Komenského (pozri príspevok autorov Delaneuville, Zimmerová, Dumontel v tomto zborníku) sa SFUI snaží sprostredkovať informácie, kontakty ale tiež kariérne možnosti, či možnosti realizovania stáží pre študentov slovenských univerzít, aby sa po ukončení štúdia mohli úspešne presadiť na trhu práce a prípadne jednoduchšie napredovať v kariérom raste. Podujatie je pravidelne rozdelené na niekoľko častí. V rámci svojej prvej plenárnej časti prináša teoretický pohľad na rôzne témy, ktoré spájajú univerzitné a podnikateľské prostredie ako napríklad dôležitosť znalosti cudzích jazykov vo firemnej komunikácii, pohľad zamestnávateľov na problematiku ľudských zdrojov v podnikoch, tému auditov, tému kultúrnych rozdielov v slovenskom a francúzskom manažmente alebo potreby profesijne orientované vysokoškolských študijných programov, ktoré neustále absentujú v slovenskom vysokom školstve. V druhej časti v rámci samotného veľtrhu, majú návštevníci možnosť priamo diskutovať so zástupcami spravidla pätnástky až dvadsiatky zahraničných podnikov či inštitúcií implementovaných v slovenskom podnikateľskom prostredí, kde nečastejšie zástupcovia oddelení ľudských

zdrojov odovzdávajú študentom konkrétne informácie o potrebách či možnostiach ich uplatnenia v tom-ktorom podniku.

Opätovne ako pri Simulácii Európskeho parlamentu aj toto podujatie sme počas histórie SFUI realizovali tak na Univerzite Komenského, ako aj vo Vedeckom parku Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici či v priestoroch Technickej univerzity v Košiciach. Podujatie pravidelne podporuje aj Francúzske veľvyslanectvo, Francúzsky inštitút a rovnako pri príprave projektu spolupracujeme aj so Slovensko-francúzskou obchodnou komorou.

2.2.3 Marec – mesiac Frankofónie

Každoročne je marec oslavovaný ako „Mesiac Frankofónie“ pretože 20. marec je Medzinárodným dňom Frankofónie. Bolo to v roku 1880, kedy geograf Onésime Reclus zaviedol termín „frankofónia“, ktorý použil pri klasifikácii obyvateľstva na základe jazykového kritéria. Frankofónia, podľa tohto autora, predstavovala spoločenstvo ľudí, ktorí hovoria francúzsky. Termín sa ale v tomto čase neujal u lexikografov a v slovníkových dielach sa objavuje až v 20. storočí.

Ako je však frankofónia chápaná a vysvetľovaná dnes? Francúzsky slovník *Le petit Larousse* (2004) uvádza dva významy pojmu „frankofónia“: 1. *Communauté de langue des pays francophones ; ensemble des pays francophones*, tj. jazykové spoločenstvo frankofónnych krajín; 2. *Collectivité que forment les peuples parlant le français*, čiže spoločenstvo ľudí, ktorí hovoria francúzsky. Výklady, môžeme povedať, zodpovedajú zúženému a zjednodušenému chápaniu frankofónie. Výstižnejšie definuje pojem „francophonie“ konkurenčný slovník *Le petit Robert* (1996, s.969): „1. *Ensemble constitué par les populations francophones*. 2. *Mouvement en faveur de la langue*

française.“ To znamená 1. Celok zložený z frankofónnych obyvateľov; alebo 2. Hnutie v prospech francúzskeho jazyka. V slovenskom vzdelávacom systéme sa veľmi často zabúda práve na tento druhý význam pojmu frankofónia. Nejde len o frankofónne obyvateľstvo sveta, ale aj o rozsiahli systém orgánov. Frankofónia je inštitucionalizované spoločenstvo štátov a územných etník, ktoré sa vyznačujú jediným spoločným znakom – francúzštinou. Túto používa zvyčajne významná časť populácie, aj keď často nie je ani úradným jazykom na danom území. Na tomto základe rozlišujeme v slovenskom ale aj francúzskom jazyku frankofóniu s malým „f“ na označenie francúzsky hovoriacich osôb a o frankofóniu s veľkým „F“, ktorá predstavuje inštitucionálny mechanizmus organizujúci vzťahy medzi francúzsky hovoriacimi krajinami. (Gura, 2006a, 2006b) Cieľom inštitucionalizovanej Frankofónie je budovanie priestoru solidarity založeného na princípoch humanizmu, demokracie a rešpektu k rozmanitosti kultúr a jazykov.

Frankofónia dnes sú predovšetkým ženy a muži, ktorí zdieľajú spoločný jazyk – francúzštinu. Dnes je francúzština na po angličtine najrozšírenejší a najviac vyučovaný svetový jazyk na našej planéte. Správa Observatória francúzskeho jazyka (2018) odhaduje, že počet francúzsky hovoriacich je 300 miliónov, ktorý sú rozšírení na piatich kontinentoch. Francúzština je: 5. najpoužívanejší jazyk po čínštine, angličtine, španielčine a arabčine; 4. jazyk na internete; ale aj 2. najviac vyučovaný cudzí jazyk.

Vráťme sa však k oslavám mesiaca Frankofónie, ktorý zahŕňajú desiatky podujatí po celom Slovenku, na ktorom sa pravidelne podieľajú aj členovia SFUI. Nadšenci Frankofónie si môžu vybrať spomedzi pestrého programu podľa svojich záujmov o kultúru, literatúru, film či umenie. Univerzity rovnako sprostredkovávajú medzinárodné skúsenosti formou interaktívnych workshopov zameraných na prezentáciu budúcich povolání spojených s francúzštinou

či francúzskou kultúrou. Študenti majú možnosť zapojiť sa do zaujímavých súťaží alebo vedomostných kvízov. Najobľúbenejšou súčasťou týchto podujatí je gastronomické okienko, kde návštevníci môžu ochutnať špeciality francúzskej kuchyne.

2.2.4 Slávnostné odovzdávanie diplomov

Ako sme sa už zmienili internacionalizácia vzdelávania zahŕňa aj realizáciu spoločných študijných programov či dvojitych diplomov. Členovia SFUI sú aktívni aj v tomto rozmere internacionalizácie a preto už niekoľko rokov rozvíjajú partnerstvá s francúzskymi univerzitami a na tomto základe ponúkajú slovensko-francúzske študijné programy, v rámci ktorých študuje niekoľko desiatok slovenských študentov.

Posledné národné podujatie, ktoré chceme v našom príspevku zmieniť je slávnostné odovzdávanie diplomov spoločne zabezpečovaného frankofónneho štúdia, ktoré je možné vnímať ako isté „francúzske promócie“. Podujatie pripravujeme celonárodne v spolupráci so zástupcami slovenských a francúzskych partnerských univerzít, ktorých študenti v danom roku ukončili štúdium. Motivácií na realizovanie tohto projektu je z nášho uhla pohľadu viacero. Na prvom mieste je to samozrejme oslávenie úspešného ukončenia štúdia ceremóniou slávnostného odovzdania diplomu, ktoré je typické v priestore strednej Európy a nie je tak bežné vo francúzskej kultúre. Prítomnosť rodinných príslušníkov absolventov, ale aj vrcholných predstaviteľov jednotlivých slovenských a francúzskych univerzít, ale aj zástupcov Francúzskeho veľvyslanectva na Slovensku, poprípade samotného pána veľvyslanca, z rúk ktorého si študenti preberajú diplom, je istým honorom, istou poctou a nie bežným javom v slovenských reáliách. Je to oslava nielen pre samotných študentov ale aj pre pedagógov, ktorým sa podarilo doviesť študentov

k úspešnému ukončeniu štúdia na prestížnej francúzskej univerzite. Rovnako je našim zámerom navodiť u absolventov istú hrdosť v ich začlenení sa do celoslovenskej komunity francúzskych diplomantov. Neposledným cieľom je aj samotná prezentácia výsledkov slovenského vzdelávacieho systému vďaka istej mediálnej odozve ale aj prezentácia pred vrcholnými predstaviteľmi Slovenskej republiky, t. j. zástupcami Ministerstva školstva SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí, alebo zástupcami medzinárodnej frankofónnej komunity združenej v rámci Medzinárodnej univerzitnej agentúry Frankofónie. Okrem formálnej časti podujatia je istou milou súčasťou tejto aktivity aj sprievodná recepcia.

Záver

Členovia SFUI si uvedomujú, že výmena a spolupráca je veľmi dôležitá. Európska únia definuje rámec, ktorý umožňuje krajinám Únie vymieňať si osvedčené postupy a učiť sa jeden od druhého. Vývoj spoločnosti zvyšuje očakávania od univerzitného vzdelávania. Štvrtá priemyselná revolúcia výrazne ovplyvňuje víziu vysokoškolského vzdelávania. Dnešná generácia mladých ľudí je iná ako pred dvoma desaťročiami a túto skutočnosť je potrebné rešpektovať a premietnuť do systému vzdelávania. Cieľom výchovy by mal byť študent a jeho následné uplatnenie v spoločenskom prostredí.

Sme presvedčení, že v spolupráci s Francúzskom zostanú slovenské univerzity konkurencieschopné a budú schopné splniť tieto nároky novej generácie mladých ľudí.

Zoznam bibliografických odkazov:

EGRON-POLAK, E. 2012. Internationalization of Higher Education: A Few Global Trends and Regional Perspectives. In *The Globalization of Higher Education*. London: Palgrave Macmillan, p. 57–69.

GURA, R. 2004. Niekoľko reflexií k vyučovaniu francúzštiny na slovenských školách a v stredoeurópskom kontexte. In *Agrárny perspektivy XIII*. Praha: CZU. 2004. s.694-698.

GURA, R. 2006a. Frankofónia In: *Interkulturní dimenze ve výuce cizích jazyků: sborník příspěvků z mezinárodní konference, která se konala ve dnech 19.-20. září 2005* : Scientific Papers: Sborník vědeckých prací Univerzity Pardubice, Fakulta filosofická / Alena Kiehlborn, Jan Šebek (edd.). - Pardubice : Univerzita Pardubice, 2006. - ISBN 80-7194-893-4. - ISSN 1213-3485. - suppl. 14, série C, s. 65-71.

GURA, R. 2006b. *Frankofónia* - súčasť zahraničnej politiky Francúzska. In: Interpolis '06 : zborník príspevkov z 3. vedeckej konferencie doktorandov v Banskej Bystrici, 23. novembra 2006 / zost. Dagmar Hoscheková, Rastislav Kazanský. - Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006. - ISBN 978-80-8083-375-6. - S. 48-57.

GURA, R. – KUBEKOVÁ, J. – ROŠTEKOVÁ, M. 2021 *Stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe* - 1. vyd. - Praha : Naše vojsko, 2021. - ISBN 978-80-206-0086-8.

GURA, R. – ROŠTEKOVÁ, M. – VANCEL, R. 2019. *Koncept mäkkej moci v regionálnych kontextoch*; rec. Tomáš Koziak, Lucia Rýsová. - 1. vyd. - Praha : Naše vojsko, 2019. - 92 s. [3,40 AH]. - ISBN 978-80-206-1848-1

HAWAWINI, G. (2016) *The Internationalization of Higher Education and Business Schools: A Critical Review*. SpringerBriefs in Business

KEHM, B. M. – TEICHLER, U. 2007. Research on internationalisation in higher education. In *Journal of Studies in International Education*. No 11(3-4), p. 260-273.

KNIGHT, J. (2003) *Updated internationalization definition*. International Higher Education, 33, 2-3.

KNIGHT, J. 2012. *Internationalization: Three Generations of Crossborder Higher Education*. Occasional Publication 38. New Delhi: India International Centre.

KUBEKOVÁ, J. 2020. Viacjazyčnosť ako účinný nástroj zvyšovania kvality vzdelávania. In: *Behaviorálne aspekty kvality a ich vplyv na budovanie kultúry kvality: zborník vedeckých štúdií 1 z projektu VEGA 1/0318/19* / ed. Denisa Malá, Dana Benčíková; rec. Denisa Malá, Martina Minárová, Mariana Sedliačiková. - 1. vyd. - Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2020. - ISBN 978-80-557-1768-5. s. 57-67.

Le petit Larousse. 2004. CD ROM PC. Paris: Larousse, 2004.

Le petit Robert. 1996. *Dictionnaire de la langue française*. Paris, 1996.

ROŠTEKOVÁ, M. 2004-2005. Postavenie francúzskeho jazyka na slovenských školách. In *Cizí jazyky*, č.3, roč. 48, 2004-2005. Praha: Fraus, 2004-2005, s.90-92.

ROŠTEKOVÁ, M. – PALOVÁ, M. 2020. Curricular internationalization in higher education in Slovakia through the integration of content and language - experience with teaching in French. L'internationalisation curriculaire dans l'enseignement superieur en Slovaquie par l'integration du contenu et de la langue - le cas des formations en français. In *XLinguae*. Nitra: SVO Slovenská Vzdelávacia a Obstarávacia. ISSN 1337-8384, vol. 13, n° 1 (2020), p. 204-224

ROUET, G. 2011a. Instrumentalisations économiques et politiques du Processus de Bologne. In *Processus de Bologne, construction européenne, politique européenne de voisinage*. Bruxelles : Bruylant, 2011. s. 177-208.

ROUET, G. 2011b. Géopolitique du Processus de Bologne. In *Processus de Bologne, construction européenne, politique européenne de voisinage*. Bruxelles : Bruylant, p. 7-11.

SÖDERQVIST, M. 2002. *Internationalization and its Management at Higher Education Institutions: Applying Conceptual, Content and Discourse Analysis*. Helsinki: Helsinki School of Economics.

Správa Observatória francúzskeho jazyka, 2018. [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné na internete: https://www.francophonie.org/sites/default/files/2020-02/passeport_2020.pdf

STANOVY SFUI. 2022. *Stanovy Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu*. Dostupné on-line: <https://www.iufs.sk/images/pdf-subory/STANOVY%20SFUI%20SJ.pdf>, (cit. 13.7.2022)

Strategické partnerstvo, 2018. [online]. MZVaEZ. [cit. 2022-09-20]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/documents/10182/13720/fin%C3%A1lna+verzia++Akcny+plan+SK-FR+_propre.pdf/e31dd8af-2f22-4c5d-8c81-d2935fbad112

SUTTON, S. – DEARDORFF, D. K. 2012. *Internationalizing internationalization: The global context*. IAU Horizons, 2012. s. 16–17.

SZYSZLO, P. 2016. Internationalization Strategies for the Global Knowledge Society. In *CBIE PhD Research Series*. [online]. Ottawa: CBIE, 2016. [cit. 2021-09-20]. Dostupné na internete: <https://cbie.ca/wp-content/uploads/2016/05/CBIE-research-Szyszlo-PhD-E.pdf>

van der WENDE, M. 1997. Missing Links: The Relationship between National Policies for Internationalisation and those for Higher Education in General. In *National policies for the Internationalisation of Higher Education in Europe*. Stockholm: Hogskoleverket Studies, National Agency for Higher Education.

WILDAVSKY, B. 2001. *Great Brain Race: How Global Universities Are Reshaping the World*. Princeton.

STO ROKOV VYUČOVANIA FRANCÚZSKEHO JAZYKA NA UNIVERZITE. LÉON CHOLLET A ZAČIATKY ROMANISTIKY NA SLOVENSKU

CENT ANS DE LA LANGUE FRANÇAISE À L'UNIVERSITÉ.

LÉON CHOLLET ET LES DÉBUTS DES ÉTUDES FRANÇAISES EN SLOVAQUIE

Jana Truhlářová

Univerzita Komenského, Bratislava

Filozofická fakulta

ABSTRAKT

Pri príležitosti blížiacej sa storočnice vyučovania francúzštiny na univerzite (jeseň 2022) sa príspevok venuje prvým rokom a desaťročiam existencie Románskeho seminára (dnes Katedry romanistiky) na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, ktorý vznikol ako jedna z prvých jazykových katedrií na Slovensku v školskom roku 1922/1923 a francúzsky jazyk sa tu odvtedy vyučuje bez prerušenia. K formovaniu základov univerzitného vyučovania francúzštiny v ňom popri profesoroch z českých univerzít zásadne prispel francúzsky lektor a neskorší profesor Léon Chollet, ktorého vklad a vyučovacie metódy zohrali významnú úlohu v rozvíjaní románskych štúdií do dnešných dní, hoci sa im až do súčasnosti venovala obmedzená pozornosť. Vďaka nim sa tieto základy dostali do našej kolektívnej pamäti a vytvorili širšie povedomie o našej disciplíne. Príspevok najmä na základe nepublikovaných archívnych materiálov a korešpondencie rekonštruje hlavné etapy pôsobenia Léona Cholleta na Slovensku a jeho vyučovacie metódy.

RÉSUMÉ

À l'occasion de l'approche du centenaire de l'enseignement du français à l'université (automne 2022), cet article est consacré aux premières années et décennies d'existence du Séminaire roman (l'actuel Département d'Études romanes) de la Faculté des Lettres de l'Université Comenius, qui a été créé comme l'un des premiers départements de langues en Slovaquie au cours de l'année scolaire 1922/1923, et la langue française y est enseignée sans interruption

jusqu'à nos jours. Aux côtés des professeurs des universités tchèques, c'est le lecteur puis professeur français Léon Chollet, qui a contribué de manière substantielle à la formation des bases de l'enseignement universitaire du français. Son apport et ses méthodes d'enseignement ont joué un rôle important dans le développement des études romanes jusqu'à nos jours, bien qu'ils n'aient reçu qu'une attention limitée. Ce sont pourtant ces fondations qui sont entrées dans notre mémoire collective et ont permis une plus grande sensibilisation à notre discipline. S'appuyant principalement sur des documents d'archives et des correspondances inédites, l'article reconstitue les étapes du travail de Léon Chollet en Slovaquie et ses méthodes d'enseignement.

Kľúčové slová: vyučovanie francúzštiny na univerzite, dejiny romanistiky, Léon Chollet

Mots clés : enseignement du français à l'université, histoire des études romanes, Léon Chollet

Úvod

Filozofická fakulta Univerzity Komenského oslávila v októbri 2021 storočnicu svojej existencie. V školskom roku 2022/2023 oslaví storočnicu vysokoškolské vyučovanie francúzskeho jazyka v Románskom seminári (neskoršej Katedre romanistiky), ktorý vznikol na pôde Filozofickej fakulty oficiálne v roku 1923, výučba však začala už v zimnom semestri 1922/23. Prvými prednášanými jazykmi boli francúzština a rumunčina (tá vo forme lektorátu), obe sa tu vyučujú bez prerušenia dodnes. Ďalšie románske jazyky sa začali systematicky prednášať až po druhej svetovej vojne, taliančina a španielčina od roku 1954 a portugalčina od roku 1981.

Katedra romanistiky na FiFUK patrí teda na Slovensku k jazykovým univerzitným katedrám s najdlhšou históriou (po Slovanskom seminári založenom 1921) a dlho bola jediným miestom vysokoškolského vyučovania

francúzskeho jazyka a kultúry¹. Románsky seminár však od začiatku zohrával dôležitú úlohu nielen v získavaní jazykových a literárnych vedomostí študentov, ale aj vo francúzsko-slovenských kultúrnych vzťahoch, keďže jeho založenie súviselo aj so zahraničnou politikou novovzniknutej Československej republiky (1918-1938), ktorá sa orientovala na vzťahy s Francúzskou republikou.

Príspevok sa zameriava na začiatky Románskeho seminára v prvých rokoch a desaťročiach, kedy sa formovali základy univerzitného vyučovania francúzštiny. Popri profesoroch z českých univerzít v ňom dôležitú úlohu zohrával francúzsky lektor a neskorší profesor Léon Chollet, ktorého vklad a vyučovacie metódy významne prispeli k uvažovaniu o románskych štúdiách do dnešných dní. Vďaka nim sa tieto základy dostali do našej kolektívnej pamäti a vytvorili širšie povedomie o našej disciplíne.

1 Vznik a vývin Katedry románskych jazykov v rokoch 1923-1960. Kultúrny a diplomatický význam.

Vznik Románskeho seminára bol súčasťou kultúrnej politiky prvej Československej republiky, ktorá rozvíjala významné diplomatické a kultúrne vzťahy s Francúzskom. V rámci nich sa po prvý raz v dejinách uzatvárali aj samostatné slovensko-francúzske diplomatické vzťahy (najmä vďaka kontaktom M. R. Štefánika, neskôr Štefana Osuského, Michala Hodžu a iných). V roku 1920 vzniklo v Bratislave prvé zastúpenie Francúzskej republiky na Slovensku v podobe konzulátu (Brtko, 2012, s. 178) a práve jeho fungovanie nepochybne urýchlilo potrebu založenia vysokoškolskej inštitúcie, kde by sa

¹ Od roku 1940 sa francúzsky jazyk vyučoval na Vysokej škole obchodnej (dnešnej Ekonomickej univerzite), na iných vysokých školách sa výučba francúzštiny rozšírila až v 60. rokoch 20. storočia a najmä po roku 1989.

vzdelávali budúci slovenskí znalci francúzskeho jazyka a kultúry, učitelia, prekladatelia, diplomati. Románsky seminár sa od začiatku svojej existencie stal aj súčasťou medziuiverzitných dohôd, ktoré Československá republika uzatvorila s Francúzskou republikou na úrovni ministerstiev školstva už v roku 1919¹. Z francúzskej strany v nej významnú úlohu zohrali historik a obdivovateľ Československa Ernest Denis (1849-1921), ktorý roku 1919 založil v Paríži dodnes aktívny Institut d'études slaves (Slovanský ústav v dobovom preklade) a historik Louis Eisenmann (1869-1937), profesor histórie na Sorbonne a odborník na problematiku strednej Európy². Vďaka medzivládnym a medziuiverzitným dohodám medzi Československom a Francúzskom mali českí a slovenskí vysokoškolskí študenti počas celého medzivojnového obdobia (v rokoch 1920-1939) možnosť získať rôzne štipendiá, poskytované francúzskou vládou. Každoročne sa udelilo 20-25 štipendií, z toho približne desať pre Slovensko (Brtko, 2012, s. 180). Od začiatku ich získavali aj študenti francúzštiny z Románskeho seminára, ktorí mali možnosť stráviť rok alebo dva roky na francúzskych univerzitách, najčastejšie na parížskej Sorbonne. Z nich najvýznamnejšími sú asi budúci zakladateľ romanistiky Jozef Felix, ktorý študoval v rokoch 1932-1933 na Sorbonne, alebo prekladateľ Andrej Kostolný. Štipendistami v 20. a 30. rokoch 20. storočia boli však aj mnohí budúci vedci, spisovatelia, výtvarníci a i., ktorí potom ďalej šírili nadšenie pre francúzsku kultúru, medzi nimi historik Daniel Rapant, spisovatelia a kritici Emil Boleslav Lukáč, Štefan Krčméry, Valentín Beniak, Ján Smrek, Dominik Tatarka, maliari

¹ Z českej strany odišla do Francúzska na podnet vtedajšieho predsedu odboru ministerstva školstva Františka Drtinu delegácia vedená Ferdinandom Spíškom, ktorá mala za úlohu preskúmať francúzsky školský systém a nadviazať kultúrne a medziuiverzitné kontakty. Bližšie k tomu pozri Brtko, 2012, s. 177-179 a Ferenčuhová, B., 2008.

² Bližšie k osobnostiam E. Denisa a L. Eisenmanna pozri: Marès, A.: Louis Léger a Ernest Denis. Profil dvoch francúzskych bohemistov v 19. storočí a Ferenčuhová, B. Národnostná otázka v Rakúsko-Uhorsku na prelome 19. a 20. storočia očami generácie Louisa Eisenmanna; obe In Ferenčuhová, B. (ed.) 1995.

Štefan Bednár, Imrich Weiner Král' a Cyprián Majerník, spisovateľ Ivan Horváth, ktorý neskôr, v roku 1947 napísal nadšenú knihu o francúzskom *savoir-vivre* *Návrat do Paríža*¹ a mnohí iní².

Prvými vyučujúcimi v Románskom seminári boli profesori z českých univerzít, tak ako to bolo aj v prípade iných katedrií. Zakladateľom bol Prokop Miloslav Haškovec (1876-1935), profesor Karlovej univerzity, ktorý seminár viedol do roku 1928 a po ňom ho prevzali externí profesori Otokar Levý (1896-1946), Hertvík Jarník (1877-1938) a predovšetkým Vladimír Buben (1888-1956) a Josef Kopál (1883-1966), vedúca osobnosť vyučovania literatúry do roku 1938. S výnimkou lingvistu a komparatistu Vladimíra Bubena, a Josefa Kopála, odborníka na francúzsku literatúru 19. storočia, sa vyučujúci špecializovali na štúdium starej francúzštiny a stredovekej literatúry.

Dôraz na starú francúzštinu a stredovekú poéziu v prvých desaťročiach pravdepodobne súvisel s pretrvávajúcim pozitivistickým prístupom na vtedajších stredoEurópskych univerzitách, ale aj s tradíciou výučby klasických jazykov (gréčtiny a latinčiny), založenej na vysvetľovaní gramatiky prostredníctvom antických textov a ich prekladov.

Zameranie Románskeho seminára, ako sme povedali, však nebolo len jazykové, ale zároveň kultúrne a diplomatické. Práve v tejto misii zohral v medzivojnovom období dôležitú úlohu francúzsky lektor Léon Chollet (1883-1959), ktorý v Bratislave pôsobil od založenia seminára. Predovšetkým jeho zásluhou sa študenti dostali do kontaktu aj so živým francúzskym jazykom a novšou literatúrou a kultúrou, podieľal sa aj na výbere štipendistov do zahraničia. Léon Chollet, najprv lektor, potom docent a nakoniec riadny profesor, bol dušou výučby francúzskeho jazyka od vzniku katedry a prvého školského roku

¹ Horváth, I: *Návrat do Paríža*. Turčiansky svätý Martin: Matica slovenská, 1947.

² Pozri bližšie: Vašš, M. (2020) a Ferenčuhová, B. (2008), kde sa autorka okrem iného podrobne venuje študijným pobytom Š. Krčméryho, E.B. Lukáča a I. Horvátha.

1922/1923 bez prerušenia až do roku 1950, keď bol z politických dôvodov nútený odísť. Chollet vytvoril základ pre výučbu francúzštiny a francúzskej kultúry na Filozofickej fakulte, po ňom v tomto úsilí pokračovali Anton Vantuch, ktorý tu pôsobil v rokoch 1949 až 1959 a bol tiež nútený z ideologických príčin odísť, hoci sa neskôr vrátil na čiastočný úväzok (1968-1974), a Jozef Felix, ktorý tu pôsobil v rokoch 1964 až 1974 a postihol ho podobný osud núteného odchodu. Tieto tri osobnosti, Léon Chollet, Anton Vantuch a Jozef Felix, vytvorili základy disciplíny, ktorú dnes nazývame romanistikou, a formovali prvé generácie znalcov francúzskeho jazyka a literatúry, prvých významných prekladateľov, redaktorov, vedcov, pedagógov a diplomatov. Mnohí z nich zakladali neskôr katedry romanistiky na iných univerzitách¹.

Dejiny Románskeho seminára, kde sa vyučovali prevažne „západné jazyky“, sú však zároveň – podobne ako dejiny iných exponovaných pracovísk – natoľko pohnuté a poznačené zmenami, zlomovými situáciami, odchodmi (z dôvodov národnostných, rasových, politických, náboženských), a zložitými, neraz aj tragickými osobnými osudmi, že vyrozprávať ich celistvý príbeh na malej ploche by ani nebolo možné. Podrobnejšie sme sa už venovali pôsobeniu Jozefa Felixa a Antona Vantucha², na tomto mieste sa sústredíme na osud a osobnosť Léona Cholleta, o ktorom sa dosiaľ vie relatívne málo.

2 Léon Chollet (1883- 1959)

Veľa faktov o tejto takmer mýtickej postave slovenskej resp. česko-slovenskej romanistiky zostáva neobjasnených, jeho stopa sa po odchode zo

¹ Napríklad Zuzana Malinovská v na Univerzite v Prešove, Anna Butašová na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského a i.

² Samostatné portréty a analýzy rôznych aspektov tvorby J. Felixa pozri In Truhlářová, 2015; Truhlářová (ed.), 2014 a Antona Vantucha In Truhlářová, 2017 a Truhlářová (ed.), 2019.

Slovenska stráca, donedávna sme nepoznali ani miesto a dátum jeho úmrtia, zdroje sú skromné a ani bádanie v rôznych archívoch neodhalilo príliš veľa. V každom prípade vieme, že Léon, Marie-Joseph Chollet sa narodil 9.3. 1883 v meste Saint-Brieuc v Bretónsku (iný dátum jeho narodenia uvádzaný v niektorých materiáloch z dejín FiFUK je mylný) a pri štúdiu v Mestskom archíve jeho rodného mesta mi archivári poskytli jeho rodný list, na ktorom sa nachádza aj poznámka o úmrtí – zomrel 3. júla 1959 – teda deväť rokov po odchode zo Slovenska, v mestečku Ris-Orangis neďaleko Paríža.

Léon Chollet prišiel už roku 1909 ako lektor francúzštiny na Karlovu univerzitu, v čase, keď bol francúzskym konzulom v Prahe básnik Paul Claudel (v rokoch 1909-1911). V roku 1914 narukoval ako vojak francúzskej armády a v roku 1919 sa vrátil na post lektora do Prahy, ale o niekoľko rokov (presne 17.4. 1922) bol Ministerstvom zahraničných vecí povolaný za lektora do Bratislavy na novovzniknutú Filozofickú fakultu, kde začal vyučovať francúzštinu od prvého školského roku, stál teda doslova pri zrode Románskeho seminára.

Podľa dokumentov v Archíve Filozofickej fakulty Léon Chollet vyučoval od letného semestra 1923 päť hodín týždenne, z toho tri hodiny praktických cvičení a dve hodiny kurzov literatúry, neskôr päť hodín jazyka a tri hodiny literatúry. Ako jediný vyučoval praktický jazyk aj literatúru a viedol semináre analýzy literárnych textov rôznej náročnosti, to znamená, že pri svojom výklade používal francúzske vysokoškolské metódy, na Slovensku dovtedy neznáme. Vo výročných správach a hodnoteniach profesorov a vedúcich seminára je jeho práca vysoko oceňovaná, vyzdvihujú ho ako „vynikajúceho odborníka na francúzsku literatúru“ (Vladimír Buben, 1939). Roku 1928 mu dekan fakulty Antonín Kolář udelil „vyznamenanie za občianske zásluhy“, roku 1932 žiadali preňho kolegovia zo seminára (Buben a Kopál) na Československom Ministerstve školstva post riadneho profesora, čo ministerstvo zamietlo s odôvodnením, že

bol menovaný lektorom jazyka a nemá dostatočnú kvalifikáciu. Zo všetkého, čo vieme, však vyplýva, že Chollet mal hlboké znalosti francúzskej literatúry, učil ju zároveň s českými profesormi a po ich nútenom odchode roku 1939 ich nahradil úplne.

Po druhej svetovej vojne jeho úloha vzrástla, keďže ho roku 1946 menovali za riadneho profesora francúzskej literatúry a stal sa oficiálnym vedúcim Románskeho seminára. V rámci tzv. Francúzskej univerzitnej misie (Mission française universitaire), ktorá vznikla roku 1945 a mala špeciálny štatút pre Bratislavu, mohol prijímať francúzskych hostí. Katedra romanistiky bola pod jeho vedením počas tých niekoľkých rokov v kontakte s francúzskymi vzdelancami a literátmi, ktorí v Bratislave s veľkým úspechom prednášali (Tristan Tzara, Pierre Emmanuel a Julien Benda), a takisto s profesormi z francúzskych univerzít, ktorí prichádzali učiť na Filozofickú fakultu a na Vysokú školu obchodnú. Okrem vedúceho misie, literárneho historika J. A. Marchaisa¹, to boli Gabriel Beis, Eugène-Marc-Julien Berest a lektori Jean Drouilly a Paul Guiraud². Prostredníctvom pobočky Maison de France (založenej v Bratislave roku 1947 a zrušenej 1951) boli títo vyučujúci v úzkom kontakte aj so širším bratislavským kultúrnym publikom. Počet študentov zapísaných na tento program v roku 1948 bol približne 600 (Ráková, 2011, s. 87).

So zmenami po februári 1948 sa táto misia skončila, všetky projekty spolupráce boli prerušené a Léon Chollet sám bol nútený odísť v auguste 1950. Jeho výpoveď z Univerzity, a tým aj vykázanie z Československa podpísal vtedajší

¹ J. A. Marchais ako jeden z prvých francúzskych literárnych kritikov publikoval v časopise *Elán* svoj článok o francúzsko-slovenských kultúrnych vzťahoch *K francúzsko-slovenským kultúrnym stykom*. In: *Elán*, 15, 1946, č. 5-6.

² Bližšie k tomu pozri Tomčík, M., 1995, s. 30-31.

predseda Zboru povereníkov Slovenska pre školstvo, básnik a milovník francúzskej kultúry Laco Novomeský – hoci bol sám krátko nato perzekvovaný¹.

2.1 Vyučovacie metódy

Význam pôsobenia Léona Cholleta na fakulte ukazuje zoznam prednášok, ktoré neustále obmieňal a bral do úvahy aj najnovšie dianie v literatúre, ale tiež jeho metódy vyučovania, vychádzajúce z francúzskej univerzitnej praxe. Roku 1946 vypísal napríklad nasledujúce prednášky: „*Grands écrivains du XVIIIe siècle*“; „*Écrivains contemporains*“ a tri semináre textových analýz literárnych textov pre začiatočníkov (19. storočie) a pre pokročilých (Molière, La Fontaine a 18. storočie). V inom roku to boli zase prednášky: „*Du Parnasse au symbolisme*“; „*Écrivains belges*“, a pod. (Spis Léon Chollet, Archív Filozofickej fakulty UK). Je pravda, že počas druhej svetovej vojny bol nútený urobiť aj niekoľko ústupkov a vypísať napríklad roku 1943 kurz „*Écrivains catholiques français*“, ale vždy s podrobnou znalosťou problematiky a kritickým prístupom.

Literárny historik Miloš Tomčík o tom v úvode k *Dejinám francúzskej literatúry* píše:

„[...] jeho pedagogický program bol náročný a [...] v hlavných črtách zodpovedal [...] situácii v prezentácii literatúry na francúzskych humanitovedných fakultách. Umožňovalo to našim študentom, ktorí dostali zahraničné štipendium, integrovať sa do systému francúzskych vysokých škôl a solídne sa pripravovať na literárnovednú prácu.“ (Tomčík, 1995, s. 11).

Jeho vyučovacie metódy tak dali slovenským študentom predstavu o vysokoškolskom vyučovaní vo Francúzsku aj novú víziu literatúry oproti

¹ Ladislav Novomeský (1904-1976) bol od roku 1945 povereníkom pre školstvo a osvetu. Roku 1950 bol obvinený z buržoázneho nacionalizmu, 1951 uväznený, 1954 odsúdený na desať rokov, 1955 podmienene prepustený, 1963 rehabilitovaný.

pretrvávajúcimi tradičnými pozitivistickými metódami. Na jeho prednáškach vyrástla prvá silná generácia znalcov francúzštiny, budúcich prekladateľov, pedagógov a literárnych historikov, ktorí získali solídne vedomosti a nikdy na svojho učiteľa – „papá“ Cholleta – nezabudli. Patrili k nim napríklad literárny kritik Jozef Bžoch, filozof Teodor Münz, literárny historik Ján Števček, prekladatelia Michal Bartko či Soňa Hollá.

2.2 Šírenie slovenskej kultúry vo Francúzsku

Počas svojho dlhého pôsobenia v Bratislave zohral však Léon Chollet aj širšiu úlohu v rámci francúzsko-slovenských vzťahov, a to v propagácii slovenskej kultúry vo Francúzsku a naopak. Bol v kontakte so spisovateľmi Elenou Maróthy-Šoltésovou, a J. G. Tajovským, s literárnym historikom Rudolfom Klačkom, prekladateľmi Andrejom Kostolným, Jánom Paulíny-Tóthom, aj s obdivovateľom Slovenska, švajčiarskym literátom Williamom Ritterom. Ako vidieť z listov adresovaných Elene Maróthy-Šoltésovej¹, naučil sa dobre po slovensky a sám aj prekladal slovenskú literatúru. Ján Mlynárik sa zmieňuje (Mlynárik, 1994, s. 22), že prekladal J.G. Tajovského, v Cholletovej korešpondencii nachádzame zmienky o ďalších prekladoch (napríklad úsilie o preklad *Proglasu* do francúzštiny)², isté však je len to, že v spolupráci s Jánom Paulíny-Tóthom preložil knihu Eleny Maróthy-Šoltésovej *Moje deti* (Mes enfants du berceau à la tombe), ktorá vo Francúzsku vyšla roku 1934³.

¹ Nepublikovaná korešpondencia Léona Cholleta s Elenou Maróthy-Šoltésovou v slovenčine obsahuje niekoľko listov (datovaných február -júl 1933) o jeho preklade autorkinej autobiografickej knihy *Moje deti* do francúzštiny. Literárny archív SNK. Pozostalosť E. M. Šoltésovej.

² Literárny archív SNK.

³ Maróthy-Šoltésová, E., 1934.

Prispieval takisto k propagácii francúzskej literatúry na Slovensku: k niekoľkým prekladom napísal doslovy, hoci z dnešného pohľadu ide o didaktické, literárne nevýrazné knihy ako román Anatola Francea *Červená ľalia* (1933) a román *Žiak* Paula Bourgeta (1930), oba v preklade Andreja Kostolného v spolupráci s Helenou Turcerovou-Devečkovou. Prekladal aj z češtiny, okrem iného roku 1922 novelu *Divá Bára* Boženy Němcovej.

Po nútenom odchode z Československa roku 1950 sa pravdepodobne uchýlil do mestečka Ris-Orangis pri Paríži, kde aj zomrel, nevieme však, či bol ešte posledných deväť rokov života v kontakte so Slovenskom, resp. či ešte niečo publikoval.¹

V každom prípade Léon Chollet položil základy vysokoškolskej znalosti francúzskeho jazyka a literatúry na Slovensku a pripomíname si ho ako významnú osobnosť dejín vyučovania francúzštiny pri príležitosti storočnice vzniku Románskeho seminára.

Zoznam bibliografických odkazov:

BRTKO, M. (2012). Vplyvy francúzskeho kultúrneho prostredia na dozrievanie predstaviteľov slovenskej inteligencie v medzivojnovom období. In FERENČUHOVÁ, B. – ROGUĽOVÁ, J. a kol. *Občianska spoločnosť a politická kultúra. Kapitoly z dejín Slovenska 1918–1938*. Bratislava: Historický ústav SAV, 2012, s. 175 – 196, ISBN 978-80-971189-0-7.

¹ K dispozícii máme ešte nasledujúce informácie o jeho súkromnom živote, ktoré pochádzajú z materiálov v Archíve FiFUK: bol ženatý, ale jeho manželka zomrela roku 1937 (kondolenčný list rektora Univerzity) a krátko pred odchodom zo Slovenska sa znovu oženil (4.2. 1949 s Máriou Boschai), býval v Bratislave na Novosvetskej 692, potom na Jiráskovej 3, dnes Ventúrskej.

FERENČUHOVÁ, B. (ed.) (1995): *Francúzsko a stredná Európa. Vzťahy medzi Francúzskom a strednou Európou v rokoch 1867-1914* Bratislava: AEP, 1995, s. 95-107, ISBN 80-967366-6-3.

FERENČUHOVÁ, B. (2008) *Francúzsko a slovenská otázka 1789-1989*. Bratislava: Veda 2008, ISBN 9788022410380.

MARCHAIS, Jean A. (1946). K francúzsko-slovenským kultúrnym stykom. In *Elán*, roč. 15, č. 5 – 6.

MARÓTHY-ŠOLTÉSOVÁ, E. (1934). *Mes enfants du berceau à la tombe. Tome II* (Traduit par Léon Chollet. Premier tome traduit par Ján Paulíny-Tóth). Paris-Neuchâtel : Éditions Victor Attinger, 1934.

MLYNÁRIK, Ján (1994). *Českí profesori na Slovensku*. Bratislava : Danubius, 1994 ISBN 80-901768-3-6.

NĚMCOVÁ, Božena (1922). *Bara l'enfant sauvage* (Traduit par J. L. Chollet). Praha:Orbis.

RÁKOVÁ, Z. (2011). *Francophonie et la population tchèque 1848-2008*, Masarykova univerzita Brno, 2011, ISBN 978-80-210-5519-3.

TOMČÍK, M. (1995). Naše cesty k francúzskej literatúre. In VANTUCH, A. – POVCHANIČ, Š. – KENÍŽOVÁ-BEDNÁROVÁ, K. – ŠIMKOVÁ, S. *Dejiny francúzskej literatúry*. Bratislava : Causa editio, 1995, s. 7 – 35. ISBN 80-85533-14-6.

TRUHLÁŘOVÁ, J, ed. (2014). *Jozef Felix (1913–1977) a cesta k modernej slovenskej romanistike*. Bratislava: Veda, 2014,302 s, ISBN 978-80-224-1346-6

TRUHLÁŘOVÁ, Jana (2015). Jozef Felix et la constitution d'une romanistique slovaque. In MARÈS, Antoine, ed. *La France et l'Europe centrale. Médiateurs et médiations*. Paris : Institut d'études slaves,, 2015, s. 119 – 134, ISBN 978-2-7204-0538-9.

TRUHLÁŘOVÁ, J. (2017): Dejiny Katedry romanistiky a výučba francúzskeho jazyka a literatúry: zakladatelia a ich osudy (1923-1974). In SLOBODNÍK, M., GLOSSOVÁ, M. (eds.): *95 rokov Filozofickej fakulty UK. Pohľad do dejín inštitúcie a jej akademickej obce*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2017, s. 444-467, ISBN 978-80-223-4390-9.

TRUHLÁŘOVÁ, J. (ed.) (2019): *Anton Vanuch (1921-2001), romanista, literárny vedec., kultúrny historik a prekladateľ*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2019, 361 s., ISBN 978-80-223-4478-4

VAŠŠ, M. (2020). *Zmenení Parížom. Slovenskí umelci a Paríž v 20. storočí*: Bratislava: Marenčin PT, 2020. ISBN 978-80-569-0443-5.

Pramene a Archívy

Archives municipales de Saint-Brieuc, Francúzsko.

Archives départementales des Côtes-d'Armor, Francúzsko.

Archív Filozofickej fakulty Univerzity Komenského (Archív FiFUK).

Literárni archív. Památník národného písennictví. Strahovský klášter, Praha (LA PNP).

Literárny archív. Slovenská národná knižnica. Martin (LA SNK).

Mairie de la ville de Ris-Orangis, Francúzsko.

Ústav svetovej literatúry. Felixova knižnica.

CONCILIER L'ACQUISITION DE COMPÉTENCES PROFESSIONNELLES ET LE DÉVELOPPEMENT DE L'ESPRIT CRITIQUE GRÂCE À UNE APPROCHE TRANSDISCIPLINAIRE ET TRANSVERSALE DE L'ENSEIGNEMENT

PREPAJANIE NADOBUDANIA ODBORNÝCH ZNALOSTI A ROZVOJ KRITICKÉHO MYSLENIA PROSTREDNÍCTVOM TRANSDISCIPLINÁRNEHO A PRIEREZOVÉHO PRÍSTUPU VO VYUČOVANI

Frédéric Delaneuille

Linda Zummerová

Olivier Dumontel

Univerzita Komenského v Bratislave

Fakulta managementu

Abstrakt

Univerzita reaguje na všeobecnú vzdelávaciu misiu zameranú na odovzdávanie vedomostí a nevyhnutných zručností pre integráciu študentov do profesionálneho života. Rozvoj kritického myslenia u študentov prostredníctvom získania multidisciplinárnej vedeckej kultúry a príprava ich profesionálnej budúcnosti sa navzájom dopĺňajú. Príspevok ponúka analýzu aktivít realizovaných na Slovensku, najmä Francúzsko-slovenským univerzitným inštitútom, ktoré umožnili vytvárať mosty medzi akademickou sférou a profesionálnym svetom. Tieto aktivity zdôrazňujú zásadnú úlohu spolupráce, v ktorej prevládajúce miesto francúzskeho jazyka je znakom ich jedinečnosti.

Résumé :

L'Université répond à une mission de formation générale visant à transmettre des savoirs et savoir-faire indispensables à l'insertion des étudiants dans le monde professionnel. Le développement de l'esprit critique des étudiants par l'acquisition d'une culture scientifique pluridisciplinaire et la préparation de leur avenir professionnel sont complémentaires. Cet article propose une analyse des actions de menées en Slovaquie, notamment par l'Institut Universitaire Franco-Slovaque, qui ont permis de créer des ponts entre la sphère académique et le monde professionnel. Ces actions mettent en évidence le rôle essentiel des coopérations dans lesquelles la place prépondérante de la langue française est un marqueur de leur singularité.

Kľúčové slová : *výučba, štúdium vo francúzštine, profesijná integrácia, SFUI*

Mots clés: *enseignement, études en français, insertion professionnelle, IUFS*

Introduction : Universitas Magistrorum et Sclarium

L'objectif originel des universités européennes était avant tout le développement de l'esprit critique. Actuellement une autre conception de l'enseignement supérieur qui a mis l'accent sur l'acquisition de compétences techniques immédiatement mobilisables sur le marché du travail a le vent en poupe et la question de l'employabilité des étudiants semble devenu prioritaire. Ainsi, progressivement, les enseignants du supérieur se sont vu attribués une nouvelle mission : préparer l'insertion des étudiants sur marché du travail. Dans paysage universitaire slovaque très fragmenté où l'offre de formation est abondante c'est souvent les débouchés professionnels qui prévalent pour les jeunes dans le choix de leurs études supérieures. Pourtant, est-il véritable possible de préparer l'avenir de nos étudiants sans pour autant aborder la question de leur développement personnel et de leur esprit critique ?

Dans un monde globalisé en constante évolution, il est indispensable que les étudiants disposent des outils pour comprendre et anticiper les évolutions de la société dans différents domaines. Certains auteurs comme Dominique Wolton¹ défendent l'objectif originel de la construction d'esprits critiques des universités et militent contre la marchandisation de l'éducation en cours sur d'autres continents. La multiplication des acteurs et des interactions qui caractérise la

¹ Dominique Wolton « *La création d'un espace européen de l'enseignement supérieur, 20 ans après le lancement du processus de Bologne* ». Colloque scientifique international organisé par le Département des relations internationales et de la diplomatie de la Faculté de sciences politiques et de relations internationales de l'Université Matej Bel, le 7 octobre 2019.

postmodernité¹ entraîne une certaine uniformisation mais également une complexification accrue.

1 Penser la complexité

Certains auteurs comme le philosophe Edgar Morin propose une méthode pour « *penser la complexité*² ». Considérant que le cloisonnement des sciences est un obstacle pour saisir le réel, il prône une approche transdisciplinaire. « *Je tiens impossible de connaître les parties sans connaître le tout, non plus de connaître le tout sans connaître les parties...*³ ».

Ce principe de Pascal, qui est un des paradigmes de la méthode visant à saisir la complexité, est inspirant pour les responsables de filières universitaires dont les logiques internes poussent parfois à l'hyperspécialisation et cloisonnement des disciplines, mais également pour les étudiants souvent trop focalisés sur l'acquisition de compétences spécifiques permettant de mieux se vendre sur le marché du travail.

Certes les étudiants, parfois trop obsédés par la réalisation de leurs objectifs professionnels à court terme qui passe parfois par la réalisation de tâches hyperspécialisées dans une chaîne de création de valeurs de plus en plus complexe, n'ont pas forcément conscience de l'apport qu'auront l'étude de certaines sciences dans le développement de leur carrière professionnelle.

En Slovaquie, comme ailleurs, les critiques sont nombreuses à l'encontre de formation qu'ils jugent trop « théorique » et le fossé qu'il existe parfois entre les

² CHEVALLIER, J., 2003, « L'Etat postmoderne », Paris, LGDJ, coll. « Droit et société », ISBN : 978-2-275-05763-7

³ Edgar Morin, Introduction à la pensée complexe, Editions du Seuil, 2014

⁴ Œuvres de Blaise Pascal, XII.djvu/414

enseignements dispensés à l'Université et les compétences requises sur le marché du travail les confortent dans leur perception des choses. Pourtant les connaissances acquises durant leur cursus universitaire, même si elles ne sont pas immédiatement mobilisables lors de leur première expérience professionnelle, leur permettront de saisir le monde par de différents prismes scientifiques et de comprendre un monde qui évolue très vite. Le large spectre de sciences enseignés dans nos universités développe la capacité de nos étudiants à de décrypter les tendances contemporaines en les replaçant dans « le temps long ».

Partant du principe que la préparation de l'avenir professionnel des étudiants n'est pas incompatible avec le développement d'une culture scientifique pluridisciplinaire et de l'esprit critique, l'IUFS a mis en place différentes actions qui s'inscrivent dans une stratégie globale de préparation de l'insertion des jeunes du lycée au monde du travail tout en permettant un développement personnel à travers la culture française grâce à une approche transversale.

2 Le Forum étudiants-entreprises : la langue française comme avantage comparatif

Le Forum étudiants-entreprises organisé est sans doute l'évènement qui illustre le mieux cette stratégie. Créé il y a plus de 10 ans à la Faculté de management de l'Université Comenius, cette manifestation annuelle a progressivement associé différents partenaires universitaires et institutionnels slovaques à son organisation. Il s'est progressivement imposé comme un des évènements phares de la coopération universitaire franco-slovaque et de la promotion de l'enseignement du français et à la française à l'Université. De nombreux partenaires comme l'Institut français de Bratislava, l'Ambassade de France en

Slovaquie, le bureau du Parlement européen, le bureau de la Commission européenne, l'Ecole française de Bratislava, la Chambre de commerce franco-slovaque et de nombreuses ont été associé à l'organisation de l'évènement ce qui illustre bien cette volonté d'avoir créé une approche transversale pour offrir des perspectives aux jeunes francophones.

La langue française permet de créer des liens entre les lycées, les universités et le monde du travail. En effet, les langues étrangères ne sont pas uniquement un avantage comparatif sur le marché du travail, elles constituent également un mode d'accès à des cultures différentes et donc à des visions différentes du monde favorisant ainsi la formation de l'esprit critique. Ce dernier occupe une place centrale dans les programmes de l'enseignement secondaire en France qui s'articule autour de la dialectique. Dans les différents lycées slovaques où le français est enseigné, notamment dans les lycées bilingues ou à « français renforcé », les enseignants ne sont pas uniquement en charge de l'enseignement de la grammaire mais ils sont également les ambassadeurs de la culture française et de sa singularité. L'Etat français cofinance depuis de nombreuses années des postes de lecteurs qui s'inscrivent dans cette logique. La maîtrise de l'anglais ne semble plus faire la différence sur le marché du travail et la maîtrise du français constitue un avantage comparatif certain en Slovaquie du fait de la présence de plus de 400 filiales françaises. Par ailleurs, le français est également une langue utilisée par de nombreuses multinationales implantées en Slovaquie. Le français reste une langue très importante au sein des institutions européennes car elle est la langue d'interprétation des traités européens dans le cadre des questions préjudicielles. Chaque année lors du Forum les étudiants sont recrutés par les entreprises qui sont à la recherche de francophones. En effet, la maîtrise de langues étrangères est une compétence professionnelle mais elle est surtout le signe d'une ouverture d'esprit dont les directeurs de ressources humaines sont

friends. Au demeurant, le programme de mobilité Erasmus permet aux étudiants de parfaire leurs compétences linguistiques à l'étranger et il est même parfois de compléter leur formation par un cursus de double diplomation qui permet aux étudiants d'obtenir un diplôme français en plus de leur diplôme universitaire slovaque.

3 Le Master d'études européennes du Centre Européen Universitaire de Nancy

Par le biais de la langue française, les étudiants francophones peuvent accéder à des formations universitaires de qualité qui leur permettent par la suite d'avoir un accès privilégié à des carrières prestigieuses dans certaines organisation ou entreprises internationales. C'est le cas de ce du diplôme délocalisé « Master d'études européennes : gestion et stratégies des entreprises en Europe » qui associe quatre universités slovaques : l'Université Comenius de Bratislava, l'Université Matej Bel de Banska Bystrica, l'Université Constantin le philosophe de Nitra et l'Université d'économie de Bratislava. Cette coopération offre aux étudiants slovaques une approche transdisciplinaire en français qui vise à former leur esprit critique. La sociologie des organisations a mis en évidence que souvent les structures développent des intérêts propres qui s'écartent de leurs objectifs initiaux⁵. Cette réalité sociologique peut être constatée dans les universités comme dans d'autres structures. Dans un environnement concurrentiel les différents acteurs, en quête de pouvoir symbolique, développent parfois des stratégies individualistes au détriment de la solution collective optimale. L'existence de l'IUFS a permis, malgré un environnement

⁵ Michel Crozier « L'acteur et le système », Les contraintes de l'action collective, Editions du Seuil.

fortement concurrentiel lié à la fragmentation de l'offre de formation en Slovaquie, à quatre universités slovaques de mutualiser leurs ressources pour proposer à leurs étudiants une formation originale en français. Cette structure associative a su trouver des synergies entre les filières universitaires où le français est enseigné pour proposer aux étudiants une formation de qualité qui vient compléter leur formation initiale dans leurs universités respectives.

Ainsi depuis plus d'une dizaine d'année, le Centre Européen Universitaire de Nancy propose en Slovaquie son approche originale et transdisciplinaire de l'enseignement des questions européennes et internationales. Le master d'études européennes actuellement dirigé par M. Vincent Fromentin, Maître de conférences à l'Université de Lorraine. Cette formation permet aux étudiants slovaques (et évidemment aux étudiants d'autres pays) d'obtenir un diplôme de Master de l'Université française complémentaire au Master slovaque. Ce programme d'études est ouvert à tous les étudiants francophones ayant une Licence universitaire (en Slovaquie, en Europe et hors-Europe) préparant un Master dans une faculté slovaque partenaire. L'étudiant qui s'inscrit dans cette formation continue à suivre son cursus dans son université d'origine. Plusieurs enseignements sont assurés par des enseignants-chercheurs de l'Université de Lorraine qui se déplacent en Slovaquie, par des universitaires slovaques ainsi que par des professionnels. Les cours ont lieu sous forme de blocs intensifs de formation plusieurs fois par semestre. Ce diplôme permet l'accès à un large éventail de débouchés et de métiers : carrière au sein des institutions européennes, conseiller en financement et développement des entreprises en Europe, traducteur, chargé d'études en développement des PME en Europe, auditeur junior comptable et financier, chef de service auprès du gouvernement ou au sein d'organisations internationales, responsable marketing etc.

Cette formation à vocation de donner une culture européenne aux étudiants

mais elle leur permet également d'acquérir de nouvelles compétences techniques dans de nombreux domaines (économiques, financières, juridiques et géopolitiques, finance d'entreprise, économie financière, gouvernance des entreprises, marketing, gestion des ressources humaines etc...) qui sont appréciées sur le marché du travail. Ce master d'études européennes est la parfaite illustration des avantages d'une approche transdisciplinaire et transversale de l'enseignement supérieure qui passe à la fois par le développement de l'esprit critique permettant d'évoluer dans un contexte international très instable mais également par l'acquisition de compétences nouvelles requises par le monde du travail

Conclusion

Les partenariats mis en place entre les universités, associations, institutions et entreprises permettent de développer des formations qui répondent aux besoins actuels du marché du travail sans sacrifier la formation de l'esprit critique qui, à travers la dialectique, joue un rôle central dans l'éducation « à la française ». Les langues étrangères en général, et le français en particulier, permettent d'avoir accès à une culture singulière et donc à une autre vision du monde. Elles permettent également de suivre des formations universitaires de qualité en Slovaquie. Le « Master d'études européennes » de l'Université de Lorraine délocalisé en Slovaquie montre qu'il est ainsi possible de concilier culture, développement personnel et acquisition de compétences professionnelles grâce à une approche transdisciplinaire dans laquelle toutes les sciences, y compris littéraires ou linguistiques, ont leur place. Le plurilinguisme et l'enseignement « à la française » vise au développement personnel des jeunes depuis le lycée et leur donne une ouverture sur le monde qui leur sera utile tout au long leur vie. Il semble ainsi possible de dépasser la dichotomie apparente

entre la logique originelle des universités européennes et les exigences contemporaines du marché du travail en mettant en place des stratégies inclusives dans lesquelles toutes les parties prenantes y trouvent un intérêt.

Références bibliographiques

CHEVALLIER, J., 2003, « L'Etat postmoderne », Paris, LGDJ, coll. « Droit et société », ISBN : 978-2-275-05763-7.

CROZIER, M., 1977, « L'acteur et le système », Les contraintes de l'action collective, Editions du Seuil

MORIN, E., 2014, Introduction à la pensée complexe, Editions du Seuil,

WOLTON, D. 2019, « *La création d'un espace européen de l'enseignement supérieur, 20 ans après le lancement du processus de Bologne* ». Colloque scientifique international organisé par le Département des relations internationales et de la diplomatie de la Faculté de sciences politiques et de relations internationales de l'Université Matej Bel, le 7 octobre 2019.

PROCES INTERNACIONALIZÁCIE NA EKONOMICKEJ UNIVERZITE V BRATISLAVE

LE PROCESSUS D'INTERNATIONALISATION À L'UNIVERSITÉ D'ÉCONOMIE DE BRATISLAVA

Iveta Rizeková

Ekonomická univerzita v Bratislave

Fakulta aplikovaných jazykov

ABSTRAKT

Príspevok sa venuje problematike internacionalizácie v slovenskom univerzitnom prostredí s ekonomickým zameraním. Prináša informáciu o zahraničných kontaktoch Ekonomickej univerzity v Bratislave, o výsledkoch rozvoja jej medzinárodnej spolupráce, ale i reakciách tejto výskumno-vzdelávacej inštitúcie na aktuálne výzvy súvisiace s meniacou sa spoločenskou klímou. Cieľom príspevku je priblížiť, ako sa univerzite darí implementovať stratégiu internacionalizácie v podmienkach svojho akademického prostredia. Článok sa zameriava zvlášť na medzinárodnú spoluprácu Fakulty aplikovaných jazykov s francúzskym prostredím.

RÉSUMÉ

L'article traite de la question de l'internationalisation dans l'environnement universitaire slovaque axé sur les sciences économiques. Il fournit des informations sur les contacts de l'Université d'économie de Bratislava avec les pays étrangers, sur la coopération internationale et les réponses de cette institution de recherche et d'enseignement aux défis actuels liés à l'évolution du climat social. L'objectif de l'article est de présenter comment l'université parvient à mettre en œuvre la stratégie d'internationalisation dans les conditions de son environnement universitaire. L'article se concentre, en particulier, sur la coopération internationale de la Faculté des langues appliquées avec l'environnement français.

Kľúčové slová: mobility, medzinárodné projekty, Francúzsko, jazyky

Mots clés : mobilités, projets internationaux, France, langues

Úvod

Proces internacionalizácie je nevyhnutnou podmienkou udržateľného rozvoja vzdelávania. V globalizovanom svete sa aj stratégie vysokoškolských inštitúcií prispôsobujú novým hospodárskym, politickým, sociálnym, kultúrnym a technologickým podmienkam. Internacionalizácia je v tomto kontexte procesom, ktorý vedie k integrácii medzinárodného a interkultúrneho rozmeru do vzdelávacích funkcií vysokoškolských inštitúcií, ako aj do ich riadenia (Cosnefroy, 2020, s.19). Dôvody zavádzania internacionalizácie sú viacerými odborníkmi formulované v štyroch základných kategóriách: politickej, ekonomickej, akademickej a kultúrnej (De Wit, 2002). Po prvé, internacionalizácia vzdelávania sa považuje za dobrý nástroj zahraničnej politiky, najmä v oblasti bezpečnosti a mieru medzi národmi. Po druhé, vzdelávanie je dobrou investíciou pre budúce diplomatické a hospodárske vzťahy. Tretím dôvodom je ekonomická motivácia, ktorá získava stále väčšiu dôležitosť, pretože racionalizácia systémov vysokoškolského vzdelávania vedie inštitúcie k hľadaniu nových zdrojov financovania. Napríklad Francúzsko okrem strategických reforiem v oblasti riadenia vysokého školstva značne finančne podporuje inovácie a územný rozvoj s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť a zamestnanosť (Rošteková – Gura – Kubeková, 2021, s. 70). V neposlednom rade ide o export vzdelávacích služieb, ktorý je zdrojom živej diskusie najmä v oblasti zabezpečenia kvality poznatkov. Uvedené dôvody rozvoja internacionalizácie je však potrebné chápať komplexne a v súlade s meniacimi sa potrebami spoločnosti.

Medzinárodný rozmer výučby a výskumu tvorí pridanú hodnotu aj slovenského vysokoškolského vzdelávania. Obsahom nášho článku je proces internacionalizácie na Ekonomickej univerzite v Bratislave (skrátene EUBA), najstaršej škole ekonomického zamerania na Slovensku. Táto univerzita

systematicky rozvíja spoluprácu so zahraničnými univerzitami s medzinárodným akreditačným štandardom, čím prispieva k vytváraniu silnej siete medzinárodných partnerstiev.

1 Predpoklady rozvoja medzinárodných vzťahov

Cieľom Ekonomickej univerzity v Bratislave je, aby bola „*vnímaná a uznávaná ako kvalitná, moderná výskumná univerzita s internacionálnym smerovaním, ktorá reflektuje spoločenskú zodpovednosť a pripravuje absolventov schopných reagovať na výzvy globalizácie*“ (Misia, vízia, strategické ciele, poslanie). Univerzita má dlhodobú tradíciu medzinárodnej otvorenosti, a to vo forme akademických partnerstiev, bilaterálnych dohôd, inštitucionálnej spolupráce. Pozitívny vývoj v oblasti medzinárodných vzťahov nastal po roku 1992, keď na univerzite vzrástla ponuka študijných programov a predmetov v cudzích jazykoch. K rozvoju inovatívnych aktivít na podporu medzinárodnej spolupráce prispela aktívna účasť univerzity na činnosti medzinárodných asociácií a spolupráca v medzinárodných projektoch, ako i zmeny v organizačnej štruktúre na úseku medzinárodných vzťahov.

Akademický rok 1999 - 2000 bol medzníkom z hľadiska kvantity a kvality akademickej mobility, keď sa EUBA zapojila do programu Socrates/Erasmus, v ktorom patrila od začiatku medzi úspešné slovenské vysoké školy. Počet študujúcich v zahraničí priebežne narastal a od roku 2007, aj vďaka zvyšovaniu a skvalitňovaniu vzdelávacej ponuky v cudzích jazykoch, postupne stúpala i záujem zahraničných študentov o štúdium na Ekonomickej univerzite. Rozvoj medzinárodných vzťahov sa orientoval hlavne na univerzity z európskych krajín, s ktorými boli podpísané bilaterálne alebo rámcové zmluvy o spolupráci. K najaktívnejším partnerom patrí Nemecko, Francúzsko, Poľsko, Taliansko,

Španielsko. Súčasne sa posilňoval rozvoj vzťahov s univerzitami z krajín mimo Európskej únie (s Alžírskom, Čínou, Mexikom, Ukrajinou, Ruskom, USA a i.). Okrem študijných pobytov začala univerzita ponúkať aj stáže, najmä v spolupráci s konzorciom WorkSpace Europe, ktoré organizačne a administratívne zabezpečuje vysielanie študentov na absolventské stáže.

Významným krokom internacionalizácie bolo pristúpenie EUBA k signatárom Magna Charta Universitatum v roku 2007, ktorým potvrdila svoju vôľu prispievať k rozvoju spoločného Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a výskumu. Dnes je univerzita aktívnym členom významných medzinárodných organizácií, inštitúcií, kooperačných sietí a iniciatív pôsobiacich v sektore vysokého školstva, čo zvyšuje jej medzinárodnú prestíž.

2 Internacionalizácia vo vzdelávaní

Dôležitým prostriedkom internacionalizácie vzdelávacieho procesu sú zahraničné študentské mobility, ktoré predstavujú študijné pobyty, praktické a absolventské stáže. Európska komisia zaradila EUBA medzi TOP 500 európskych vysokoškolských inštitúcií, ktoré vyslali a prijali najviac študentov v rámci programu Erasmus+ (156. miesto). Univerzita získala od SAAIC ocenenie *Kvalita Erasmus mobility*. Väčšina študentov pochádza z Francúzska, Španielska, Mexika. Slovenskí študenti tiež trávajú štúdium najradšej v Nemecku, Francúzsku a Španielsku.

V rámci programu Erasmus+ má dnes EUBA uzatvorených 294 dohôd s 129 partnermi z 32 štátov EÚ a so 17 krajinami sveta. Determinujúcim faktorom v

rozhodovacom procese predlžovania zmluvnej spolupráce je miera reciprocity vzájomnej výmeny študentov a zamestnancov (Výročná správa)¹.

V roku 2021 boli aj napriek pretrvávajúcej pandemickej situácii zahraničné mobility opätovne obnovené. Hlavným cieľom bolo poskytnúť všetkým zamestnancom a študentom možnosť zúčastniť sa na výmenných pobytoch, ktoré prispievajú k prehĺbeniu odborných, akademických a jazykových zručností. Cieľom nového programu Erasmus+ v programovom období 2021 – 2027 je prispieť k zavádzaniu nových postupov na zlepšenie kvality systémov vzdelávania. Prioritami sú inklúzia, digitalizácia, udržateľný rozvoj a aktívna participácia. Erasmus+ pre obdobie 2021 - 2027 predstavuje viac príležitostí na štúdiu a stáže v zahraničí vďaka zdvojnásobeniu rozpočtu. Na EUBA sa realizovali aj mobility v rámci programu CEEPUS, ako i v rámci bilaterálnej spolupráce a ďalších grantových schém.

Na podporu propagácie programu Erasmus+ a bilaterálnych dohôd organizuje Ekonomická univerzita v Bratislave každoročne viaceré podujatia. Okrem školení, informačných webinárov a online seminárov o štúdiu a pracovných stážach v zahraničí pre slovenských študentov je to napríklad Welcome Week poskytujúci informácie o vzdelávacom a administratívnom systéme na univerzite, o pamiatkach a zaujímavostiach hlavného mesta, kurz slovenského jazyka pre zahraničných študentov atď. Piaty ročník International Study Abroad Fair pre domácich a zahraničných študentov cez platformu MS Teams priniesol študentom z Talianska, Španielska, Francúzska, Nemecka a Litvy možnosť prezentovať svoju krajinu, univerzitu a kultúru a podporiť tak záujemcov o zahraničný študijný pobyt. Jubilejný 10. ročník International Days

¹ Aktuálne údaje, ktoré budú v roku 2022 uverejnené vo *Výročnej správe o činnosti Ekonomickej univerzity v Bratislave za rok 2021*, nám poskytlo oddelenie medzinárodnej spolupráce.

na EUBA spojil virtuálne študentov a pedagógov z 13 univerzít z Európy, Ázie aj Afriky aj v čase pandémie (*idem*).

Rok 2021 bol pre univerzitu významný, pretože ako prvá slovenská univerzita a tretia z krajín V4 získala prestížnu medzinárodnú akreditáciu AACSB (Association to Advance Collegiate Schools of Business), čím sa zaradila do skupiny univerzít sveta, ktoré v business programoch poskytujú kvalitné a medzinárodne porovnateľné vzdelávanie. Priaznivé podmienky na realizáciu medzinárodnej akademickej mobility študentov a učiteľov vytvárajú študijné programy v cudzích jazykoch, ako aj odborné predmety pre domácich i zahraničných študentov vyučované v cudzích jazykoch.

3 Internacionalizácia vo vede a výskume

Na zvýšenie kvality vysokoškolského výskumu a vzdelávania vytvára EUBA sieť vedeckých pracovníkov na národnej a medzinárodnej úrovni a snaží sa optimalizovať podmienky pre rozvoj vedy a výskumu. Za zmienku stojí spolupráca s medzinárodnou výskumnou sieťou CRANET (univerzity a obchodné školy v 50 krajinách), ktorá od roku 2003 umožňuje škole vykonávať pravidelný medzinárodný porovnávací prieskum o organizačných politikách a postupoch na celom svete, komparatívnu analýzu trendov v riadení ľudských zdrojov v zamestnávateľských organizáciách a pod. Spolupráca s medzinárodným združením EDAMBA podporuje doktorandské programy v oblasti manažmentu a podnikovej správy, zvyšuje kvalitu študijných programov, tvorí prostredie excelentnosti s európskou perspektívou.

Tabuľka 1 Počty vyslaných učiteľov a zamestnancov EUBA.

Rok	ERASMUS Učítelia	CEEPUS Učítelia	SPOLU Učítelia	ERASMUS Zamestnanci	SPOLU
2016	40	2	42	41	83
2017	40	1	41	58	99
2018	34	5	39	68	107
2019	50	2	52	65	117
2020	8	1	9	13	22
2021	8	1	9	18	27

Zdroj: Výročná správa Ekonomickej univerzity v Bratislave za rok 2021.

K internacionalizácii významne prispievajú učiteľské mobility, ktorých kvantita a kvalita má stúpajúcu tendenciu, s výnimkou ostatných rokov poznačených pandémiou a obmedzeniami s ňou spojenými (*porov. tabuľku 1*).

Jednotlivé fakulty pravidelne organizujú kolokviá, workshopy, konferencie s medzinárodným zastúpením a príspevky publikujú v zborníkoch, v odborných a vedeckých periodikách. Napríklad Fakulta aplikovaných jazykov organizovala už 12 ročníkov medzinárodnej vedeckej konferencie Cudzie jazyky v premenách času, na ktorej domáci a zahraniční univerzitní pracovníci prezentujú výsledky vedeckovýskumnej práce v oblasti jazykov a kultúr, ako aj perspektívy vývoja lingvistiky, literárnej vedy, lingvodidaktiky a pod. Interdisciplinárny a internacionálny charakter má aj ďalšia konferencia FAJ Jazyk a politika – na pomedzí lingvistiky a politológie. Keďže objektom výskumu pracovníkov tejto fakulty je jazyk v jeho aplikovanej podobe, je pochopiteľné, že táto vedná disciplína nachádza svoje uplatnenie práve na tomto pracovisku (Štefančík, 2021, s. 72).

4 Internacionalizácia inštitúcie

Ekonomická univerzita v Bratislave je aktívnym členom významných medzinárodných organizácií, inštitúcií, sietí a iniciatív pôsobiach v sektore vysokého školstva, ktoré je prínosom pre zvýšenie jej renomé, keďže účasť na podujatiach organizovaných týmito inštitúciami prináša najnovšie poznatky z medzinárodného prostredia priamo na univerzitu, prispieva k nadväzovaniu inštitucionalizovaných vzťahov a k zvyšovaniu kvality vo všetkých oblastiach univerzitnej činnosti.

Zo spolupráce s frankofónnymi partnermi možno spomenúť členstvo vo Frankofónnej univerzitnej agentúre AUF (Agence Universitaire de la Francophonie), v Slovensko-francúzskom univerzitnom inštitúte IUFS (Institut universitaire franco-slovaque), spoluprácu s občianskym združením FrancAvis, so Slovenskou asociáciou učiteľov francúzštiny SAUF a i. Od roku 2005 má Ekonomická univerzita v Bratislave úzku spoluprácu s Obchodnou a priemyselnou komorou v Paríži (CCIP Ile de France), ktorá trvá dodnes.

5 Vzťahy s Francúzskom a prostredníctvom francúzskeho jazyka

5.1 Výučba francúzštiny

Výučba francúzštiny má na EUBA dlhú tradíciu. Francúzsky jazyk sa vyučuje na všetkých jej fakultách, vo väčšom rozsahu na Fakulte medzinárodných vzťahov a Obchodnej fakulte. Ide hlavne o výučbu odborného jazyka, ktorá predpokladá ovládanie všeobecného jazyka na požadovanej úrovni.

Fakulta aplikovaných jazykov má na EUBA špecifické postavenie, pretože poskytuje vzdelávanie, ktoré zahŕňa vysokú úroveň komunikatívnej kompetentnosti v dvoch cudzích jazykoch, interkultúrnu komunikáciu, základy

ekonómie a vybraných spoločenskovedných disciplín. V roku 2010 bol akreditovaný fakultný študijný program „*Cudzie jazyky a interkultúrna komunikácia*“ pre bakalársky a magisterský stupeň. Výučba v kombinácii angličtina – francúzština sa začala v ak. roku 2012-2013. Dôraz na rozvoj jazykových zručností, interkultúrnej komunikácie a interdisciplinárneho prístupu umožňujú absolventom fakulty širokospektrálne uplatnenie na pracovnom trhu. Spolupráca so zahraničnými vzdelávacími inštitúciami, výmenné pobyty pedagógov a študentov, riešenia výskumných úloh a projektov, prednášky medzinárodných odborníkov predstavujú neoddeliteľnú súčasť medzinárodných aktivít fakulty.

5.2 *Mobility vo Francúzsku*

V rámci študentských mobilití odišlo v kalendárnom roku 2021 (napriek pandémie) do zahraničia celkovo 276 študentov EUBA, z toho na študijný pobyt 242 a na praktickú stáž 34. Slovenskí študenti majú značný záujem o štúdium vo Francúzsku, podobne i francúzski študenti o štúdium na Ekonomickej univerzite. V minulom roku odišlo do Francúzska 16 študentov na študijný pobyt a 1 študent na stáž. V rovnakom období prišlo na univerzitu z celkového počtu 158 zahraničných študentov 41 Francúzov. Uchádzači o mobilitu majú široké možnosti výberu miesta svojho štúdia vzhľadom na vysoký počet (aktuálne 45) platných dohôd EUBA s 33 univerzitami a vzdelávacími inštitúciami vo Francúzsku. Fakulta aplikovaných jazykov EUBA vyslala v priebehu 10 rokov na mobilitu do Francúzska tridsiatku študentov (Výročná správa za rok 2021).

Podľa prieskumov v radoch študentov Fakulty aplikovaných jazykov, ktoré sú pravidelne realizované po návrate z krajiny, patrí k hlavným dôvodom, pre ktoré si naši študenti vyberajú štúdium vo Francúzsku: získanie know-how v danej študijnej oblasti; zdokonalenie jazykových a komunikačných zručností;

spoznanie novej kultúry a reálií; príprava na budúcu kariéru a osobnostný rozvoj. Okrem toho sa niektorí študenti usilujú v zahraničí dozvedieť viac aj o iných formách a stratégiách vysokoškolského štúdia. Výmenné pobyty a zahraničné stáže vedú, podľa opýtaných, k väčšej otvorenosti a prispôsobivosti, čo je nepochybne výhodou pri samotnom štúdiu a zároveň jedným zo základných kritérií pri prijímaní do zamestnania.

K preferovaným partnerským francúzskym inštitúciám patria napríklad: Aix-en-Provence; École de Commerce Européenne de Lyon; INALCO Paris; Université Blaise Pascal, Langues appliquées, commerce et communication; Université de Cergy-Pontoise; Université de Versailles St-Quentin-en-Yvelines; Institut d'études culturelles et internationales; Langues Appliquées, Commerce et Communication; Université de Picardie Jules Verne; UFR de langues et culture étrangères; Université de Nantes; Université Jean Moulin Lyon 3; Université Paris Ouest Nanterre La Défense; Université Sorbonne Nouvelle (Výročná správa za rok 2021) atď.

5.3 *Frankofónne programy*

K internacionalizácii výučby odborných predmetov prispieva príprava a realizácia medzinárodných francúzskych programov na získanie dvojitého alebo spoločného diplomu. Prvým študijným programom v cudzom jazyku s možnosťou získania dvojitého diplomu bol „Manažment predaja“ vyučovaný vo francúzštine v rokoch 1996 – 2019 na Obchodnej fakulte EUBA.

Fakulte aplikovaných jazykov sa podarilo v roku 2021, vďaka Fakulte manažmentu Univerzity Komenského, nadviazať spoluprácu s Lotrinskou univerzitou v Nancy. Francúzštinári z FAJ majú tak príležitosť paralelne so slovenským študijným programom absolvovať prvý ročník magisterského stupňa európskych štúdií "Manažment, riadenie a podnikateľské stratégie v Európe" vo

francúzštine a získať nielen diplom z EUBA, ktorý potvrdzuje ich kompetencie v oblasti špecializácie, ale tiež magisterský diplom Master 1, akreditovaný vo Francúzsku a vydávaný Université de Lorraine.

5.4 *Medzinárodné diplomy*

Fakulta aplikovaných jazykov má viacročnú spoluprácu v oblasti medzinárodných diplomov (nemeckého, španielskeho, francúzskeho). Spolupráca Katedry románskych a slovanských jazykov FAJ s Obchodnou a priemyselnou komorou CCI Paris Ile-de-France trvá od roku 2005, keď univerzita získala status celoslovenského skúšobného centra. Ide o spoluprácu v oblasti realizácie skúšok na získanie medzinárodne uznávaného diplomu DFP (Diplôme de français professionnel), konkrétne z obchodnej a podnikovej francúzštiny (Sivák, 2013, s. 296). V rokoch 2006-2016 absolvovalo na EUBA skúšky 71 kandidátov, z toho 65 úspešne. V roku 2021 splnila fakulta podmienky ďalšieho obnovenia dohody o spolupráci, vrátane zaškolenia pedagógov, ktorí budú skúšať na DFP po novom. Od roku 2022 chce fakulta znovu organizovať skúšky v pravidelných intervaloch, aj preto, že podľa vyjadrení držiteľov diplomu, DFP prispieva nielen k úspešnému absolvovaniu štúdia vo Francúzsku, ale i k profesionálnemu rastu a lepším možnostiam zamestnať sa vo francúzskych podnikoch na Slovensku.

5.5 *Francúzština versus angličtina*

Študenti jednotlivých fakúlt EUBA odchádzajú na výmenné pobyty do Francúzska študovať odborné (ekonomické, politické, spoločenské) disciplíny, ktoré sú zväčša vyučované po anglicky. Uchádzači o mobilitu z FAJ však pri zostavovaní svojho študijného programu na partnerskej škole musia zakomponovať predmety v oboch jazykoch danej kombinácie. Počas pobytu vo Francúzsku používajú francúzštinu najmä pri osobných kontaktoch s

francúzskymi spolužiakmi, pri komunikácii s rodenými hovoriacimi v rôznych situáciách každodenného života v krajine.

Pri realizácii medzinárodných projektov s frankofónnymi partnermi je takisto angličtina na prvom mieste. Možno to ilustrovať projektom Prominence v rámci programu strategických partnerstiev Erasmus+ K2 organizovaný Univerzitou Savoie Mont Blanc v Annecy, na ktorom úspešne participovala aj FAJ. Išlo o podporu medzikultúrnych komunikačných zručností, využívanie nástrojov IKT a moderných pedagogických prístupov s cieľom zvýšiť interoperabilitu a povzbudiť univerzity, aby prijali inovatívne metódy výučby a učenia sa. Ďalším podujatím s francúzskym partnerom, ktoré bolo realizované v angličtine, bol 10. ročník Zimnej školy v spolupráci s francúzskou Obchodnou školou ESC Rennes School of Business, ktorá patrí medzi excelentné univerzitné pracoviská s vynikajúcim umiestnením v medzinárodných hodnoteniach, s vysokou mierou internacionalizácie s viac ako 50-percentným zastúpením zahraničných študentov a s trojitou medzinárodnou akreditáciou.

K internacionalizácii vzdelávania na EUBA prispieva tiež cyklus prednášok pozvaných veľvyslancov a diplomatov akreditovaných v Slovenskej republike s názvom *Diplomacia v praxi*, ktorého cieľom je oboznámiť študentov so zahraničnou politikou vybraných krajín. Prednášky s diskusiou sa vedú v angličtine, vrátane prejavu diplomatov z frankofónnych krajín (Výročná správa o činnosti EUBA za rok 2020).

Záver

Modernizácia vzdelávania je úzko spätá s globálnym vývojom v jednotlivých vedných oblastiach, ako aj so systémom riadenia vysokého školstva. Rovnako súvisí aj s využívaním nových technológií a implementovaním

inovatívnych metód do vyučovacieho procesu. Internacionalizácia pomáha identifikovať aktuálne trendy v školskej praxi, ktoré je potrebné začleňovať do procesu vzdelávania u nás, aby bolo aj slovenské vysoké školstvo efektívne a konkurencieschopné. Ukazuje sa, že skúsenosti nadobudnuté vďaka zahraničným mobilitám a medzinárodným programom významne prispievajú jednak k prehĺbovaniu jazykových zručností študentov, ale aj k rozvoju ich prierezových kompetencií a k akulturácii v novom prostredí. Internacionalizácia vzdelávania sa výrazne podieľa na profesionálnom rozvoji v danej oblasti štúdia/výučby, ako aj na osobnostnom raste členov akademickej komunity.

Proces internacionalizácie v univerzitnom prostredí s ekonomickým zameraním, akým je aj Ekonomická univerzita v Bratislave, má určité špecifiká. Prvé spočíva v orientácii školy na spoluprácu so zahraničnými inštitúciami, ktoré poskytujú ekonomické vzdelávanie s profilmí spĺňajúcimi medzinárodné akreditačné štandardy. Hoci cudzie jazyky majú v procese internacionalizácie nezastupiteľné miesto, v tomto kontexte sa stávajú skôr nástrojom na komunikovanie odborného a vedeckého obsahu ako samotným predmetom štúdia. Vedenie EUBA si uvedomuje potrebu prehĺbovať jazykové zručnosti budúcich ekonómov, preto podporuje iniciatívy smerujúce k rozvoju a rozmanitosti vzdelávania a výskumu v cudzích jazykoch. K takým aktivitám patrí pedagogická, publikačná a výskumná spolupráca členov akademickej obce s partnermi v zahraničí.

Okrem cieleného výberu zahraničných partnerov na spoluprácu vo výučbe je ďalším špecifikom univerzity jej zaangažovanosť na zvyšovaní profesionalizácie odbornej prípravy a lepšej profesijnej integrácie, a to najmä podporou praktických alebo absolventských stáží v zahraničí, ako aj rôznymi podujatiami na univerzite či mimo nej. Ekonomická univerzita v Bratislave je jedinečná v tom, že okrem šiestich fakúlt zameraných na štúdium ekonomických vied má aj

samostatnú fakultu, ktorá poskytuje vzdelávanie v oblasti aplikovanej lingvistiky a interkultúrnej komunikácie.

Na záver treba povedať, že zo všetkých vyučovaných jazykov má na EUBA prirodzene dominantné miesto angličtina. Postavenie francúzštiny sa pritom z roka na rok zhoršuje, čo sa prejavuje v poklese počtu študentov francúzštiny, ale aj v oslabovaní vstupnej jazykovej úrovne uchádzačov o štúdium. Pod tento neuspokojivý stav sa podpisuje viac faktorov. Je to nepochybne znižovanie ponuky štúdia francúzštiny na stredných a základných školách a tiež nedostatok nových kvalifikovaných učiteľov francúzštiny. Ekonomická univerzita v Bratislave sa snaží motivovať pre francúzsky jazyk, jednak skvalitňovaním obsahu, metód a spôsobov výučby, ale aj ponukou štúdia vo frankofónnom prostredí a organizovaním zaujímavých podujatí. Nazdávame sa však, že problém je potrebné riešiť koncepčne, a to hlavne vytváraním možnosti štúdia francúzštiny na všetkých stupňoch škôl, zatraktívením učiteľského povolania vrátane finančnej motivácie, ale tiež užšou a cielenou spoluprácou s francúzskymi inštitúciami na Slovensku.

Zoznam bibliografických odkazov:

COSNEFROY, L. – De KETELE, J.-M. a kol. 2020. *L'internationalisation de l'enseignement supérieur: le meilleur des mondes?* De Boeck Supérieur, 2020. 224 s. ISBN 9782807329034.

DE WIT, H. 2002. *Internationalization of higher education in the United states of America and Europe: a historical, comparative, and conceptual analysis* [online]. Greenwood Press, 2002, p. 270 [cit.1.03.2022]. Dostupné na internete: <<https://archipel.uqam.ca/1641/1/M10645.pdf>>.

GURA, R. – KUBEKOVÁ, J. – ROŠTEKOVÁ, M. 2021. *Stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe*. Praha: Naše vojsko, 2021. ISBN 978-80-206-0086-8.

Misia, vízia, strategické ciele, poslanie [online]. [cit.4.03.2022]. Dostupné na internete: <<https://euba.sk/univerzita/misia-vizia-strategicke-ciele-poslanie>>.

SIVÁK, R. a kol. 2013. *20 rokov Ekonomickej univerzity v Bratislave*. Bratislava: Sprint 2, s.r.o., 2013. 398 s. ISBN 978-80-89393-85-5.

ŠTEFANČÍK, R. 2021. *Súčasná perspektíva rozvoja politickej lingvistiky na Slovensku*. In *Lingua et vita*, ISSN 1338-6743, 2021, roč. X, č. 19, s. 72.

Výročná správa o činnosti Ekonomickej univerzity v Bratislave za rok 2020. [cit.18.03.2022]. Dostupné na: https://euba.sk/www_write/files/SK/docs/vyrocné-spravy/vs_2020_cinnost.pdf.

INTERNACIONALIZÁCIA SLOVENSKEHO VYSOKÉHO ŠKOLSTVA S FRANCÚZSKYMI PARTNERMI: BILANCIA DESAŤROČIA FAKULTY POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UNIVERZITY MATEJA BELA

*INTERNATIONALISATION DE L'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR SLOVAQUE
AVEC DES PARTENAIRES FRANÇAIS : BILAN À LA FACULTÉ DES SCIENCES
POLITIQUES ET DES RELATIONS INTERNATIONALES DE L'UNIVERSITÉ
MATEJ BEL APRÈS UNE DÉCENNIE*

Mária Huraj Rošteková

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov

ABSTRAKT:

Pojem internacionalizácia je v súčasnosti spájaný s významnými zmenami, ktoré v celosvetovom meradle ovplyvnili a stále ovplyvňujú rozvoj vysokoškolského vzdelávania, vedy a výskumu. V európskych krajinách, vrátane Slovenska, bol charakter internacionalizácie do veľkej miery ovplyvnený procesom európskej integrácie. Príspevok sa zameriava na internacionalizáciu Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorá vznikla v čase prebiehajúcej politickej, ekonomickej a spoločenskej transformácie Slovenskej republiky pripravujúcej sa na vstup do EÚ a NATO. Pozornosť je sústredná na vybrané oblasti spolupráce tejto fakulty s francúzskymi vysokými školami za desaťročie fungovania Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu, a to predovšetkým spoločne zabezpečované študijné programy, ďalšie vzdelávacie aktivity, medzinárodné vedecké konferencie a projekty.

RESUMÉ:

Le terme internationalisation est actuellement associé aux changements importants qui ont affecté et affectent encore le développement de l'enseignement supérieur, de la science et de la recherche à l'échelle mondiale. Dans les pays européens, dont la Slovaquie, la nature de l'internationalisation a été largement influencée par le processus d'intégration européenne. L'article se concentre sur l'internationalisation de la Faculté des sciences politiques et des relations internationales de l'Université Matej Bel de Banská Bystrica, qui a été créée en parallèle des transformations politique, économique et sociale de la République slovaque en vue de son adhésion à l'UE et à l'OTAN. L'attention est portée sur plusieurs domaines sélectionnés de coopération entre cette faculté et plusieurs universités françaises au cours de

la décennie de fonctionnement de l'Institut universitaire franco-slovaque, à savoir des programmes d'études proposés conjointement et d'autres formes d'activités pédagogiques, ainsi que des conférences internationales et des projets scientifiques.

Kľúčové slová: *Internacionalizácia, Univerzita Mateja Bela, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, spoločné študijné programy, medzinárodné vedecké konferencie a projekty.*

Mots clés: *Internationalisation, Université Matej Bel, Faculté des sciences politiques et des relations internationales, programmes d'études conjoints, conférences et projets scientifiques internationaux.*

1 Úvod

Pojem internacionalizácia je v súčasnosti spájaný s významnými zmenami, ktoré v celosvetovom meradle ovplyvnili a stále ovplyvňujú rozvoj vysokoškolského vzdelávania, vedy a výskumu. (Stratégie d'internationalisation de l'Université d'Ottawa, 2017) Podľa mnohých odborníkov je medzinárodný rozmer vzdelávania zároveň aj jedným z najviac analyzovaných javov v rámci vysokého školstva. (Rumbley, 2015) Napriek uvedeným skutočnostiam nebol doposiaľ prijatý jednotný prístup k definovaniu tohto pojmu. Pre potreby nášho príspevku sme sa rozhodli vychádzať z definície M. Söderqvist (2002, s. 29), ktorá internacionalizáciu inštitúcie vysokoškolského vzdelávania považuje za proces alebo: „*zmenu z národnej na medzinárodnú vysokú školu, ktorá speje k zavedeniu medzinárodného rozmeru do všetkých aspektov jej celkového riadenia s cieľom zlepšovať kvalitu vyučovacieho a učebného procesu, ako aj nadobúdania požadovaných zručností*“. V tomto zmysle internacionalizáciu vnímajú aj autorky S. Sutton a D.K. Deardorff (2012, s. 17), podľa ktorých sa tento proces „*zameriava nielen na transformáciu inštitúcií, ale aj na vybudovanie globálnych sietí učenia*

sa a reflexie“, teda zdôrazňujú, že ide „rovnao o proces spojenia sa s vonkajším svetom, ako aj vnútornú zmenu“.

Tento základný teoretický rámec doplníme vymenovaním nasledujúcich významných oblastí, ktoré už takmer pred dvomi dekadami identifikovali B.M. Kehm a U. Teichler (2007, s. 264) na základe preskúmania množstva odborných prác týkajúcich sa rôznych aspektov internacionalizácie, a ktoré podľa nás najlepšie tento proces vystihujú, sú to: 1) mobilita študentov a zamestnancov; 2) vzájomné ovplyvňovanie sa systémov vysokoškolského vzdelávania; 3) internacionalizácia obsahu vzdelávania a výskumu; 4) existencia inštitucionálnych stratégií vzdelávania; 5) transfer vedomostí; 6) medzinárodná spolupráca a vzájomná konkurencia a 7) tvorba národných a nadnárodných politík na posilnenie medzinárodného rozmeru vysokoškolského vzdelávania.

V európskych krajinách, teda aj na Slovensku, bol charakter internacionalizácie do veľkej miery ovplyvnený procesom európskej integrácie, keďže priniesol veľa možností v súvislosti s mobilitou a výmennými programami v rámci Európy. (Rošteková, 2018) Internacionalizácia sa postupne stala nástrojom na udržanie konkurencieschopnosti EÚ so svetom, predovšetkým s USA a neskôr aj s Čínou (van der Wende, 2001) a všetky vysokoškolské vzdelávacie inštitúcie v európskom priestore aj z tohto dôvodu internacionalizáciu zahrnuli medzi strategické ciele rozvoja vysokých škôl. Politiky internacionalizácie terciárneho vzdelávania sa postupne diverzifikovali. Kým spočiatku bola väčšina pozornosti venovaná študentskej mobilite, postupne sa do popredia dostali nové formy internacionalizácie vysokoškolského prostredia.

Vývoj iniciatív na podporu internacionalizácie môžeme pozorovať aj v prípade *Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov (FPVaMV) Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB)*, ktorá vznikla v roku 1995, teda

v čase prebiehajúcej politickej, ekonomickej a spoločenskej transformácie Slovenskej republiky (SR) pripravujúcej sa na vstup do EÚ a NATO, pričom v týchto procesoch sama plnila významnú spoločenskú úlohu tým, že promptne odpovedala na rastúci dopyt po aktívnych, primerane zorientovaných a kvalifikovaných pracovníkoch pôsobiacich v diplomatickej sfére, medzinárodných organizáciách a orgánoch verejnej správy. Z týchto dôvodov teda ani nemohla nereflektovať na nové trendy prebiehajúce v európskom vysokom školstve. Od svojho vzniku FPVaMV neustále hľadala nové možnosti spolupráce so zahraničnými partnerskými vysokými školami, čím posilňovala internacionalizáciu vzdelávacieho procesu, ale aj vedeckovýskumných aktivít. Pod týmto úspechom sa vo významnej miere, nielen kvantitatívne, ale aj kvalitatívne, podpísala aj jej spolupráca s francúzskymi vysokými školami. Význam doterajšej francúzsko-slovenskej spolupráce je nezanedbateľný aj z toho dôvodu, že Francúzsko ako zakladajúci štát EÚ považujeme za dôležitého lídra internacionalizácie vysokého školstva v Európe. Nakoniec, spoločne s Talianskom, Veľkou Britániou a Nemeckom položilo základy bolonského procesu podpisom Sorbonskej deklarácie v roku 1998. (Rošteková, 2021) Za dôležité považujeme aj jeho medzinárodné skúsenosti na poli kultúrnej diplomacie, kde patrí medzi jej najaktívnejších vykonávateľov (Gura, 2011), a celkovú medzinárodnú prestíž, nakoľko na základe meraní potenciálu mäkkej sily (*index soft power*) sa Francúzsko v poslednom období celosvetovo umiestňuje na popredných priečkach. (Gura, 2018)

Bezprecedentný rozvoj spolupráce FPVaMV s francúzskymi vzdelávacími inštitúciami datujeme najmä od príchodu Gillesa Roueta na post atašého pre inštitucionálnu, univerzitnú a vedeckú spoluprácu Francúzskeho veľvyslanectva v Bratislave (2004 - 2008) a riaditeľa Francúzskeho inštitútu na Slovensku (IFS) (2005), ktorý umožnil mladej fakulte nadviazať prvé významné formy spolupráce.

Túto dynamiku si FPVaMV následne udržala aj vďaka jeho nástupcom, ktorí podporovali vznik a rozvoj *Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu* (SFUI) s celonárodnou pôsobnosťou, ktorého inaugurácia sa konala práve v priestoroch fakulty v roku 2011. Silu partnerstva UMB s francúzskym zastupiteľstvom v Bratislave a IFS dokazujú aj pravidelné návštevy francúzskych veľvyslancov na pôde banskobystrickej univerzity, ktoré sú vždy spojené s odbornou prednáškou v priestoroch FPVaMV. Návštevy v Banskej Bystrici dokonca bývajú prvou pracovnou cestou novoakreditovaných veľvyslancov mimo Bratislavy. V tomto príspevku sa zameriavame na vybrané oblasti spolupráce FPVaMV UMB s francúzskymi vysokými školami za desaťročie fungovania SFUI, a to predovšetkým spoločne zabezpečované študijné programy, ďalšie vzdelávacie aktivity, medzinárodné vedecké konferencie, projekty, a pod.

2 Vedecké aktivity FPVaMV v rámci európskych konzorcií pod francúzskym vedením

V slovenskom vysokoškolskom prostredí je čoraz väčší dôraz kladený na medzinárodnú spoluprácu. Vysoké školy sa usilujú o dobré zahraničné vzťahy, ktoré nadväzujú najmä s krajinami v rámci Európy a ktoré sú prospešné pre ich vedecko-výskumné aktivity. Posilňovanie vedeckej spolupráce na európskej úrovni môžeme pozorovať v súvislosti s prehlbovaním európskej integrácie, kde po zrealizovaní myšlienky spoločného európskeho trhu bola pozornosť EÚ nasmerovaná na budovanie spoločného „európskeho výskumného priestoru“. Dôkazom tohto úsilia je aj nespočetné množstvo konferencií, vedeckých seminárov a výskumných projektov, často financovaných zo zdrojov EÚ, cieľom ktorých bolo a stále zostáva prekonávanie národných konceptov a hľadanie

spoločných kultúrnych základov Európy. (Gingras, Heilbron, 2009) Z tohto úsilia vzniklo aj množstvo pomenovaní s prívlastkom „európsky“: napr. „európska veda“, „európske univerzity“ alebo dokonca „európske spoločenské a humanitné vedy“, kde má internacionalizácia vedeckej činnosti iný charakter ako vo vedách prírodných alebo technických, pretože v spoločenských a humanitných odboroch sa internacionalizácia dotýka aj samotného predmetu výskumu, ktorý pomerne často súvisel najmä s národným alebo lokálnym kultúrnym kontextom (Conseil national du développement des SHS, 2001), a teda prostredníctvom medzinárodnej spolupráce je potrebné hľadať spoločné výzvy a prieniky.

Francúzsko je bezpochyby krajinou, ktorej sa dlhodobo darí dosahovať úspechy v rámci medzinárodných vedeckých konzorcií. Patrí medzi najväčších iniciátorov a podporovateľov európskej vedy a výskumu, čo dokazuje aj francúzske predsedníctvo v Rade EÚ v prvom polroku 2022, kde bolo jednou z hlavných priorít Francúzska posilňovanie postavenia vedeckého pokroku a inovácií v európskom priestore. Na Slovensku sa naopak spoločenský diskurz v posledných rokoch niesol v duchu kritiky, pretože sa slovenské vysoké školy a vedecké pracoviská musia vysporiadať s absenciou vzdelávacej, vednej a inovačnej politiky na štátnej úrovni, kde dlhodobo chýbala koncepcia, vízia, strategické riadenie a najmä finančné prostriedky.

Ako môžeme v tomto kontexte vyhodnotiť prínos spolupráce FPVaMV s francúzskymi vysokými školami v oblasti vedy a výskumu? Za dôležité považujeme poukázať hlavne na dynamiku tejto spolupráce, ktorá nie je iba výsledkom spoločných vedeckých záujmov a ich prienikov, ale aj dôkazom dôvery francúzskych inštitúcií v partnerstvo s FPVaMV. Medzi jej dlhoročných strategických partnerov patria viaceré francúzske univerzity. Prvou vysokou školou, s ktorou FPVaMV nadviazala významnejšiu spoluprácu vo viacerých oblastiach zároveň, bola *Univerzita v Remeši Champagne-Ardenne* (URCA), ktorá

má okrem hlavného regionálneho sídla aj pobočky v mestách Troyes, Châlons-en-Champagne, Chaumont a Charleville-Mézières. Potom nasledovalo vytvorenie dvoch ďalších významných partnerstiev, a to s *Univerzitou vo Versailles-Saint-Quentin-en-Yvelines* (UVSQ) a *Univerzitou Pierre Mendès France* (UPMF) v Grenobli, pričom obidve sa môžu pýšiť výborným postavením vo viacerých národných aj medzinárodných hodnoteniach.

UVSQ sa po dlho pripravovanej reforme stala asociovaným členom prestížneho konzorcia Paris-Saclay, ktoré sa podľa šanghajského rebríčka z roku 2021 umiestnilo na 13. mieste v celosvetovom meradle a na prvom mieste v kontinentálnej Európe, čím táto univerzita potvrdila pozíciu univerzity ako inštitúcie s intenzívnym výskumom na svetovej úrovni¹. Po nedávnom zlúčení UPMF s ďalšími dvomi vzdelávacími jednotkami v alpskom regióne, ktoré získali spoločné označenie *Univerzita Grenoble Alpes* (UGA), sa na základe počtu študentov a dynamiky vedeckovýskumných aktivít táto vysoká škola dostala na prvé miesto v regióne Auvergne-Rhône-Alpes a v národnom meradle sa zaradila do prvej desiatky najvýznamnejších francúzskych vysokých škôl. V roku 2018 bola dokonca najcitovanejšou univerzitou šanghajského klasifikačného systému (Le Monde, 2018) a podľa hodnotenia časopisu Times Higher Education (2018) v tom istom roku ôsmou najkrajšou univerzitou v Európe.

Vedecko-výskumná činnosť FPVaMV s týmito inštitúciami je skutočne bohatá. Na svoje konto si banskobystrická fakulta môže pripísať takmer desiatku medzinárodných vedeckých konferencií, ktoré sa v spolupráci s francúzskymi partnermi konali priamo v jej priestoroch. K nim môžeme pripočítať ďalšie konferencie organizované v zahraničí, na ktorých ako člen medzinárodného

¹ Univerzita Paris-Saclay ťaží zo strategickej geografickej a sociálno-ekonomickej pozície, ktorú posilňuje jej medzinárodná viditeľnosť. Táto univerzita je uznávaná najmä pre vynikajúce programy z matematiky a fyziky, ale aj pre biológiu a lekárske vedy, poľnohospodárstvo, inžinierstvo a kvalitné humanitné a sociálne vedy.

konzorcia FPVaMV participovala pod francúzskym vedením. Témy ako európska susedská politika, súčasťou ktorej sa vstupom do EÚ stala aj SR, cezhraničná spolupráca, export európskych hodnôt, vonkajšie a vnútorné hranice, migrácie a mobility boli častým dôvodom stretnutí odborníkov z mnohých európskych krajín, ktorí výsledky svojej práce prezentovali priamo v Banskej Bystrici¹. Skúsenosti zo slovenského integračného procesu mohla zase FPVaMV prostredníctvom vedeckých výstupov odovzdať kolegom z krajín európskeho susedstva, ktoré boli v tom čase kandidátskymi krajinami, ako Turecko (Fatih University v Istanbule), alebo členmi Východného susedstva, ako Ukrajina (Černovická univerzita) a Gruzínsko (Univerzita v Batumi), kde sa z iniciatívy francúzskych partnerov konali medzinárodné vedecké konferencie s účasťou FPVaMV².

S integračnými procesmi v európskom priestore priamo súvisí aj budovanie spoločného európskeho vysokoškolského priestoru (EHEA), ktoré bolo ďalšou významnou témou vedeckých stretnutí zahraničných odborníkov na FPVaMV. Francúzsko ako iniciátor zblížovania národných vzdelávacích systémov v Európe svoju skúsenosť prostredníctvom vedeckých konferencií odovzdalo univerzitám nových členských krajín EÚ, nielen zo SR, ale aj z Bulharska (Nová bulharská univerzita v Sofii), prípadne krajín zahrnutých do európskej susedskej politiky (Univerzita v Batumi)³. Nové kontakty odborníkom z FPVaMV umožnili

¹ Medzinárodné vedecké konferencie s názvom: *Identités, démocratie, frontières*, FPVaMV UMB, Banská Bystrica, 6. - 7. apríl 2016; *Migrations, Mobilités, Frontières et Voisinages*, FPVaMV UMB, Banská Bystrica, november 2010 a *Expressions culturelles et Identités européennes*, FPVaMV UMB, Banská Bystrica, 15. - 16. apríl 2010.

² Konkrétne išlo o nasledujúce medzinárodné vedecké konferencie: *L'Ukraine entre voisinage et intégration* v spolupráci s Univerzitou v Černoviciach na Ukrajine, 11. - 12. jún 2008; *La Turquie et son adhésion à l'UE* v spolupráci s Fatih University v Istanbule v Turecku, 23. - 24. september 2009 a *Processus de Bologne, Intégration européenne, Politique européenne de voisinage* v spolupráci s Univerzitou v Batumi v Gruzínsku, 28. - 29. jún 2010.

³ Medzinárodné vedecké konferencie s názvom: *La construction de l'Espace européen de l'enseignement supérieur, 20 ans après le lancement du Processus de Bologne*, FPVaMV UMB,

vstúpiť do viacerých francúzskych asociácií s medzinárodným presahom, napr. do *Inštitútu európskych a medzinárodných štúdií* so sídlom v Remeši a medzinárodnej siete *Erasmus expertise* so sídlom v Bordeaux, kde sa konala medzinárodná konferencia zameraná na podporu spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania s južným Stredomorím¹.

Odborníci z francúzskych univerzít sa o svoje poznatky a skúsenosti delili aj v oblasti mäkkej moci (*soft power*) a diplomacie, kde došlo k zaujímavaj výmene know-how medzi veľkými a strednými štátmi na jednej strane a malými štátmi na strane druhej, ktorých mocenský potenciál je podstatne nižší². Ďalšími témami vedeckých stretnutí boli napr. demokracia, médiá alebo estetizácia verejného priestoru³. S francúzskymi a frankofónnymi partnermi si FPVaMV pripomenula napr. aj 20. výročie pádu Berlínskeho múru, a to na vedeckej konferencii v belgickom Charleroi, kde bolo transformačné úsilie krajín strednej Európy a ich cesta do EÚ a NATO analyzovaná z perspektívy nových aj starých členských štátov⁴. Približne dve desiatky výstupov zo všetkých uvedených vedeckých stretnutí boli publikované v prestížnych zahraničných vydavateľstvách, konkrétne L'Harmattan v Paríži a Bruylant v Bruseli. Na základe

Banská Bystrica, 7. - 8. október 2019; *Échanges, coopérations, politiques: l'Euromed de la connaissance*, FPVaMV UMB, Banská Bystrica, 1. október 2013; *Les universités d'Europe centrale, 20 ans après la chute du mur de Berlin*, FPVaMV UMB, Banská Bystrica, 4. - 5. jún 2009; *Processus de Bologne, Intégration européenne, Politique européenne de voisinage*, Univerzita v Batumi, Gruzínsko, 28. - 29. jún 2010.

¹ Medzinárodná vedecká konferencia s názvom: *Les programmes européens de formation et de recherche dans l'enseignement supérieur: état des lieux et perspectives sur l'Espace Euro-méditerranéen*, organizovaná v rámci medzinárodnej siete Erasmus expertise, Bordeaux, 27. november 2012.

² Medzinárodné vedecké konferencie s názvom: *Soft Power, Ethique, Intérêts*, FPVaMV UMB, Banská Bystrica, 8. - 9. november 2018; *Diplomaties plurielles*, FPVaMV UMB, Banská Bystrica, 25. - 26. október 2017.

³ Medzinárodné vedecké konferencie s názvom: *Esthétisation de l'espace public*, Sofia, Paríž, Remeš a Banská Bystrica, 20. - 22. apríla, 6. - 7. júna, 3. októbra 2013; *Medias, Internet, Démocratie*, Sofia, Banská Bystrica, Grenoble 23. - 27. apríl a 5. jún 2012.

⁴ Medzinárodná vedecká konferencia s názvom: *Identités, citoyennetés et démocratie : 20 ans après*, Charleroi, október 2009.

vytvorených sietí dostali neskôr odborníci z FPVaMV pozvanie publikovať v prestížnom vedeckom časopise *Hermès* v Paríži, ktorý na jeseň 2022 svoju regionálnu pobočku otvoril aj na UMB.

Zahraničné vedecké konferencie predstavujú výbornú príležitosť pre nadviazanie kontaktov medzi výskumnými pracovníkmi, ktorá sa premieta aj do iných foriem spolupráce vo vedeckej a pedagogickej činnosti. Spomedzi nich uvedieme napr. výskumné projekty, ktoré boli realizované riešiteľským tímom z FPVaMV v rámci schémy VEGA a ktoré analyzovali výskumné otázky vo vyššie menovaných oblastiach. Ide napr. o projekt č. 1/0437/20 *Potenciál a limity zahraničnej politiky Slovenskej republiky v rámci vonkajších vzťahov EÚ*, projekt č. 1/0437/19 *Význam internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania pre konštrukciu identity Európskej únie a zvyšovanie konkurencieschopnosti v európskom priestore* (2019 - 2021) a projekt č. 1/0949/17 *Koncept mäkkej moci v kontexte transformujúceho sa medzinárodného prostredia a potenciál jeho využitia pre stratégie malých štátov* (2017 - 2019). Z medzinárodných vedeckých projektov, do ktorých sa zapojila aj FPVaMV na základe pozvania francúzskych partnerov, uvedieme aspoň nasledujúce: *EUROMECC - European Identity, Culture, Exchanges and Multilingualism*¹ (2014 - 2017) pod vedením Univerzity St. Kliment Ohridski v Sofii a *Western-Eastern Europe: Centre-periphery dynamics*² (2010 - 2012) pod vedením Univerzity Paris 3 (Sorbonne Nouvelle), ktorého výstupmi boli medzinárodné vedecké konferencie s publikáciami vo vydavateľstve L'Harmattan³.

¹ Jean Monnet Activities within Erasmus+ č. 553397-epp-1-2014-1-BG-EPPJMO-NETWORK;

² Vyšehradský fond projekt č. 20820127

³ Medzinárodné konferencie s názvom: *Ouest-Est: dynamiques centre-périphérie entre les deux moitiés du continent: le clivage centre/périphérie dans une approche interdisciplinaire: Colloque de clôture du programme "Centre/Périphérie"*, Paríž, 1. - 3. december 2011; *Ouest-Est: dynamiques centre-périphérie entre les deux moitiés du continent: la pluridisciplinarié en pratique dans les sciences humaines et sociales*, Jagelovská Univerzita v Krakove, Poľsko, 29. august - 4. september 2010; *Ouest-est: dynamiques centre-périphérie entre les deux moitiés*

Sieťovanie odborníkov na európskej úrovni umožňuje vytvárať podmienky napr. aj pre spoluvedenie študentov v doktorandskom stupni štúdia (cotutelle), ktorí realizujú výskumnú činnosť v dvoch rôznych krajinách pod vedením odborníkov z dvoch partnerských krajín. Na základe bilaterálnej dohody s *Univerzitou Pierre Mendès France* v Grenobli (UPMF) aj FPVaMV pod spoločným vedením prof. Gillesa Roueta (FPVaMV) a prof. Sergeja Dufoulona (UPMF) vychovala jedného doktoranda, Etienna Ciapina, ktorý svoju dizertačnú prácu s názvom *Hranice a obyvateľstvo: územia, mobility, európske susedstvá* obhájil v auguste 2018. Táto spolupráca bola výsledkom interdisciplinárneho prístupu k témam, ktoré sú predmetom výskumu viacerých odborov v rámci spoločenských vied, v našom prípade sociológie a medzinárodných vzťahov. K úspechu tejto iniciatívy bezpochyby prispeli aj letné univerzity určené študentom doktorandského štúdia, ktoré boli na FPVaMV organizované v dvojtzáďňových programoch v rokoch 2011 - 2013 v rámci projektovej schémy Erasmus IP. V spolupráci s URCA, UPMF, Novou bulharskou univerzitou v Sofii a Inštitútom európskych štúdií Jagelovskej univerzity v Krakove sa niekoľko desiatok študentov z týchto krajín tri roky po sebe vzdelávali na tému občianstva a identít v Európe¹. Pedagogickí zamestnanci tohto konzorcia si však podobný projekt vyskúšali už rok predtým na Univerzite v Batumi, kde sa letná škola niesla v duchu spolupráce medzi EÚ a južným Kaukazom (2010)². FPVaMV bola na

du continent. Nouvelle Europe: des regards pluridisciplinaires, Univerzita v Pécs, Maďarsko, 24. - 29. augusta 2009.

¹ - 23. júna až 6. júla 2013, FPVaMV v Banskej Bystrici, *Citoyennetés et Identités en Europe*, tretí ročník letnej univerzity; počet účastníkov: 36 študentov a 10 vysokoškolských pedagógov.

- 24. júna až 7. júla 2012, FPVaMV v Banskej Bystrici, *Citoyennetés et Identités en Europe*, druhý ročník letnej univerzity; počet účastníkov: 38 študentov a 10 vysokoškolských pedagógov.

- 3. až 20. júla 2011, FPVaMV v Banskej Bystrici, *Citoyennetés et Identités en Europe*, prvý ročník letnej univerzity; počet účastníkov: 45 študentov a 9 vysokoškolských pedagógov.

² 30. júna až 4. júla 2010, Univerzita v Batumi (Gruzínsko), *La coopération entre l'UE et le Caucase du sud*; letná univerzita, počet účastníkov 15.

základe pozvania francúzskych partnerov do tohto projektu zapojená tak prostredníctvom pedagogických zástupcov, ako aj študentov.

3 Frankofónne spoločne zabezpečované študijné programy

Spoločne zabezpečované študijné programy, či už spoločné, dvojité alebo viacnásobné, ktoré ponúkajú viaceré slovenské univerzity, môžeme právom považovať za najvyššiu formu internacionalizácie vysokoškolského vzdelávacieho procesu. (Rošteková, 2018) Okrem podporovania študentskej a učiteľskej mobility prinášajú aj množstvo ďalších výhod, napr. upevňovanie medzinárodnej spolupráce vysokých škôl, zbližovanie vzdelávacích systémov, prepájanie obsahov jednotlivých študijných programov či vytváranie možnosti vzájomného uznania diplomov. Medzinárodná spolupráca v rámci študijných programov navyše otvára cestu k ich postupnému vylepšovaniu, a to práve vďaka vzájomnej spolupráci a výmene skúseností. Samotní študenti absolvovaním týchto odborov získavajú cenné skúsenosti a kontakty a majú obrovskú príležitosť spoznať iný vzdelávací systém, čo bezpochyby zvyšuje ich šance posilniť svoju pozíciu na domácom aj európskom trhu práce. Ponuka spoločných programov upevňuje reputáciu zapojených inštitúcií, umožňuje im posúvať sa smerom k náročnejším oblastiam medzinárodnej spolupráce a zvyšuje ich schopnosť rýchlo reagovať na nové potreby spoločnosti. (Soltes, Neupauerová, 2008) Tieto programy vedú aj k zvyšovaniu transparentnosti vzdelávacích systémov, alebo dokonca k úprave niektorých národných právnych noriem. (Rošteková, Paľová, 2020)

Francúzsko-slovenskú univerzitnú spoluprácu v oblasti spoločne zabezpečovaných programov, predovšetkým na princípe dvojitého diplomu, môžeme považovať za významný vektor internacionalizácie terciárneho

vzdelávania na Slovensku. Francúzsky inštitút na Slovensku (IFS) po vstupe SR do EÚ poskytol dôležité know-how z internacionalizácie študijných programov slovenským inštitúciám, ktoré ešte nemali dostatok skúsenosti v tejto oblasti, vrátane samotného ministerstva školstva, nakoľko prispel aj k formovaniu slovenskej legislatívy. Tieto projekty navyše patria medzi prvé programy tohto typu na Slovensku. Fungujú už 15 rokov, ich počet sa mení, niektoré projekty boli ukončené, ale v zapätí vznikli nové. Brány slovenských vysokých škôl za toto obdobie opustilo už niekoľko stoviek absolventov tohto typu programov, konkrétne v ekonomických, technických a právnických odboroch, ďalej v oblasti medzinárodných vzťahov, európskych štúdií a prekladateľstva. (Rošteková, 2018) V kontexte demografickej krízy a masového odlivu mladých Slovákov na zahraničné univerzity (najmä do Českej republiky) tieto programy zvyšovali atraktivitu slovenských vysokých škôl, čím sa stali dôležitým nástrojom na udržanie slovenských študentov na našich školách. (Mortreuil, 2017)

FPVaMV, ktorá ponúka vzdelanie vo všetkých stupňoch štúdia prostredníctvom jedinečných študijných programov, ako sú politológia, medzinárodné vzťahy a bezpečnostné štúdiá, má v tejto oblasti veľmi bohaté skúsenosti. Svoj prvý spoločný študijný program v magisterskom stupni s názvom *Odborníci na európsku integráciu a európsku susedskú politiku* otvorila už v roku 2008 v spolupráci s Fakultou práva a politických vied Univerzity Champagne-Ardenne v Remeši (URCA). Túto ponuku o dva roky neskôr rozšírila o magisterský program *Analýza konfliktov a násilia* s Právnickou fakultou Univerzity vo Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines (UVSQ) a *Geopolitika* s Fakultou humanitných vied URCA. V súčasnosti ponúka len prvý z uvedených programov, ktorý figuruje pod názvom *Európska integrácia a globálne „vládnutie“?* Za viac ako desaťrocie diplom niektorej z týchto partnerských univerzít získalo 130 študentov FPVaMV, z toho 69 v programe *Odborníci na európsku integráciu*

a európsku susedskú politiku a neskôr Európska integrácia a globálne riadenie (2007 - 2017), 30 v programe Geopolitika (2009 - 2016) a 30 v programe Analýza konfliktov a násilia (2009 - 2012).

4 Francúzske know-how v oblasti profesijne orientovaných študijných programov

Rastúci záujem o internacionalizáciu existujúcich programov v Európe, teda aj na Slovensku, reaguje aj na internacionalizáciu prijímacieho procesu do zamestnania, ktorú požadujú mnohé podniky, najmä pokiaľ ide o vysokokvalifikovaných pracovníkov. Internacionalizácia profilu uchádzačov sa na pracovnom trhu čoraz viac stáva nevyhnutnou. V tejto súvislosti by sme chceli poukázať aj na význam profesijne orientovaných programov, ktoré sú na Slovensku stále malo zastúpené, pričom nevyhnutnosť ich zavedenia do slovenského vzdelávacieho systému je požadovaná mnohými odborníkmi z vysokoškolského prostredia, ale aj z praxe. Francúzsko je naopak jedným z lídrom profesionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe, najmä formou duálnych študijných programov. Za desaťročie fungovania SFUI boli prostredníctvom IFS slovenskej akademickej obci sprostredkované teoretické poznatky a konkrétne skúsenosti francúzskych odborníkov prostredníctvom workshopov, diskusií, ale aj konkrétnych rokovaní pre vytvorenie spolupráce, ktorá doposiaľ nebola realizovaná v rámci žiadneho významnejšieho projektu.

V tomto kontexte chceme vyzdvihnúť konkrétnu skúsenosť FPVaMV s francúzskym profesijne orientovaným vysokoškolským vzdelávaním v spolupráci s UVSQ (Paris-Saclay) a jej študijnými programami s názvom *Riadenie ľudských zdrojov a Manažment predaja a kvality dodávateľov.*

V tomto modeli alternačného vzdelávania s harmonogramom dva týždne na pracovisku a jeden týždeň v škole majú francúzski študenti povinnosť absolvovať seminár interkultúrneho manažmentu realizovaný s niektorou zo zahraničných partnerských vysokých škôl. Na základe dlhoročnej spolupráce medzi UMB a UVSQ mali francúzski študenti už niekoľkokrát príležitosť odbornú prax realizovať na Slovensku. Vo februári a v máji 2016 a v júni 2018 a 2019 niekoľko skupín približne tridsiatich až štyridsiaticich študentov týchto magisterských programov navštívilo UMB a úspešne absolvovalo týždňový intenzívny vzdelávací program. Zapojili sa do neho pedagógovia FPVaMV, ale aj Ekonomickej fakulty (EF) UMB, ktorí francúzskym študentom ponúkli vzdelávacie kurzy a sprostredkovali im návštevu viacerých slovenských alebo zahraničných podnikov implementovaných v banskobystričkom regióne, ale aj mimo neho, kde mali príležitosť komparovať prístupy v riadení ľudských zdrojov.

Pre úspešné zaradenie absolventov do praxe v každej európskej krajine je totiž nevyhnutné, aby boli študenti konfrontovaní s interkultúrnymi rozdielmi už počas štúdia. Ľudia pôsobiaci v organizáciách sú príslušníkmi určitého národa alebo národov, a tým aj nositeľmi jeho kultúry. Spôsobmi chovania a myslenia typickými pre svoj národ sú v nich preto hlboko zakorenené a emocionálne ustálené. Logicky sa tieto národné kultúrne rysy myslenia a cítenia premietajú aj do riadenia organizácií a organizačná kultúra sa tak prepája s národnou kultúrou. (Lukášová, 2010) Jedna z účastníkov tohto seminára z roku 2018, Chloé Daviot, uviedla nasledujúce výhody absolvovania interkultúrneho seminára na Slovensku: *„Nemôžeme opustiť univerzitnú pôdu s tým, že ako absolventi budeme zakladať našu predstavu o iných ľuďoch na predsudkoch. Je to nemysliteľné alebo dokonca nepredstaviteľné. [...] Z kariérneho pohľadu by som mohla povedať, že zamestnávateľ, ktorý mi umožnil zaradiť sa do "skutočného" pracovného života“, sa o seminár veľmi zaujímal. Pre firmu je to veľká výhoda, ak*

sa môže uistiť, že bude mať zamestnancov s otvorenou myslou, so silnou analytickou (a nie kritickou) schopnosťou [...]. Spýchou som prezentovala seminár na Slovensku v mojom životopise!“ Ďalší z účastníkov, Romain Vasseur, na margo svojej skúsenosti na Slovensku uviedol nasledovné: *„Mne osobne tento seminár umožnil objaviť nové pracovné prostredie, ktoré je v mnohom podobné francúzskemu [...]. Doposiaľ som navštívil iba krajiny západnej Európy [...] Objavenie pracovného sveta vo východnej Európe však nepochybne v študentoch vyvolalo túžbu sledovať pracovné príležitosti v zahraničí, ktoré môžu naše firmy ponúkať“*. (Gura, Rošteková, 2018)

Kontakt s francúzskym alternačným modelom nás podnietil k zamysleniu sa nad stavom slovenského profesijne orientovaného vzdelávania na vysokých školách, ktoré vo všeobecnosti výrazne zaostáva za mnohými európskymi krajinami. Problémy boli opakovane identifikované na prvom aj druhom stupni vysokoškolského štúdia, odborníci však poukazovali najmä na potrebu prípravy profesijných bakalárov, ktorých slovenské školy až donedávna takmer vôbec nevychovali. Takmer všetci absolventi bakalárskych študijných programov na Slovensku majú totiž ambíciu v štúdiu pokračovať na magisterskom stupni, a to aj napriek tomu, že si to ich budúce povolanie nie vždy vyžaduje. Hlavným dôvodom sú podľa nich obavy, že sa s bakalárskym diplomom na pracovnom trhu neuplatnia. Pozornosť sa preto obrátila na bakalárske štúdium orientované na prax. Brzdou významnejšieho rozvoja týchto programov však bola aj samotná legislatíva, nakoľko na Slovensku dlhé obdobie absentovali kritériá hodnotenia študijných programov profesijných bakalárov. Uvedené skutočnosti nás priviedli k rozhodnutiu skúmať potrebu zavádzania týchto typov programov do praxe prostredníctvom analýzy mediálneho diskurzu a zistené skutočnosti zverejniť prostredníctvom viacerých vedeckých a odborných štúdií. (Huraj Rošteková,

Molnárová, 2020; Molnárová, Huraj Rošteková, 2020; Huraj Rošteková, Molnárová, Gura, 2020)

5 Záver

V súčasnosti je oblasť internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania a výskumu vo všetkých krajinách Európy zahrnutá do rôznych kľúčových národných stratégií. (Gura, 2021; Kubeková, 2021) V súlade s týmito prioritami majú vysoké školy definovanú vlastnú inštitucionálnu politiku internacionalizácie, ktorá je pilierom strategického riadenia vysokých škôl a ktorá môže byť samostatným dokumentom alebo súčasťou iného strategického rámca. Priority internacionalizácie FPVaMV nadväzujú na stratégiu UMB, ktorá dlhodobo radí spoluprácu s francúzskymi vysokými školami medzi priority svojho zahraničného pôsobenia. Medzinárodné aktivity FPVaMV realizované s francúzskymi vysokými školami, ktoré sme analyzovali v našom príspevku, vychádzajú z európskych a globálnych trendov, stavajú na princípoch Bolonského procesu a Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a reflektujú odporúčania a kľúčové priority Európskej komisie, kde sa očakáva najmä pozitívny dopad na kvalitu vysokoškolského vzdelávania, ďalej na zamestnateľnosť absolventov v praxi nadobúdaním nových zručností a výchovou k občianstvu (Chovancová, 2007), a tým aj vplyv na hospodársky rast jednotlivých krajín a celej EÚ.

Zoznam bibliografických odkazov

Conseil national du développement des SHS. 2001. L'internationalisation des pratiques de la recherche. In Conseil national du développement des SHS, *Pour une politique des sciences de l'Homme et de la société: Recueil des travaux (1998-2000)*. Paris : Presses Universitaires de France, s. 49-65.

GINGRAS, Y., HEILBRON, J. 2009. L'internationalisation de la recherche en sciences sociales et humaines en Europe (1980 - 2006). In SAPIRO, G. éd., *L'espace intellectuel en Europe: De la formation des États-nations à la mondialisation XIXe-XXIe siècle*. Paris : La Découverte, s. 359-389.

GURA, R. 2021. Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania vo Francúzskej republike. In *Stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe*. Praha : Naše vojsko, 2021. ISBN 978-80-206-0086-8, s. 47-82.

GURA, R. - ROŠTEKOVÁ, M. – VANCEL, R. 2019. *Koncept mäkkej moci v regionálnych kontextoch*. Praha : Naše vojsko, 2019. ISBN 978-80-206-1848-1

GURA, R. 2018. Mäkká moc najvplyvnejších štátov sveta. In TEREM, P. - LENČ, M. (eds) *Mäkká moc a jej význam v medzinárodných vzťahoch v 21. storočí : teoretické aspekty, regionálne kontexty*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2018. ISBN 978-80-557-1387-8. s. 117-129.

GURA, R. 2011. Niekoľko poznámok k frankofónii ako integrálnej súčasti kultúrnej diplomacie Francúzskej republiky, jej postavení a úlohách v strednej Európe na začiatku 21. storočia. In *Brána jazykov k ľuďom otvorená*. Paríž: Národný inštitút východných jazykov a kultúr.

GURA, R. - ROŠTEKOVÁ, M. 2015. Mobilité et intégration européenne, l'exemple de la Slovaquie. In: *EUROPEANA*. Numéro 5, Les mobilités étudiantes européennes dans le contexte international. Paris : L'Harmattan, 2015. ISBN 978-2-343-05805-4, s. 17-41.

HURAJ ROŠTEKOVÁ, M. - MOLNÁROVÁ, E. 2020. Attractivité des formations en alternance dans le discours d'information médiatique en Slovaquie. In *Nová filologická revue : časopis o súčasnej lingvistiky, literárnej vede, translatológii a kulturológii*. ISSN 1338-0583, roč. 11, č. 1 (2020). Banská Bystrica: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela, s. 43-66.

HURAJ ROŠTEKOVÁ, M. - MOLNÁROVÁ, E. - GURA, R. Harmonisation entre besoins du marché du travail et formation professionnelle dans le discours médiatique slovaque. In *Construire l'espace européen de l'enseignement supérieur : volume composé à partir des contributions au colloque La construction de l'Espace européen de l'enseignement supérieur, 20 ans après le lancement du Processus de Bologne*. Paris : L' Harmattan, 2020. ISBN 978-2-343-21895-3, ISSN 2257-3690, s. 77-107.

CHOVANCOVÁ, K. 2007. Enseigner L'Europe : actes de colloque international. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, Katedra románskych štúdií, 2007. ISBN 978-80-8083-459-3.

KEHM, B. M. – TEICHLER, U. 2007. Research on Internationalisation in Higher Education. In: *Journal of Studies in International Education*, No 11(3-4), s. 260-273.

KUBEKOVÁ, J. 2021. Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania v Španielskom kráľovstve. In *Stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe*. Praha: Naše vojsko, 2021. ISBN 978-80-206-0086-8, s. 83-112.

Le Monde, 2018. *Classement thématique de Shanghai 2018 : la France monte sur le podium* [online]. 17 juillet 2018 [cit.20.12.2022]. Dostupné na: https://www.lemonde.fr/campus/article/2018/07/17/classement-de-shanghai-2018-par-disciplines-la-france-monte-sur-le-podium_5332828_4401467.html

LUKÁŠOVÁ, R. 2010. *Organizační kultúra a její změna*. Praha: Grada Publishing, 2010, ISBN 978-80-247-2951-0.

MOLNÁROVÁ, E. - HURAJ ROŠTEKOVÁ, M. 2020. Educational policy of the Slovak Republic in the context of changes in the labour market: media discourse analysis. In *Politické vedy: časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá*. ISSN 1335-2741. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, Belianum, roč. 23, č. 4 (2020), s. 47-64.

MORTREUIL, F.-X. 2017. Príhovor na slávnostnom odovzdávaní diplomov na EFUMB 15. novembra 2017.

ROŠTEKOVÁ, M. 2021. Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania. In: *Stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe*. Praha: Naše vojsko, 2021. ISBN 978-80-206-0086-8, s. 11-45.

ROŠTEKOVÁ, M. – GURA, R. 2018. Francúzsky model profesionalizácie terciárneho vzdelávania na Slovensku. In *Politické vedy*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, roč. 21, č. 3 (2018), s. 236-244.

ROŠTEKOVÁ, M. – PAĽOVÁ, M. 2020. L'internationalisation curriculaire dans l'enseignement superieur en Slovaquie par l'integration du contenu et de la langue - le cas des formations en français. In *XLinguae*. ISSN 1337-8384, vol. 13, n° 1 (2020). Nitra : SVO Slovenská Vzdelávacia a Obstarávacia, p. 204-224.

ROŠTEKOVÁ, M. 2018. Francúzsko-slovenská spolupráca ako motor internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania na Slovensku. In *Politické vedy*. 2018. ISSN 1335-2741, roč. 21, č. 1 (2018). Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, s. 204-211.

ROŠTEKOVÁ, M. 2019. A la recherche d'une politique educative adequate pour l'enseignement des langues en Slovaquie? In *XLinguae*. 2019. ISSN 1337-8384, vol. 12, n° 1XL (2019). Nitra : Slovenská Vzdelávacia a Obstarávacia. s. 66-81.

RUMBLEY, L. E. 2015. Intelligent Internationalization: A 21st Century Imperative. In *International Higher Education*. No 80, Spring 2015, s. 16-17.

SÖDERQVIST, M. 2002. *Internationalization and its Management at Higher Education Institutions: Applying Conceptual, Content and Discourse Analysis*. Helsinki: Helsinki School of Economics.

SOLTES, V. – NEUPAUEROVA, M. 2008. Francúzsky študijný program na Technickej univerzite v Košiciach, Ekonomickej fakulte v kontexte integrácie európskeho vzdelávania. In *Lisbon Strategy as a Determinant Factor of European Integration in the Sphere of Education and Science*. Užhorod : ZDU, ISBN 9789662195323, s. 28-35.

Stratégie d'internationalisation de l'Université d'Ottawa. May 17, 2017. Ottawa: Université d'Ottawa. 2017.

SUTTON, S. – DEARDORFF, D. K. 2012. *Internationalizing internationalization: The global context*. IAU Horizons, 2012, s. 16–17.

Times Higher Education, 2018. *The 10 most beautiful universities in Europe* [online]. 22 janvier 2018 [cit.20.12.2022]. Dostupné na:

<https://www.timeshighereducation.com/student/best-universities/10-most-beautiful-universities-europe>

van der WENDE, M. 2001. Internationalisation Policies: About New Trends and Contrasting Paradigms. In *Higher Education Policy*, roč 14, (2001), s. 249-259.

INTERNACIONALIZÁCIA VYSOKÝCH ŠKÔL Z POHĽADU UPLATNITEĽNOSTI ABSOLVENTOV

INTERNATIONALISATION DES UNIVERSITÉS DU POINT DE VUE DE LA RÉUSSITE DES DIPLÔMÉS

Žaneta Lacová, Natália Matviaková

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Ekonomická fakulta

ABSTRAKT

Globalizácia a internacionalizácia posledných desaťročí sa výrazne prejavujú aj vo vysokoškolskom prostredí. Ich cieľom nie je len zdieľanie poznatkov a spoločné dynamickejšie napredovanie vo vedeckom bádani, ale aj celistvejší a komplexnejší transfer poznatkov ku študentom s cieľom zvýšiť ich uplatniteľnosť na trhu práce. Príspevok sa zameriava na tieto efekty internacionalizácie na príklade konkrétneho internacionalizovaného študijného programu na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Poukazuje tak na pridanú hodnotu týchto študijných odborov, po ukončení ktorých majú absolventi a priori viac možností na domácich i zahraničných trhoch práce. Príspevok tiež prináša návrhy vybraných aspektov metodiky na skúmanie uplatnenia absolventov internacionalizovaných študijných odborov.

RÉSUMÉ

La mondialisation et l'internationalisation des dernières décennies se manifestent également de manière significative dans le milieu universitaire. Leur objectif n'est pas seulement le partage des connaissances et des progrès conjoints plus dynamiques dans la recherche scientifique, mais également un transfert plus complet et global des connaissances aux étudiants dans le but d'accroître leur applicabilité sur le marché du travail. L'article se concentre sur ces effets de l'internationalisation sur l'exemple d'un programme d'études internationalisé spécifique à la Faculté d'économie de l'Université Matej Bel de Banská Bystrica. Il souligne ainsi la valeur ajoutée de ces programmes d'études, à l'issue desquels les diplômés ont a priori plus de possibilités sur les marchés du travail nationaux et étrangers. Le document présente également des propositions pour certains aspects de la méthodologie d'enquête sur l'application des diplômés des domaines d'études internationalisés.

Kľúčové slová: internacionalizácia, vysokoškolské vzdelávanie, frankofónny študijný program, uplatniteľnosť, alumni siete

Mots clés : *internationalisation, enseignement supérieur, programme d'études francophones, applicabilité, réseautage d'anciens élèves*

Úvod

Vplyv globalizácie priniesol nielen nové možnosti, ale aj väčší tlak na konkurencieschopnosť krajín i individuálnych subjektov. Štáty sa usilujú o vyšší rast národného hospodárstva a rýchlejší socio-ekonomický rozvoj, zabezpečujúci konkurenčnú výhodu danej krajiny a jej populácie. K ekonomickému rastu a rozvoju krajín prispieva činnosť podnikov, ktorá je podmienená dostupnosťou pracovnej sily, a tak aj jej kvalifikáciou, schopnosťami a zručnosťami zamestnancov. Vedomosti a zručnosti zamestnancov sú prepojené so systémom vzdelávania, pričom osobitný význam v tomto systéme má aj vysoké školstvo a jeho prínos vo formovaní kvalitných absolventov. V posledných rokoch stále viac rezonuje otázka internacionalizácie vysokoškolských študijných programov, ktorá má potenciál zabezpečiť vyššiu kvalitu vzdelania oproti bežným programom ostávajúcím bez pridanej hodnoty. Internacionalizácia študijných programov znamená prepojenie študijných programov so systémom výučby programov v iných štátoch. Takýmto prepojením študenti získajú väčší rozhľad, kontakt s inou krajinou a jej vzdelávacím systémom. Vďaka tejto možnosti získajú príležitosť študovať na viacerých univerzitách zároveň, spoznávať viaceré inštitúcie, viaceré kultúry, podieľať sa na plnení rôzne nastavených podmienok hodnotenia a pod. Následne, získané skúsenosti a znalosti zvyšujú ich šance lepšie sa uplatniť na domácom, ale aj na zahraničnom trhu práce.

Cieľom tohto príspevku je poukázať na dôležitosť a potrebu podpory internacionalizácie študijných programov, a to na príklade skúseností z frankofónnych študijných programov Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja

Bela. Primárne údaje sme získali prostredníctvom dotazníkového prieskumu uplatniteľnosti a spokojnosti absolventov s týmto typom štúdia.

1 Teoretické východiská

Ako uvádza Rošteková (2021, s.11), internacionalizácie vysokého školstva je dynamický proces, ktorý sa prejavuje zvýšenou mobilitou myšlienok, študentov, akademických pracovníkov a ponúka väčšie možnosti spolupráce a šírenia vedomostí v globálnom meradle. Internacionalizácia je historicky staršia ako globalizácia, avšak práve vďaka globalizácii postupne prerástla aj na úroveň vysokého školstva, kde zaujala úlohu vstievania medzinárodných a medzikultúrnych rozmerov do vzdelávania ako takého. Týmto krokom sa zvýšila kvalita výučby, a taktiež sa vďaka nej dosahujú lepšie zručnosti absolventov (Larbi, Fu, 2017). Podľa Teichlera (2004) je táto forma internacionalizácie vnímaná ako relatívne bezpečná metóda rozširovania intelektuálnych obzorov a podľa Khorsandiho (2014) spočíva práve v zriaďovaní medzinárodných kampusov, spoločných výskumných partnerstiev medzi inštitúciami výmenných programov, globálnych súťažiach talentov a v navrhovaní medzinárodných učebných osnov. Faktorov, ktoré pôsobia na zvyšovanie úrovne internacionalizácie vo vysokoškolskom prostredí je viacero – od globálnych cez regionálne (napr. európske) až po národné. Vybrané najdôležitejšie faktory prezentujeme podrobnejšie.

V súčasnosti je v praxi vysokoškolských inštitúcií využívané vzájomné porovnávanie vysokých škôl, napr. prostredníctvom rankingov a rebríčkov. Existencia celosvetových rebríčkov vedie k štandardizácii týchto inštitúcií ako jeden globálny trh, čo vytvorilo tlak na zmedzinárodnenie a zmenu politických cieľov a správanie týchto jednotlivých inštitúcií (Marginson, Wende, 2007). Ako

zdôrazňuje Gura (2021, s. 76), „*umiestnenie vysokých škôl v jednotlivých rankingoch umožňuje vyhodnocovať úroveň kvality a výkonu v konfrontácii s inými, určuje status, resp. reputáciu danej vysokej školy. Jednotlivé rankiny využívajú rôzne skupiny kritérií, indikátory, príp. ich váhovanie*“. Niektoré z týchto rebríčkov berú do úvahy aj parametre internacionalizácie (podiel zahraničných vyučujúcich, podiel zahraničných študentov a pod.) ako napr. rebríček Financial Times Business School Ranking (<https://rankings.ft.com/home/regional-rankings>).

Aktivity Európskej únie v rámci podpory vysokoškolského vzdelávania sú nasmerované na zlepšenie medzinárodného rozmeru v oblasti štúdia, výučby, výskumu, a taktiež aj tvorbe politiky vo vysokoškolskom vzdelávaní. Pomocou programov Erasmus+ a Horizon 2020 podporuje medzinárodné výmeny študentov, akademického personálu a výskumníkov, a podporuje aj štruktúrovanú spoluprácu medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a verejnými orgánmi rôznych krajín. Európska komisia prijala v máji 2017 Agendu EÚ pre vysokoškolské vzdelávania, ktorá vo svojej obnovej verzii určuje štyri kľúčové ciele európskej spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania: riešenie budúcich nesúládov zručností a podpora ich rozvoja, budovanie inkluzívnych a prepojených systémov vysokoškolského vzdelávania, zabezpečenie vyššieho prispievania vysokoškolských inštitúcií v oblasti inovácií, podpora efektívnych systémov vysokoškolského vzdelávania. Tieto hlavné ciele sa Európska komisia snaží naplňať primárne pomocou programov Erasmus+ a Horizon 2020, ale taktiež aj cez novovytvorený program Education and Training 2020 Strategy (ET2020), slúžiaci pri osvedčovaní politických dohôd/postupov medzi krajinami, the Bologna Process, ktorý podporuje internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania v EÚ, the ECTS system a the Diploma Supplement,

v prípade uznávania ukončenia vysokoškolského vzdelávania na zvýšenie transparentnosti.

Bolonský proces (the Bologna Process) vznikol na dosiahnutie väčšej súdržnosti systémov vysokoškolského vzdelávania v 48 európskych štátoch. Vytvoril Európsky priestor vysokoškolského vzdelávania (European Higher Education Area) s cieľom uľahčiť mobilitu študentov a zamestnancov, zvýšiť inkluzívnosť a prístupnosť vysokoškolského vzdelávania, a taktiež zvýšiť aj atraktivitu a konkurencieschopnosť vysokoškolského vzdelávania v EÚ, porovnateľnú s celým svetom. Európska komisia sa týmito programami snaží zabezpečiť dlhodobú vzájomnú spoluprácu, výmenu skúsenosti a medziuniverzitnú mobilitu medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania.

V podmienkach Slovenskej republiky sa Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo zameriava na internacionalizáciu aj pomocou vypracovania Štandardov pre vnútorný systémy zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania, kde vyzýva vysoké školstvo na väčšiu internacionalizáciu vzdelávacích, tvorivých a ďalších súvisiacich činností, a taktiež, aby tieto inštitúcie zaznamenávali mieru internacionalizácie týchto činností (Štandardy pre vnútorný systém, 2020).

Aktuálny Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky má definovaný aj parciálny cieľ zvýšenia výkonnosti slovenských vysokých škôl, pod ktorým tvorcovia plánu očakávajú aj zvýšenie internacionalizácie učiteľov aj žiakov. Otvorenie vysokoškolského prostredia podporí príviv nových študentov, profesorov a odborníkov, taktiež podnety pre nové témy, prístupy a kontakty so zahraničím (Plán obnovy Komponent 8, 2021, <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/>). Tento plán sa venuje aj otázke kvality študijných odborov, ich väčšieho zamerania na požiadavky trhu práce, čo pri spojení s internacionalizáciou vytvára priestor pre

internacionalizované študijné programy, viacnásobne zvyšujúce kvalitu štúdia, a tým následne aj zručnosti a uplatniteľnosť absolventov.

2 Vzťah medzi mierou internacionalizácie študijného programu a uplatniteľnosťou absolventov

Internacionalizácia ako taká často súvisí s mobilitou, ktorá v prípade vysokých škôl nie je univerzálna, závisí od slobody a rozšírenia medzi štátmi. Z globálneho aj národného hľadiska je preto snaha o dva ciele v tejto oblasti, a to o voľný akademický pohyb z a do národných systémov vysokoškolského vzdelávania a o posilnenie akademických kapacít každého národného systému (Marginson, Wende). Ako jedna z najčastejších foriem mobilít v našich podmienkach sa uvádza program Erasmus+, na základe ktorého majú študenti aj vyučujúci možnosť vycestovať do zahraničia na určitý počet mesiacov alebo na semester, či už vo forme štúdia alebo stáže, v prípade vyučujúcich je to možnosť školenia alebo výučby.

Nasledujúce tabuľky poukazujú na korelačnú súvzťažnosť medzi ukazovateľmi mobility (údaje za rok 2017 ako prejav internacionalizácie štúdia) a uplatniteľnosti absolventov (počtom absolventov vysokých škôl, ktorí v roku 2019 ukončili štúdium a podarilo sa im nájsť prácu, respektíve sami si založili podnik). Údaje za jednotlivé vysoké školy sme čerpal zo stránky Uplatnenie, z ktorých sme vypočítali počet zarábajúcich absolventov (projekt realizovaný Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR). Medzi skúmanými rokmi je dvojročný rozdiel, čím sme naznačili časový posun medzi štúdiom a uplatniteľnosťou na trhu práce. Napr. v roku 2019 skončili tí absolventi, ktorí v roku 2017 absolvovali program Erasmus+. Taktiež je tam pravdepodobnosť, že si zažili výučbu tých vyučujúcich, ktorí nadobudli poznatky v zahraničí.

Tabuľka 1 Korelačná matica

	Počet zamestnaných absolventov VŠ 2019	Mobilita študentov VŠ Erasmus+ 2017
Počet zamestnaných absolventov VŠ 2019	1	0,936041694
Mobilita študentov VŠ Erasmus+ 2017	0,936041694	1

Prameň: Vlastné spracovanie.

Tabuľka 2 Korelačná matica

	Počet zamestnaných absolventov VŠ 2019	Mobilita učiteľov VŠ Erasmus+ 2017
Počet zamestnaných absolventov VŠ 2019	1	0,50578859
Mobilita učiteľov VŠ Erasmus+ 2017	0,50578859	1

Prameň: Vlastné spracovanie.

Na základe oboch týchto zistení môžeme konštatovať, že medzi skúmanými premennými existuje pozitívna korelácia. Z toho nám vyplýva, že existuje možnosť, že čím viac študentov využije možnosť programu Erasmus+, tým budú vyššie počty pracujúcich absolventov. Taktiež, že čím viac sa budú vyučujúci školiť a získavať skúsenosti v zahraničí, tým viac poznatkov dokážu študentom aj podať. Použitá metodika neskúmala kauzalitu, t.j. táto súvislosť medzi skúmanými premennými môže a nemusí platiť, avšak naše závery vnímame ako perspektívne z pohľadu, že prvky internacionalizácie majú vysoký potenciál zvýšiť uplatnenie absolventov na trhoch práce.

V uskutočnenej analýze sme internacionalizáciu stotožnili s mobilitami Erasmus+. Internacionalizované študijné programy sú však viac než len program Erasmus+, ktorý je síce jeho súčasťou, ale študenti majú aj iné možnosti realizácie

sa v spolupráci so zahraničnou partnerskou univerzitou. Keďže daná téma nie je analyticky prepracovaná, je náročné sledovať efektívnosť, a tým pádom aj prínos týchto študijných programoch. Tento prínos by sa dal charakterizovať ako zvýšenie uplatniteľnosti, ktorá v tomto prípade je náročná na sledovanie, keďže v tomto prípade je dôležité sledovať ako tie výhody oproti klasickým študijným odborom zvyšujú uplatnenie študentov, a teda nepostačujú len samotné počty pracujúcich študentov.

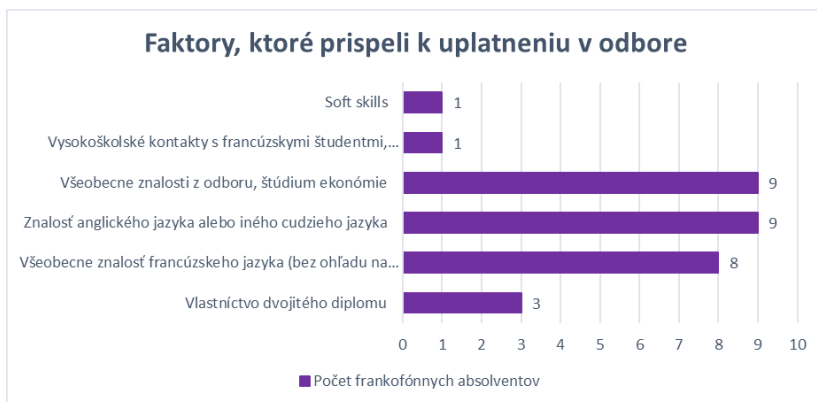
3 Prieskum uplatniteľnosti absolventov čiastočne frankofónnych študijných programov na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela

Aby bolo možné charakterizovať možnosti uplatnenia sa absolventov vysokých škôl na zahraničnom trhu práce, je potrebné sa zamerať na sledovanie uplatnenia absolventov po ukončení ich štúdia. Vychádzame z hypotézy, že čím kvalitnejšie štúdium študenti absolvujú, tým lepšie je ich uplatnenie na trhu práce. V rámci tejto myšlienky sa venujeme čiastočne frankofónnym študijným programom na Ekonomickej fakulte UMB, ktoré je možné považovať za internacionalizované študijné programy. Zaoberáme sa tým, ako sa absolventi dokázali uplatniť na trhu práce, a taktiež aj akú pridanú hodnotu získali vďaka tomu typu štúdia v porovnaní s bežným štúdiom v slovenskom jazyku. Na tieto účely boli vytvorené skupiny „Frankofónne štúdiá na Ekonomickej fakulte UMB“ na sociálnych sieťach Facebook a LinkedIn. Podarilo sa zoskupiť 36 absolventov Frankofónneho štúdia na Ekonomickej fakulte UMB (z celkovej databázy 120 absolventov), z toho sme získali spätnú väzbu od 12 absolventov, t. j. úspešnosť 33,3 %, vo forme vyplneného dotazníka, zameraného práve na ich uplatnenie a absolvované štúdium. Spätná väzba bola poskytnutá za obdobie štrnásť rokov, od roka 2006 až po najnovší 2021 rok. Všetci opýtaní absolventi uviedli, že sú

momentálne zamestnaní a že pandémia COVID-19 ich nepripravila o zamestnanie.

Absolventi frankofónneho trhu práce sa uplatnili v 33,3 % na zahraničnom trhu práce v rámci EÚ, 8,3 % na zahraničnom mimo EÚ (t. j. v našom prípade jeden absolvent), a zvyšných 58,3 % na domácom trhu práce. Z nášho počtu 12 absolventov sa vo vyštudovanom odbore uplatnilo 9 absolventov, t. j. 75 %. Štyria absolventi nepracovali v zahraničí vôbec, zvyšní pracovali od pol roka až po 10 rokov v zahraničí (treba brať do úvahy, že absolventi sú od roku 2006 po 2020). Nikto z nich nepodniká vo vlastnej činnosti.

Z uvedeného grafu vyplýva, že najviac k uplatneniu v odbore prispeli vysokoškolské znalosti ekonómie a znalosti cudzích jazykov, nadobudnutých počas štúdia aj mimo neho. V troch prípadoch dopomohlo všeobecne vlastníctvo dvojitého diplomu a v jednom prípade soft skills, tzv. „mäkké zručnosti“, alebo inak povedané schopnosti a vlastnosti dotyčnej osoby.

Graf 1 Faktory, ktoré prispeli k uplatneniu frankofónnych absolventov v odbore

Prameň: Vlastné spracovanie na základe dotazníkového prieskumu.

Po absolvovaní štúdia menili respondenti zamestnanie 2 – 5 krát v 50 %, viac krát iba jeden absolvent a zvyšní absolventi ostali pracovať na svojej pozícii

alebo v tej istej spoločnosti. Zmena nastala vďaka ponúknutým lepším pracovným podmienkam, avšak v jednom prípade respondentka uviedla, že raz zmenila zamestnanie kvôli vnútornej potrebe zmeny a raz bola prepustená pre krach firmy, a v poslednom treťom prípade nastala zmena zamestnania kvôli inej náplni práce. Ďalšia absolventka uviedla, že pracovala na samostatných projektoch, teda pracovala do ukončenia projektu. Traja absolventi, ktorí mali možnosť pracovať na zahraničnom aj domácom trhu práce, uviedli, že zmena z domáceho trhu na zahraničný trh mala pre nich pozitívny charakter, boli spokojní s touto zmenou. Jeden absolvent bol naopak, nespokojný s touto zmenou. Na otázku ohľadom prísnejšej regulácie pri nástupe na zahraničný trh práce oproti slovenskému trhu práce sa negatívne vyjadrili štyria absolventi, t. j. nepocítili zložitejšie podmienky nástupu do zamestnania na inom trhu práce ako bol domáci trh. Zo všetkých 12 absolventov vyskúšali traja možnosť stáže/praxe mimo možností frankofónneho štúdia, konkrétne využili Erasmus v Belgicku, program Work and Travel v USA a taktiež aj Working holiday Australia, a posledný tretí absolvent využil 5 mesačnú stáž v Belgicku. Prvému aj druhému absolventovi táto možnosť prispela k lepšej uplatniteľnosti na trhu práce, tretí absolvent uviedol, že to v jeho prípade nemalo takýto pozitívny účinok. Jedna absolventka študovala vo Francúzsku ešte pred štúdiom na univerzite, čo uviedla ako pozitívum pri snahe sa zamestnať na zahraničnom trhu práce.

Výsledkom dotazníkového prieskumu boli aj jednotlivé vyjadrenia samotných absolventov frankofónneho štúdia na ich ukončené štúdium. Chválili túto formu štúdia hlavne v možnosti na rozšírenie vlastných obzorov a taktiež im to prinieslo aj pozitívne skúsenosti v interkultúrnom rozmere, boli v styku s inou kultúrou, s iným štýlom výučby, pri ktorom francúzski lektori kládli výrazný dôraz na spájanie javov, na premyslenú argumentáciu, taktiež aj na diskusiu na témy z rôznych uhlov pohľadu. Práca v menších skupinkách oproti bežným vyučovacím

hodinám im priniesla väčšiu interakciu, aktívne rozmýšľanie, zapájanie sa, riešenie problémov, osobný prejav, vyjadrovanie vlastných názorov a myšlienok, pričom v cudzom jazyku sa ešte viac zvýraznil ich pozitívny prínos pre vzdelanie študenta. Takáto forma štúdia im priniesla mnohé výhody, samotný diplom skôr využili pri snahe sa prvý krát zamestnať na trhu práce, keďže väčšina bola bez pracovných skúseností. Jazyková oblasť štúdia isto priniesla zlepšenie v jazyku, avšak v tomto prípade bol študent povinný ovládať francúzsky jazyk na komunikatívnej úrovni. Celkovo využitie francúzskeho jazyka ako primárneho jazyka je na EÚ trhu práce nedostatočné, skôr sa absolventi uplatnili s anglickým alebo nemeckým jazykom, pričom je lepšie ovládať viac jazykov. Čím menej jazykov absolvent ovláda, tým viac má oklieštený trh práce. Taktiež aj absolvent z Francúzska chválil kvalitu tohto typu štúdia, ktorá bola veľmi vysoká, užil si štúdium a odporúčal by ho každému. Z odporúčaní pre zlepšenie kvality štúdia by odporúčali povinne zaradiť do študijného programu stáž alebo prax, najlepšie vo frankofónnom prostredí, avšak výsledky by priniesla aj prax v hocijakej krajine alebo hoci aj v domácom prostredí. Akékoľvek pracovné skúsenosti sú pri nástupe do zamestnania vítané.

Z tohto ich vyjadrenia je zrejmé, že frankofónny študijný program poskytuje pridanú hodnotu, ktorá sa dá využiť na lepšie uplatnenie jednotlivca na zahraničnom pracovnom trhu. Táto skutočnosť sa dá vo všeobecnosti aplikovať na všetky internacionalizované študijné programy, keďže ich cieľom je prepojiť dva národy a pri tom je bezpredmetné, ktoré konkrétne dva národy to budú.

Záver

Príspevok priblížil pojem internacionalizácie vysokoškolského štúdia a jej vnímanie v Slovenskej republike. Naznačil najdôležitejšie faktory, ktoré procesy internacionalizácie katalyzujú. Cieľom týchto procesov je vyššia kvalita a efektívnosť študijných programov naše závery naznačujú pozitívnu súvislosť medzi internacionalizovanejšími a otvorenejšími študijnými programami na Slovensku a mierou uplatniteľnosti absolventov vysokých škôl na Slovensku. Na príklade čiastočne frankofónnych študijných program na Ekonomickej fakulte UMB sme naznačili efektívnosť internacionalizovaných študijných programov. Prieskum medzi absolventmi tohto štúdia poukázal na pozitívnu pridanú hodnotu týchto programov, čo potvrdzuje potrebu ich väčšej podpory a rozširovania ich aj na ďalšie fakulty a univerzity. Závety príspevku zdôrazňujú potrebu vypracovania štandardizovanej metodiky a sledovania hodnôt indikátorov internacionalizácie študijných programov, ako aj uplatniteľnosti absolventov (napr. sledovanie absolventov cez štandardizované ALUMNI siete) študijných programov na Slovensku.

Zoznam bibliografických odkazov

GURA, R., KUBEKOVÁ, J, ROŠTEKOVÁ, M. 2021. Stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe. Praha: Naše vojsko, 2021. 144 s. ISBN 978-80-206-0086-8.

HOREHÁJOVÁ, M., MARASOVÁ, J. 2017. History and transformations of francophone study. In Economic theory and practice 2017: proceedings of the Faculty of Economics of Matej Bel University in Banská Bystrica, 03.-04.10.2017 Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2018. - ISBN 978-80-557-1424-0. - online, s. 158-166.

KHORSANDI, A. 2014. A Critical Policy Analysis of Internationalization in Postsecondary Education: An Ontario Case Study. Dostupné na internete : <<https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=3340&context=etd>. >

LARBI, F. O., FU W. 2017. Practices and Challenges of Internationalization of Higher Education in China, International Students Perspective. A Case Study of Beijing Normal University. In *International Journal of Comparative Education and Development*, <https://doi.org/10.1108/IJCED-12-2016-0025>

MARGINSON, S., VAN DER WENDE. 2007. To Rank or to Be Ranked: The Impact of Global Rankings in HE. *Journal of Studies in International Education*, 11, 306-329. <https://doi.org/10.1177/1028315307303544>

POHL, H. 2014. How to Measure Internationalization of Higher Education. Dostupné na internete : < https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-11979-3_4>

TEICHLER, U. 2004. The Changing Debate on Internationalization of Higher Education". In: *Higher Education*, 48 (1), 5-26. <http://link.springer.com/article/10.1023/B:HIGH.0000033771.69078.41#page-1>

URAMOVÁ, M. VITALIŠOVÁ, K., MARASOVÁ, J. 2018. L' attractivité des programmes d'étude comme l'instrument de compétitivité des universités. In *Management and Gouvernance*, Łódź: Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, 2018., s. 493-511, ISBN 978-83-64971-47-1.

INTERNACIONALIZÁCIA NA INŠTITÚTE ROMANISTIKY FILOZOFICKEJ FAKULTY PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY

INTERNATIONALISATION À L'INSTITUT D'ÉTUDES ROMANES DE LA FACULTÉ DES LETTRES DE L'UNIVERSITÉ DE PREŠOV

Ján Drengubiak

Prešovská univerzita v Prešove

Filozofická fakulta

ABSTRAKT

Internacionalizácia je v súčasnej dobe prezentovaná ako priorita pre vysoké školstvo a univerzity vynakladajú nemalé úsilie, aby tomuto trendu vyhovel. Príspevok nazerá na problematiku internacionalizácie z prostredia inštitútu/katedry a prezentuje oblasti, v ktorých sa internacionalizácia realizuje. V závere príspevok predstavuje perspektívu rozvoja medzinárodných vzťahov a prezentuje priority, ktoré sú pre rozvoj a udržateľnosť francúzskeho jazyka na slovenských školách ešte dôležitejšie.

Kľúčové slová: internacionalizácia, francúzsky jazyk, výučba, projekt, kontinuita

Úvod

Internacionalizácia slovenských univerzít patrí oddávna medzi priority, ale na túto prioritu môžeme nazeráť z viacerých perspektív. To, čo je dôležité pre univerzitu alebo fakultu ako celok, nemusí byť v silách jej menších súčastí, teda inštitútov či katedier. Odhliadnuc od centrálnej stratégie rozvoja zahraničných vzťahov, ktorú sa usilujú svojimi parciálnymi krokmi naplniť aj inštitúty a katedry, existujú aj individuálne iniciatívy, ktoré môžu prerásť do väčších projektov. Cieľom príspevku je nazrieť na problematiku internacionalizácie „zdola“, a to z pohľadu potrieb individuálneho inštitútu – z pohľadu jeho tvorivých zamestnancov, ale aj z pohľadu študentov. Aké výzvy internacionalizácia aktuálne prináša a aké sú priority pre nadchádzajúce obdobie?

1 Veda a výskum

Z pohľadu vedy a výskumu je internacionalizácia prirodzenou súčasťou vedeckých aktivít – hlavne, ak ide o inštitúty jazykové, akým je aj Inštitút romanistiky. V prípade pracoviska, ktoré má aktuálne štyroch členov a francúzsku lektorku, je pomerne náročné – ak nie nemožné – iniciovať z vlastných zdrojov väčšie medzinárodné projekty. Napriek tomu má pracovisko dlhodobú tradíciu budovania zahraničných vzťahov, a to tým, že vstupuje do nadnárodných projektov s inými pracoviskami. Program KA2 Strategické partnerstvá: *Système juridique et évolution d'un métier : traduire et interpréter dans la diversité*, ktorý združoval konzorcium 7 krajín (Francúzsko, Španielsko, Portugalsko, ČR, Lotyšsko, Rumunsko a Slovensko) bol ukončený v roku 2021, ale vďaka udržiavaniu kontaktov generuje ďalšie aktivity, napr. vo forme pozvaných prednášok, najmä s romanistami z Českých Budějovic.

Medzinárodná spolupráca je samozrejmom súčasťou všetkých projektov, ktoré sú na Inštitúte romanistiky riešené. Aktuálne sa na pracovisku vedú dva projekty KEGA, ktoré sú do určitej miery navzájom dopĺňajú.

Prvým je 005PU-4/2020 *Realie z antickej kultúry ako súčasť prípravy študentov translatologických odborov*, ktorého hlavným cieľom je vytvoriť študijný manuál Prekladateľské kompetencie a kultúrne referencie z antiky. Pri jeho príprave sa počíta s účasťou dvoch odborníkov, ktorí majú v tejto oblasti skúsenosti aj ako prekladatelia. Prizvaná spolupracovníčka je Eva Maria Hrdinová, ktorá sa špecializuje na transfer kultúrnych referencií v rámci prekladu umeleckých textov. Pri uvažovaní o preklade náboženských textov s beletrizujúcimi prvkami poukazuje na to, že prekladateľ sa „často potýka s otázkou napr. dogmatické správnosti, nutnosti zachovať text v petrifikovanej podobe, prípadne požadavku zachovať terminologický charakter a ekvivalenciu u teologického pojmu“ (Hrdinová – Aleš 2022, 136) a využíva na korekciu teórii

skoposu. Druhým odborníkom, ktorý poukazuje na problémy transferu reálií odkazujúcich na antiku v umeleckých textoch aj Taras Shmihier z Ivan Franko National University v Lvive na Ukrajine. Pri identifikácii ťažkostí v preklade poukazuje na problémy pri dekódovaní emočných stavov vyplývajúce z odlišných osobných a kultúrnych skúseností („[t]ranslators have immense problems with decoding personal and cultural reverberations of emotional states in intercultural communication“) (Shmihier 2022, 202). Toto konštatovanie nachádza svoj ekvivalent aj v prácach Anabely Katreničovej. V rámci interkultúrneho vnímania špecifických pojmov z minulosti poukazuje napríklad na problematiku vnímania manželstva a trojakého vnímania pojmu dobro, ktoré majú výrazný vplyv na preklad z latinského originálu sv. Augustína, ktorý „vo svojom diele *De bono coniugali* zadefinoval manželstvo ako prirodzené dobro, ktorého konštitutívnymi prvkami sú tri dobrá: dobro potomstva, vzájomnej vernosti, nerozlučiteľnosti a sviatosti, ktorá manželstvo posúva do nadprirodzenej roviny“ (Katreničová 2022, 88-89). Časový odstup a kultúrna odlišnosť sťažuje nielen pochopenie textu, ale vplýva aj na koncepcnú a terminologickú predprípravu originálu na preklad.

Ďalším zahraničným odborníkom, ktorý sa ale venuje odborným textom bez presahu do beletrie je Ivo Petrů, ktorý je romanistom a zároveň právnikom. Problémy realizácie transferu odborných termínov súvisiacich s právnym jazykom, ekonomickými termínmi a latinčinou priblížil formou prednášky zameranej na praktické ukážky ich prekladu. Oblasťou jeho dlhodobého výskumu je otázka normalizácie a kodifikácie pojmov v hybridnom právnom kontexte EÚ, čo môžeme považovať za podobnú problematiku ako v prípade T. Shmihiera a A. Katreničovej s tým rozdielom, že ide o najaktuálnejší kontext: „La spécificité de ce droit hybride qui s’ajoute aux différents droits nationaux est quelquefois la source d’une certaine concurrence entre les normes de traduction nationale et

celles s'appliquant a la traduction de ce droit“ (Petrů 2017, 202). Táto skutočnosť len dokazuje, že či ide o problematiku prekladu z pohľadu synchronného alebo diachrónneho, problémy, s ktorými prekladatelia zápasia, majú podobnú povahu naprieč vednými odbormi.

V rámci translatickej zameraného projektu bol realizovaný jeden výstup s mimoriadne silným zahraničným zastúpením. Viacjazyčný zborník *Dialóg medzi minulosťou a prítomnosťou* je výkladnou skriňou medzinárodnej spolupráce. Od odborníkov z Francúzska, Veľkej Británie a Turecka, boli prispievateľmi aj romanisti z Maďarska. Pridanou hodnotou spolupráce s Pécskou univerzitou je vklad historika Kristiána Beneho, ktorý sa venuje predovšetkým obdobiu druhej svetovej vojny a úlohe Francúzov v nej. Jeho interdisciplinárna štúdia mapuje napríklad problematiku Francúzskych utečencov a imigrantov do Maďarska počas druhej svetovej vojny („des réfugiés de différentes nationalités arrivent en nombre en Hongrie. Parmi ces gens, d'une manière surprenante, on trouve également un certain nombre de Français“) (Bene 2021, 56). Najvýraznejšie zastúpenie má v zborníku Česká republika, z viacerých mien je potrebné spomenúť dve, ktoré sa stávajú kľúčovými aj pre nasledujúci projekt – Marcela Poučová a Václava Bakešová.

Druhým projektom, ktorý počíta s výraznou internacionalizáciou je KEGA 025PU-4/2021 *Inovácia výučby literatúry v príprave študentov učiteľstva a prekladateľstva francúzskeho jazyka s dôrazom na rozvíjanie primárnych a sekundárnych jazykových kompetencií*. Jeho cieľom je inovovať obsahovú náplň a spôsob realizácie predmetov, v ktorých je zastúpená francúzska literatúra pričom výsledky výskumu sú konfrontované v medzinárodnom kontexte. Garantkami tejto medzinárodnej spolupráce sú pracovníčky z Masarykovej univerzity v Brne, ktoré sa dlhodobo venujú didaktike literatúry a ich postupy odrážajú aktuálne trendy v danej oblasti. Marcela Poučová je odborníčkou na

francúzsku detskú literatúru a literatúru pre mládež a zároveň didaktickou francúzskeho jazyka. Vedkyňa sa venuje okrem detskej literatúry aj detektívke. V zborníku *Dialóg medzi minulosťou a prítomnosťou* sa zamerala na menej známeho autora tzv. *roman noir*. Yves Deville, ktorý bol od roku 1966 spoluvorcom pravidiel žánru („il entre en 1966 dans la collection policiere de la maison Gallimard *Série noire*, et y introduit les regles du futur genre“) (Poučová 2021, 221). Marcela Poučová spolu s Václavou Bakešovou, odborníčkou na francúzsku literatúru, poskytujú cenné rady a usmernenia ohľadom problematiky výberu textov a prezentovali tiež ukážkové hodiny či odborné prednášky už v roku 2020. Václava Bakešová sa venuje problematike literatúry aj z pohľadu výchovy. V prípade literárnej postavy konštatuje, že vďaka flexibilitě zobrazenia vlastností sv. Jozefa v dielach A. Nothombovej a S. Germainovej môžu tieto vlastnosti „posloužit i v přítomném čase jako inspirace pro jedince vstupující do výchovných procesů“ (Bakešová 2021, 44).

Tandem z Masarykovej univerzity dopĺňa ďalšia literátka, Kateřina Drsková z Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach. Jej analýza postupného prenikania absurdnej drámy do českého literárneho života v druhej polovici 20 storočia, keď požiadavky doby, ideológia a estetika socialistického realizmu boli v priamom kontraste s bezvýchodiskovosťou, ktorá bola naopak podhubím pre vznik absurdného divadla („le sentiment de l'absurdité et de la cruauté de la condition humaine ne convenait en rien. Ensuite, le langage et l'esthétique du nouveau théâtre n'étaient point compatibles avec le réalisme socialiste de rigueur“) (Drsková 2021, s. 103). Vďaka zdieľanej historickej skúsenosti s Českom možno dané zistenia zahraničných kolegov aplikovať priamo aj na Slovenské pomery.

Spomenuté projekty, a teda aj medzinárodná spolupráca, ktorá sa v rámci riešenia projektu realizuje, majú priamy vplyv na obsahovú náplň predmetov, ale na výučbu sa zameriame v samostatnej časti.

2 Výučba

V súčasnej dobe sa čoraz viac zdôrazňuje úloha študentov pri aktívnom formovaní študijných programov, a to dokonca aj na úrovni predmetov. Vplyv medzinárodnej spolupráce v oblasti vedy a výskumu sa premieta prirodzene aj do predmetov, ktoré sú v študijných programoch ponúkané, ale tento vplyv si študenti vôbec nemusia uvedomovať. Ak je medzinárodná spolupráca pre študentov viac-menej „neviditeľná“, ešte menej je jej existencia motivátorom pre výber toho-ktorého študijného programu. Všetky výskumné aktivity a zistenia kolegov (nielen zahraničných) sú premietnuté do učebníc a skript a cvičebníc. Potreba uvažovania a didaktickej transformácie vedeckých poznatkov je základom učebnice Adriány Ingrid Koželovej *Prekladateľské kompetencie a kultúrne referencie z antiky*. V nej sa antické referencie chápu dvojakým spôsobom: „Môžu mať dekoratívny charakter [...] Ich prítomnosť v texte môžeme chápať ako lexikálne ozvláštnenie. Sú však aj také, ktoré sú súčasťou textu vo funkcii komponentov obsahovej zložky“ (Koželová 2022, 79). Na danú učebnicu potom nadväzuje *Cvičebnica kultúrnych referencií z antiky*.

Vo vzťahu k medzinárodnému prostrediu sú študenti predovšetkým motivovaní k štúdiu jazykov tým, že sa im otvára možnosť cestovať do zahraničia. Pre viacerých je štúdium v rámci projektu Erasmus+ prvým dlhodobým pobytom v krajine, ktorej jazyk sa učia. Študenti si teda pri slove internacionalizácia predstavia pobyt v zahraničí, čo im je na Inštitúte romanistiky umožnené vo väčšej miere ako kdekoľvek inde. Študenti majú na výber zo 4 krajín: Francúzsko (5 univerzít), Česká republika (3 univerzity), Maďarsko (2 univerzity) a Turecko (1

univerzita). Pri súčasnom počte študentov sa môže prakticky každý študent, ktorý prejaví záujem, takéhoto pobytu zúčastniť.

Ani existencia medzinárodnej spolupráce a zmlúv Erasmus+ však nedokáže prilákať na univerzity študentov v množstve, ktoré by bolo želateľné pre zachovanie kontinuity. Pod zachovaním kontinuity myslíme to, že časť absolventov v praxi nahradí odborníkov, ktorí ovládajú jazyk, ale prestávajú byť ekonomicky činní. V tomto smere Inštitút romanistiky vzdeláva odborníkov v dvoch oblastiach: prvou sú tlmočníci a prekladatelia a druhou budúci učitelia jazyka. Program prekladateľstvo a tlmočníctvo je bez prestávky ponúkaný od akademického roku 2005/2006. Učiteľstvo francúzskeho jazyka prekonalo niekoľkoročnú ruptúru. Po absolventoch z roku 2014/2015 sa vytvorila medzera, kým sa program nepodarilo znova otvoriť v ak. roku 2020/2021. Musíme si však uvedomiť, že napriek tomuto krátkemu výpadku nastúpia budúci učitelia do škôl až v roku 2026/2027, teda o jednu celú generáciu neskôr.

Záver

S chýbajúcou generáciou učiteľov francúzskeho jazyka, nepriaznivou jazykovou politikou, ktorá v roku 2011 všetky jazyky okrem angličtiny postavila na okraj záujmu študentov (Schmitt 2016, 123) a aktuálnou požiadavkou na zosúladenie akreditačných štandardov, ktorá znevýhodňuje odbory, ktoré sú zabezpečované menšími kolektívmi tvorivých pracovníkov, je francúzsky jazyk na hranici udržateľnosti. Podmienky pre akreditáciu znemožňujú aj prežívajúcim pracoviskám vychovať zodpovedajúcu náhradu a len s ťažkosťami dokážu prilákať študentov, pretože ich nemajú odkiaľ získať. Aby sa francúzština dokázala v tomto prostredí udržať, je potrebná spolupráca medzi všetkými inštitúciami, ktoré s francúzštinou prichádzajú do kontaktu. Katedry a inštitúty vychovávajúce budúcich učiteľov sú dôležitým článkom schémy tejto

udržateľnosti. Dodávajú školám kvalifikovaných učiteľov jazyka. Ak ich dodávať prestanú, zanikne francúzsky jazyk na základných a stredných školách, nebude mať kto vychovávať študentov, ktorí si francúzštinu zvolia ako svoj budúci profesijný nástroj. Táto absencia jazykovej vybavenosti sa prejaví aj u študentov medicíny, chémie, ekonómie či práva, ktorí by ovládali francúzsky jazyk, a ktorí dávajú dôvod medziiným aj pre existenciu SFUI. Či je v tomto kontexte existenčnej krízy francúzštiny internacionalizácia prioritou, alebo či je vôbec možné venovať jej viac priestoru ako doteraz, je otázne. Prioritou by malo byť zvrátenie nepriaznivého trendu redukcie až zániku francúzskeho jazyka na školách všetkých stupňov. Prioritou francúzskych inštitúcií by mala byť propagácia a rozvoj záujmu populácie o francúzsky jazyk od čo najútlejšieho veku a vo všetkých regiónoch Slovenska, pretože pracoviská samotné túto úlohu nedokážu zabezpečiť bez pomoci zvonka.

Zoznam bibliografických odkazov

BAKEŠOVÁ, V. 2021. *Obraz vychovateľa v súčasnej francúzskej literatúre na príklade postavy*

svätého Josefa. In *Dialóg medzi minulosťou a prítomosťou*. A. Koželová et al. (Eds.). Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2021. ISBN 978-80-555-2686-7. s. 38-46

BENE, K. 2021. *Les conditions de vie des évadés français en Hongrie pendant la Seconde Guerre mondiale*. In *Dialóg medzi minulosťou a prítomosťou*. A. Koželová et al. (Eds.). Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2021. ISBN 978-80-555-2686-7. s. 56-65.

GURA, R. 2021. *Internationalizácia vysokoškolského vzdelávania vo Francúzskej republike*. In *Stratégie internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe*. Praha : Naše vojsko, 2021. ISBN 978-80-206-0086-8, s. 47-82.

- GURA, R. - ROŠTEKOVÁ, M. – VANCEL, R. 2019. *Koncept mäkkej moci v regionálnych kontextoch*. Praha : Naše vojsko, 2019. ISBN 978-80-206-1848-1
- HRDINOVÁ, M. – ALEŠ, P. 2022. Teorie skoposu a její možnosti při překladu řecké a církevněslovanské teologické terminologie (na příkladu vybraných překladů troparů ke větcům). In *Antika v kontexte storočí*. A. Koželová – J. Drengubiak (Eds.). Prešov: FF PU, 2022. ISBN 978-80-555-2987-5. s. 132-147.
- KATRENIČOVÁ, A. 2022. Morálne zásady manželov v Augustínovom spise De bono coniugali. In *Kultúrne dejiny / Cultural History*. 2022. vol.13, no. 1. ISSN 1338-2209. s. 84-108.
- KOŽELOVÁ, A. I. 2022. *Prekladateľské kompetencie a kultúrne referencie z antiky*. Prešov: FF PU, 2022. ISBN 978-80-555-2926-4. 89 s.
- KOŽELOVÁ, A. I. – DRENGUBIAK, J. 2022. *Cvičebnica kultúrnych referencií z antiky*. Prešov: FF PU, 2022. ISBN 978-80-555-3003-1. 161 s.
- PETRŮ, I. 2017. Les normes dans la traduction des textes juridiques européens : du français vers le tchèque. In *USAGE, NORME ET CODIFICATION. De la diversité des situations à l'utilisation du numérique*. C. Feuillard (Dir.). Louvain-la-Neuve: E.M.E. éditions. 2017. ISBN 978-2-8066-3579-2. s. 195-205.
- POUČOVÁ, M. 2021. Le Polar – une potentialité de dialoguer avec le passé ? In *Dialóg medzi minulosťou a prítomnosťou*. A. Koželová et al. (Eds.). Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2021. ISBN 978-80-555-2686-7. s. 217-225
- SCHMITT, F. 2016. Les incidences de l'intégration européenne de la slovaquie sur les programmes scolaires slovaques d'enseignement des langues étrangères. In *Francisola : revue indonésienne de la langue et de la littérature française*. [online]. 2016. vol. 1, no. 2, s. 122-133 [cit. 2022-08-30]. Dostupné na internete: <<https://ejournal.upi.edu/index.php/FRANCISOLA/article/view/5550/3763>> ISSN 2527-5100.

SHMIHER, T. 2022. Ancient emotions and their translations into modern languages: Latin Office for the Dead in Modern English, Polish and Ukrainian. In *Antika v kontexte storočí*. A. Koželová – J. Drengubiak (Eds.). Prešov: FF PU, 2022. ISBN 978-80-555-2987-5. s. 194-210.

Príspevok je súčasťou riešenia grantového projektu KEGA 025PU-4/2021 *Inovácia výučby literatúry v príprave študentov učiteľstva a prekladateľstva francúzskeho jazyka s dôrazom na rozvíjanie primárnych a sekundárnych jazykových kompetencií* a projektu 005PU-4/2020 *Reálie z antickej kultúry ako súčasť prípravy študentov translatologických odborov*.

OD DVOCH DIPLOMOV K SPOLOČNÝM EURÓPSKYM DIPLOMOM

DU DOUBLE DIPLÔME AUX DIPLÔMES CONJOINTS EUROPÉENS

Marianna Siničáková

Technická univerzita v Košiciach

Ekonomická fakulta

ABSTRAKT

Článok popisuje históriu a praktickú implementáciu francúzskeho programu dvoch diplomov medzi Ekonomickou fakultou Technickej univerzity v Košiciach (TUKE) a Univerzitou v Nice Sophia Antipolis (UNSA) (neskôr súčasť Université Côte d'Azur - UCA) vo Francúzsku od roku 2003. Obe inštitúcie vďaka spolupráci na programe dvoch diplomov postupne realizovali spoločné aktivity v projektovej a vedecko-výskumnej oblasti. Od roku 2020 sa spolupráca ešte viac zintenzívnila v rámci Aliancie európskych univerzít Ulysseus. Ulysseus vytvára priaznivé podmienky nie len pre udržiavanie programu dvoch diplomov do budúcnosti, ale dokonca pre budovanie spoločných európskych študijných programov nie len na bilaterálnej ale aj multilaterálnej paneurópskej úrovni minimálne v rámci Aliancie Ulysseus a obohacuje študijnú ponuku aj o alternatívne moderné formy výučby.

RÉSUMÉ

L'article décrit l'histoire et la mise en œuvre pratique, depuis 2003, du programme de double diplôme franco-slovaque entre la Faculté d'économie de l'Université technique de Košice (TUKE) et l'Université française de Nice Sophia Antipolis (UNSA) (intégrée depuis au sein de l'Université Côte d'Azur - UCA). Les deux établissements, grâce à leur coopération étroite sur ce programme, ont progressivement mis en place des activités communes dans le cadre de projets et de la recherche scientifique. Depuis 2020, la coopération s'est encore intensifiée au sein de l'Alliance des universités européennes : Ulysseus. Cette dernière permet de créer des conditions favorables non seulement pour le maintien du programme des deux diplômes à l'avenir, mais également pour la construction de programmes communs en matière d'études européennes, au niveau bilatéral comme au niveau multilatéral paneuropéen, permettant ainsi d'enrichir l'offre d'études par des formes alternatives modernes d'enseignement.

Kľúčové slová: *program dvoch diplomov, spoločné európske študijné programy, európska aliancia univerzít, Ulysseus*

Mots clés: *programme de double diplôme, programmes d'études européens conjoints, Alliance universitaire européenne, Ulysseus*

Úvod

História programu dvoch diplomov na Ekonomickej fakulte Technickej univerzity v Košiciach (EkF TUKE) siaha do roku 2003, keď sa začala jazyková príprava prvých záujemcov – študentov. V roku 2004 bola podpísaná zmluva o spolupráci medzi EkF TUKE a Université de Nice Sophia Antipolis (UNSA) vo Francúzsku. Vďaka intenzívnej výučbe francúzskej lektorky bola pripravená prvá desaťčlenná skupinka slovenských študentov, ktorej sa začala na EkF TUKE výučba ekonomických predmetov vo francúzskom jazyku. Výučbu predmetov koordinovala a garantovala UNSA, učitelia z UNSA realizovali časť prednášok osobne v Košiciach, zvyšok prednášok, seminárov a cvičení zabezpečovali slovenskí učitelia podľa inštrukcií svojich skúsenejších kolegov a garantov z Nice. Na základe pozitívnej spätnej väzby prvých absolventov programu a ich lepších príležitostí na trhu práce, sa do programu pravidelne každý rok od roku 2004 hlásia ďalší študenti. Tí, ktorí vytrvajú vo svojom úsilí až do konca, môžu získať pri splnení podmienok študijného odboru Ekonomia a Manažment nielen diplom EkF TUKE ale aj diplom UNSA. Počet úspešných absolventov programu dvoch diplomov zachytáva Tab. 1.

Od roku 2019 sa na základe fúzií s ďalšími pracoviskami UNSA transformovala na Université Côte d'Azur (UCA), čo ešte viac zvýšilo prestíž francúzskej partnerskej univerzity a teda aj atraktívnosť francúzskeho programu

dvoch diplomov pre slovenských študentov. Navyše, UCA sa podarilo stať súčasťou iniciatívy excelentnosti IDEX (Initiative D'Excellence).

Tab. 1: Počet úspešných absolventov programu dvoch diplomov

Absolventi	TUKE	UNSA (UCA)
1. stupeň (Licence)	viac ako 100	6
2. stupeň (Master)	viac ako 30	-
3. stupeň (Doctorat)	2	-

Zdroj: vlastné spracovanie

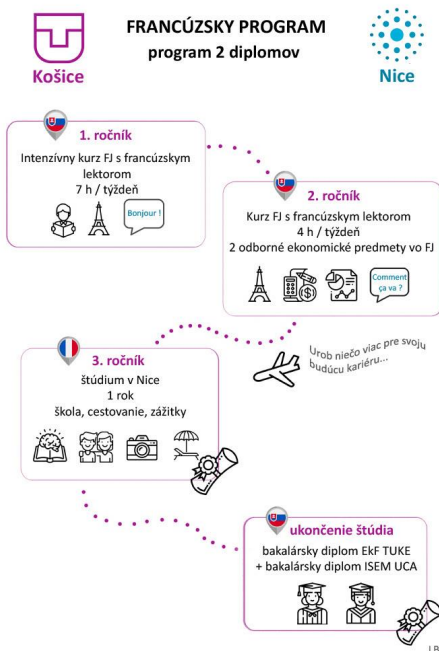
1 Implementácia francúzskeho programu dvoch diplomov na Ekonomickej fakulte Technickej univerzity v Košiciach

Profesori UNSA resp. súčasnej UCA, predovšetkým prof. Jean-Paul Guichard a jeho ďalší kolegovia (prof. Claude Berthomieu, Anne Hannau, Anna Tykhonenko, Sylvie Rochhia, Nicole Attia, Stéphane Ngo-Mai, Damien Bazin, Srdjan Redzepagić a ďalší) zaviedli výučbu niekoľkých kľúčových predmetov do výučby frankofónneho programu fakulty. Išlo najmä o predmety ako makroekonómia (macroéconomie), mikroekonómia (microéconomie), ekonómia priemyslu (économie industrielle), otvorená makroekonómia (macroéconomie ouverte), macroéconomie monétaire et financière (monetárna a finančná makroekonómia), dejiny ekonomického myslenia (histoire de la pensée économique), štatistika (statistique), ekonometria (économétrie), a pod.

Postupným zosúladením vzdelávacích štandardov a implementáciou aktuálnych trendov napr. vo výučbe mikroekonómie, ekonometrie a pod. bola podpísaná nová zmluva medzi UNSA a EkF TUKE, na základe ktorej sa partneri dohodli na vzájomnom uznávaní predmetov prvého a druhého ročníka prvého stupňa v študijnom odbore Ekonómia a manažment (Economie et Gestion).

Študenti frankofónneho programu tak nemusia absolvovať všetky vyššie uvedené predmety aj vo francúzskom jazyku na EkF TUKE. V prvom roku majú k dispozícii intenzívny jazykový kurz pod vedením francúzskej lektorky/lektora, v druhom roku môžu absolvovať dva predmety (macroéconomie approfondie, microéconomie approfondie) vo francúzskom jazyku pod vedením slovenských učiteľov, aby si lepšie osvojili a upevnili odbornú slovnú zásobu a v treťom roku štúdia majú možnosť vycestovať do Nice a na UCA absolvovať všetky predmety tretieho ročníka. Po návrate na EkF TUKE sú im tieto predmety na základe zmluvy medzi inštitúciami uznané.

Priebeh štúdia programu dvoch diplomov je znázornený na Obr. 1.

Obr. 1: Priebeh francúzskeho programu dvoch diplomov na EkF TUKE

Zdroj: © Ľudmila Bartóková, EkF TUKE

V najbližšej budúcnosti, po rozšírení existujúcej zmluvy, plánuje UCA a EkF TUKE pokračovať v programe dvoch diplomov aj na druhom stupni štúdia (Master), ako tomu už aj čiastočne v minulosti bolo.

Na treťom stupni štúdia UCA a EkF TUKE spolupracujú v oblasti spoločného vedenia doktorandských prác „*thèse en co-tutelle*“ (doteraz dve úspešne obhájené práce) a prof. Srdjan Redzepagić z UCA je zároveň školiteľom niektorých doktorandov na EkF TUKE.

2 Projektová a vedecká spolupráca

Spoločné vzdelávacie aktivity prirodzene viedli k viacerým spoločným vedecko-výskumným a projektovým činnostiam. Kolegovia z UCA a EkF TUKE si vymieňali a stále vymieňajú odborné a vedecké poznatky na konferenciách a seminároch, spolupracovali a spolupracujú na viacerých vzdelávacích projektoch. Medzi mnohými vzdelávacími projektmi možno uviesť napríklad projekty Tempus, ktorých cieľom bolo využiť existujúce skúsenosti s programom dvoch diplomov medzi UCA a EkF TUKE a na základe nich pomôcť implementovať podobné programy na univerzitách v Srbsku. Išlo o projekty:

- Tempus, Magistratura bilingue de Macroeconomie avec double diplomation en Serbie - MACROSERB (JEP 19040-2004), doba riešenia: 2004 – 2006.
- Tempus, Formation bilingue en économie, avec double diplômation à Belgrade - ECOSERB (JEP-41116-2006), doba riešenia: 2006 – 2008.

V nasledujúcich rokoch UCA a TUKE úspešne zrealizovali niekoľko vzdelávacích Erasmus projektov.

Od roku 2019 začalo UCA a TUKE participovať na príprave projektu Aliancie európskych univerzít a od roku 2020 sa stali súčasťou aliancie pod názvom Ulysseus.

V nadväznosti na projekt Ulysseus sú medzi UCA a TUKE ako aj ďalšími partnermi realizované súvisiace projekty, ako napr.:

- HORIZON 2020 SwafS. COMPASS, č. 101035809, doba riešenia: 2021 - 2023
- ERASMUS-EDU-2022-CBHE. DIGITAL MOVE, č. 101082527, doba riešenia: 2022 - 2025
- ERASMUS KA226, D2S. Digital Soft Skills 2020-1-FR01-KA226-HE-095221, doba riešenia: 2021 – 2023

Okrem spoločnej projektovej činnosti existuje medzi UCA a EkF TUKE spolupráca v publikačnej oblasti, ktorej výsledkom je niekoľko spoločných publikácií najmä v medzinárodne uznávaných databázach Web of Science (Clarivate) či Scopus.

3 Aliancia európskych univerzít Ulysseus

Byť súčasťou Aliancie európskych univerzít Ulysseus je pre UCA a TUKE veľmi prestížnou záležitosťou, keďže prináša mnohé ďalšie príležitosti na realizáciu spoločných vzdelávacích ale aj vedecko-výskumných aktivít a to nie len bilaterálne, medzi UCA a TUKE ale aj s ďalšími členmi aliancie v paneurópskom kontexte. Členovia aliancie Ulysseus sú uvedení na Obr. 2.

Obr. 2: Ulysseus – Aliancia európskych univerzít,

Zdroj: www.ulysses.eu

Výber partnerov konzorcia zodpovedá ich spoločnému výskumnému a vzdelávaciemu potenciálu, združuje univerzity s kratšou aj dlhšou históriou (Univerzita v Seville – USE viac ako 500 rokov od založenia), tradičné univerzity so širokým spektrom vzdelávacích programov (USE, UCA, UNIGE, TUKE) ako aj užšie špecializované a aplikované vysoké školy (napr. MCI či Haaga Helia). Aliancia zároveň geograficky pokrýva rôzne časti Európskej únie ako to znázorňuje Obr. 3.

V rámci uvedených univerzít sa snaží aliancia vytvoriť synergické efekty vyplývajúce z interakcie medzi jednotlivými pracoviskami, laboratóriami, zamestnancami a študentmi, a pod.

Obr. 3: Aliancia Ulyseus, geografické pokrytie

Zdroj: www.ulyseus.eu

Okrem týchto riadnych univerzitných členov má Ulyseus ďalších 95 pridružených partnerov, s ktorými aktívne spolupracuje a tak zabezpečuje disemináciu výsledkov aliancie aj pre širšiu verejnosť:

- 6 regionálnych vlád,
- 6 miest a ich zastupiteľstiev,
- 6 výskumných centier,
- 8 mimovládnych organizácií a mestských združení,
- 7 študentských združení,
- 14 obchodných konfederácií,
- 48 spoločností.

Základným prvkom Aliancie Ulyseus sú inovačné huby, ktoré majú za cieľ reagovať na aktuálne európske výzvy a zabezpečiť interdisciplinárny, multidisciplinárny a transdisciplinárny prístup (Craciun, 2014) pri ich implementovaní do projektov, vzdelávania a ďalších činností. Tematické zameranie inovačných hubov zodpovedá cieľom OSN v oblasti trvalo

udržateľného rozvoja, cieľom Európskej zelenej dohody, ako aj klastrom a misiám programu Horizont Európa. Rozdelenie inovačných hubov medzi partnerskými univerzitami je nasledujúce:

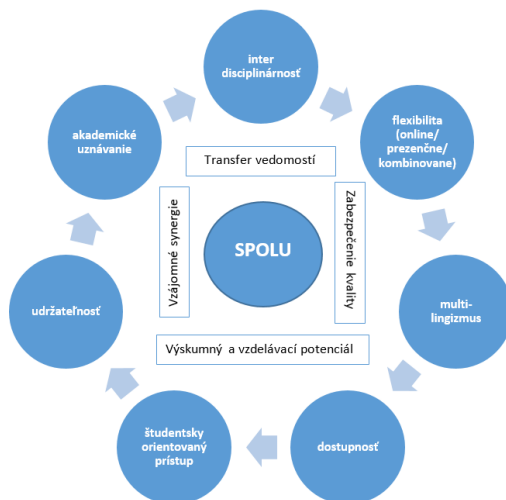
- **Energetika, doprava, mobilita a inteligentné mestá;** University of Seville (USE), Španielsko,
- **Starnutie a blahobyť;** Université Côte d'Azur (UCA), Francúzsko,
- **Potravinárstvo, biotechnológia a cirkulárna ekonomika;** Management Center of Innsbruck The Entrepreneurial School, (MCI), Rakúsko,
- **Cestovný ruch, umenie a kultúrne dedičstvo;** University of Genoa (UNIGE), Taliansko
- **Digitalizácia;** Technická univerzita v Košiciach (TUKE), Slovensko,
- **Umelá inteligencia;** Haaga – Helia University of Applied Sciences (HH), Fínsko.

4 Spoločné vzdelávacie aktivity Aliancie Ulyseus

Jedným z hlavných cieľov Aliancie Ulyseus je príprava spoločných vzdelávacích aktivít, inovatívnych foriem vzdelávania určených aj pre širšiu verejnosť ako napr. Massive Open Online Courses (MOOC), mikrocertifikáty a pod. (Fidalgo-Blanco, 2016; McGreal, Olcott, 2022), pričom niektoré z nich by mali viesť dokonca k spoločným študijným programom so zapojením viacerých partnerov v konzorciu. Existujúca spolupráca medzi UCA a TUKE by sa tak mala posunúť od programu dvoch diplomov k spoločným študijným programom predpokladajúcim multilaterálnu spoluprácu. Moderné vzdelávacie programy by mali byť v súlade s aktuálnymi trendmi uvádzanými v oblasti mikrocertifikácie

(Debais-Sainton, 2020), digitálnych kreditov či digitálnych vzdelávacích pasov a odznakov (Welsh, Dragusin, 2013).

Spoločné vzdelávacie aktivity by mali byť postavené na princípoch uvedených na Obr. 4:

Obr. 4: Princípy spoločných vzdelávacích aktivít Aliancie Ulyseus,
Zdroj: Siničáková et al., 2022

Záver

Od roku 2003 sa prirodzene prehľbuje spolupráca medzi UCA a TUKE a postupne posúva od programu dvoch diplomov k spoločným vzdelávacím paneurópskym programom v rámci Aliancie európskych univerzít. Proces zosúladovania vzdelávania medzi partnermi je ešte len na začiatku a nebude to jednoduché. Napriek tomu veríme, že partnerské univerzity využijú svoj potenciál a synergické efekty a v najbližších rokoch dôjde k vytvoreniu niekoľkých takýchto programov. Európske spoločné študijné programy by tak mali zvýšiť kvalitu vysokoškolského vzdelávania v Európe, zlepšiť náš inovačný

potenciál a posilniť pozíciu absolventov (nie len Aliancie Ulyseus) na trhu práce. V dlhodobej vízii sa aktuálne Aliancia Ulyseus pripravuje na predloženie ďalšieho projektu Ulyseus II, ktorý prispeje k dlhodobej realizácii a udržateľnosti našich plánov.

PodĎakovanie

Za frankofónny kolektív EkF TUKE sa chcem poďakovať Francúzskemu veľvyslanectvu v Bratislave, Francúzskemu inštitútu v Bratislave, Slovensko-francúzskemu univerzitnému inštitútu, Francúzskej aliancii v Košiciach a ich predstaviteľom, ktorí rôznym spôsobom podporujú existenciu frankofónneho štúdia na EkF TUKE. Veľká vďaka patrí UCA a jej učiteľom ako aj administratívne personálu, ktorí k nám pristupovali vždy veľmi férovo, brali našu mladú Ekonomickú fakultu založenú v r. 1992 ako rovnocenného partnera a hlavne ďakujeme prof. Jean-Paul Guichardovi za jeho víziu, odvahu a odhodlanie. To všetko by sa však nemohlo zrealizovať bez podpory vedenia EkF TUKE a bez nášho frankofónneho tímu, a preto úprimne ďakujem doc. Júlii Ďurčovej, Ing. Ľudmile Bartókovej a Ing. Veronike Šulikovej, ktoré vďaka svojej svedomitej práci, kreativite, vnútornej motivácii a vytrvalosti držia program nie len pri živote ale aj na veľmi kvalitnej úrovni už takmer dvadsať rokov.

Zoznam bibliografických odkazov

CRACIUN, C. 2014. Pluridisciplinarity, Interdisciplinarity and Transdisciplinarity: Methods of Researching the Metabolism of the Urban Landscape. In: Crăciun C., Bostenaru Dan M. (eds) *Planning and Designing Sustainable and Resilient Landscapes*. Springer Geography. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8536-5_1

DEBIAIS-SAINTON, V. 2020. European approach to micro-credentials. EADTU Innovating Higher Education 2020 Bridging Event (I-HE2020). <https://www2.slide share.net/EADTU/ihe2020-european-approach-to-micro-credentials>

FIDALGO-BLANCO, et al. 2016. From Massive Access to Cooperation: Lessons Learned and Proven Results of a Hybrid xMOOC/cMOOC Pedagogical Approach to MOOCs. In *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 13(1), 1-13.

GURA, R. 2021. Internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania vo Francúzskej republike. In *Stratégia internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania v Európe*. Praha : Naše vojsko, 2021. ISBN 978-80-206-0086-8, s. 47-82.

GURA, R. - ROŠTEKOVÁ, M. – VANCEL, R. 2019. *Koncept mäkkej moci v regionálnych kontextoch*. Praha : Naše vojsko, 2019. ISBN 978-80-206-1848-1

McGREAL, R., OLCOTT, D. A. 2022. Strategic Reset: Micro-credentials for Higher Education Leaders. In *Smart Learning Environment* 9, 9 (2022). <https://doi.org/10.1186/s40561-022-00190-1>

SINIČÁKOVÁ, M. et al. 2022. *Roadmap to Ulyseus Educational Activities*. WP3. D3.7.

ULYSSEUS. 2022. Aliancia európskych univerzít. www.ulyseus.eu

WELSH, D. & DRAGUSIN, M. 2013. The New Generation of Massive Open Online Course (MOOCS) and Entrepreneurship Education. In *Small Business Institute Journal*, 9, 51-65.

QUEL(S) CADRE(S) POUR LE DÉVELOPPEMENT DE L'INTERNATIONALISATION INCLUSIVE À L'UNIVERSITÉ ?

RÁMCE ROZVOJA INKUZÍVNEJ INTERNACIONALIZÁCIE NA UNIVERZITE

Katarína Chovancová,

Université Matej Bel de Banská Bystrica

Faculté des Lettres

RÉSUMÉ

Depuis de nombreuses années, l'internationalisation est un objectif que les universités cherchent à atteindre par différents moyens. Cependant, les situations de crise qui ont touché notre société et, en son sein, l'enseignement supérieur au XXIe siècle, obligent les établissements d'enseignement à redéfinir cet objectif. Outre la mobilité traditionnelle, le concept d'internationalisation à domicile et le concept d'internationalisation inclusive prennent de l'importance. L'article définit des cadres généraux pour le développement de l'internationalisation des universités et, en utilisant l'exemple d'une université slovaque, note les mécanismes actuels de changement. Il introduit le concept d'apprentissage par la résolution de défis comme une opportunité de renforcer la dimension internationale dans les trois sphères de l'activité universitaire, à savoir l'éducation, la science et la vie communautaire.

ABSTRAKT

Po mnoho rokov je internacionalizácia cieľom, ktorý sa univerzity snažia dosiahnuť rozličnými prostriedkami. Krízové situácie, ktoré našu spoločnosť a v rámci nej aj vysoké školstvo ovplyvnili v 21. storočí, však nútia vzdelávacie inštitúcie definovať tento cieľ nanovo. Do popredia sa dostáva okrem tradičných mobilít koncept internacionalizácie doma a koncept inkluzívnej internacionalizácie. Článok vymedzuje všeobecné rámce rozvoja internacionalizácie univerzít a na príklade slovenskej univerzity si všíma aktuálne mechanizmy zmien. Uvádza koncept vzdelávania riešením výziev ako možnosť posilniť medzinárodnú dimenziu vo všetkých troch sférach pôsobenia univerzity, teda vo vzdelávaní, vo vede a v komunitnom živote.

Mots-clé

université, internationalisation, enseignement supérieur, coopération, inclusive

Kľúčové slová

univerzita, internacionalizácia, vysokoškolské vzdelávanie, spolupráca, inkluzívny

Le processus de Bologne encourage l'internationalisation des activités des établissements d'enseignement supérieur en vue de surmonter la crise économique et financière majeure et de favoriser le développement durable, notamment par la formation de diplômés créatifs, innovants, dotés d'un esprit critique et responsables ; l'amélioration de l'employabilité des diplômés ; par une offre suffisamment vaste des activités et des programmes de l'enseignement supérieur de qualité et par la consolidation de la mobilité comme moyen d'améliorer l'apprentissage. D'une part, l'accès à l'éducation est en augmentation. D'autre part, il y a encore beaucoup de personnes qui ont un accès plus limité aux opportunités d'éducation, en particulier à celles qui ont une dimension internationale. Plus précisément, les universités de certaines régions du monde doivent faire face à la fuite des cerveaux et ressentent le besoin de rechercher en profondeur des approches plus spécifiques aux pays et aux contextes, et des objectifs non seulement mesurables mais significatifs, reflétant les réalités mondiales et européennes.

1. L'internationalisation en tant qu'objectif stratégique

L'internationalisation est une partie intégrale des objectifs que les établissements supérieurs d'aujourd'hui veulent atteindre. De manière générale, ce phénomène peut être défini comme « le processus intentionnel d'intégration d'une dimension internationale, interculturelle ou mondiale dans l'objectif, les fonctions et la prestation de l'enseignement supérieur. » (De Wit –

Hunter – Howard – Egron-Polak, 2015). Il s'agit d'une réalité englobante qui touche toutes les domaines de l'activité de l'établissement de l'enseignement supérieur.

Sans remettre en question la complexité du phénomène, il est nécessaire de souligner que l'internationalisation est souvent conçue, aujourd'hui encore, de manière quelque peu réductrice, sous l'optique étroite de la mobilité. Cette perspective est adoptée par plusieurs théoriciens qui envisagent l'internationalisation comme un « processus qui, grâce à la mobilité internationale des étudiants et des enseignants, conduit à l'intégration des dimensions internationales et interculturelles dans les fonctions éducatives des institutions d'enseignement supérieur ainsi que dans leur gouvernance » (Cosnefroy et al., 2020 : 19 in Pourcelot, 2021).

Certes, la mobilité, également connue sous le nom d'« internationalisation à l'étranger », est l'activité la plus citée dans le domaine de l'internationalisation et prend en elle-même une grande variété de formes. De plus, en apparence, le focus sur la mobilité permet de mesurer assez bien la portée de l'internationalisation explicite au sein d'une institution. Ainsi, nous sommes capable de compter le nombre de mobilités entrantes et sortantes, de déterminer les priorités géographiques selon les directions dominantes des mobilités et d'exprimer, en termes des financements, la valeur économique de l'internationalisation, etc. Néanmoins, le raisonnement autour de l'internationalisation peut être élargi pour tenir compte non seulement ses aspects explicites mais aussi ceux dont la nature est plus implicite. La complémentarité entre les deux pôles s'associe intimement à la subtilité avec laquelle on réussit à « infuser » l'internationalisation dans les programmes d'enseignement et à l'effectivité avec laquelle s'accroît l'engagement de

soutenir la dimension internationale en même temps que la pédagogie inclusive. (cf. Foster – Carver, 2018).

La nouvelle réflexion sur l'internationalisation s'ouvre dans un contexte sociétal marqué dans lequel les universités traversent une crise plus ou moins profonde selon le pays et la région où elle se situent. La multiplicité des facettes de cette crise a été évoquée à plusieurs reprises et de manière très réussie. Reprenons le point de vue de Akkari et Santiago (2017 : 99) : « L'université affronte une période de crise avec une intensité plus ou moins forte selon les pays. Cette crise, qui n'est pas nouvelle, a différentes facettes et se manifeste différemment selon les contextes nationaux. Selon Santos (1995), l'université affronte des défis de trois types. Le premier renvoie à une crise d'hégémonie entre ses fonctions traditionnelles et des fonctions nouvelles qui ont été progressivement introduites. Le deuxième renvoie à une crise de légitimité entre la hiérarchisation des savoirs spécialisés à travers la réduction de l'accès et l'exigence sociale de la politique de démocratisation des études universitaires. Le troisième renvoie à une crise institutionnelle résultant de la tension entre l'autonomie revendiquée par les universités et leur soumission à des critères d'efficacité et de productivité entrepreneuriale » (Akkari – Santiago, 2017 : 99).

Il convient d'ajouter que, avec la pandémie du COVID-19, un nouveau type de crise s'est déclenchée. Cette fois-ci, la crise s'est repercutée sur l'essence même de l'internationalisation, telle qu'on la concevait traditionnellement : le nombre des mobilités a chuté. « L'arrêt brutal de la mobilité étudiante dû aux conditions sanitaires a clairement montré les limites des partenariats classiques et l'urgence de redéfinir et redynamiser le cadre de la coopération universitaire transatlantique, de développer la co-construction de parcours universitaires à distance grâce aux nouvelles technologies, et de prolonger la coopération universitaire internationale par une mobilité lorsque les conditions financières,

logistiques et sanitaires le permettent.» (cf. L'internationalisation de l'enseignement supérieur et les nouveaux modèles de partenariat, 2023)

2. Comment repenser l'internationalisation des universités ?

C'est précisément le contexte actuel – tel que nous venons de l'évoquer très sommairement – dans lequel les établissements d'enseignement supérieur évoluent dans le divers coins du monde, qui confirme la conviction selon laquelle l'internationalisation dépasse largement la question des mobilités. Certes, ces dernières représentent un des aspects explicites de sa mise en place. Pourtant, il existe bien d'autres facettes, souvent plus implicitement présentes dans la vie des campus, qui en disent long sur l'état de l'internationalisation de l'université et permettent d'en déduire la portée dans la vie de la communauté académique. Après la chute d'intérêt pour la mobilité individuelle à l'issue des crises récentes, les universités ont éprouvé un besoin de redéfinir la place et la portée de l'internationalisation dans leurs stratégies institutionnelles. La majorité d'entre elles souscrit à la conviction que l'accès à la diversité des cultures et l'expérience interculturelle doivent être médiés aux étudiants dans la vie quotidienne de l'université ou ils font leur inscription, ne quittant encore pas leur pays. Cet accès peut être assuré à travers des outils différents.

En effet, l'importance accordée à l'internationalisation in situ ou l'internationalisation à domicile a considérablement haussé. Le terme, tel qu'il le conçoivent De Wit et Altbach (2021 : 119), couvre notamment le développement des programmes d'études, de la citoyenneté et du professionnalisme à l'échelle mondiale. Selon Knight (2004 in Tremblay, 2018), l'internationalisation à domicile (angl. internationalization at home) couvre des activités qui permettent aux étudiants de développer la compréhension

internationale et les savoir-faire interculturels. De cette manière, l'internationalisation à domicile n'est pas séparée ni ne s'oppose pas à l'internationalisation à l'étranger.

L'internationalisation à domicile couvre une variété d'activités qui ont lieu sur le campus d'origine, comme les programmes de formation conjoints, l'attraction d'étudiants étrangers, les conférences internationales invitées etc. Elle comprend le processus de coopération internationale des apprenants pendant le processus d'apprentissage sans quitter le pays d'origine et vise à dépasser la collaboration entre enseignants et étudiants dans un environnement d'apprentissage multiculturel pour permettre à tous les étudiants, et pas seulement à ceux qui participent à des programmes de mobilité à l'étranger, de bénéficier, outre l'expérience formelle d'apprentissage internationale sur leur campus universitaire de l'expérience globale de travail avec leurs pairs d'autres établissements (Frumuselu – Bellot, 2022).

Lorsqu'on pense aux liens entre l'internationalisation et le processus d'enseignement, il faut envisager non seulement la constitution des programmes d'études conjoints, des diplômes doubles ou des programmes réalisés en coopération internationale. Il faut également viser la création des supports d'apprentissage plurilingues, la mise en place des programmes de stages auprès des partenaires non académiques actifs dans la communauté locale, des programmes de formation continue renforçant les savoir-faire transversaux et interculturels et des enseignements coopératifs avec une participation active des experts des milieux diversifiés (cf. CAPRES, 2023).

Le concept d'internationalisation à domicile est intimement lié à celui d'internationalisation inclusive. Il s'agit de créer les conditions propices à la coexistence des cultures dans le campus.

Internationalisation at home (pour une conceptualisation plus détaillée du terme cf. Beelen – Jones, 2015).

De plus, les efforts d'oeuvrer pour une internationalisation inclusive sont sous-tendus par le désir de « réduire l'écart entre une élite de l'enseignement supérieur et la population » là où le milieu social, l'ethnie, la religion ou d'autres facteurs prédéterminent encore trop souvent ceux qui bénéficient de l'internationalisation des universités. Dans cette perspective, une stratégie d'internationalisation inclusive peut se montrer suffisamment efficace à construire des ponts pour « servir le plus grand nombre plutôt que le plus petit nombre ». (CAPRES, 2018).

Le souci de créer des conditions favorables aux contacts interculturels au sein du campus implique également le soutien à la diversité linguistique dans les différentes activités académiques. Ce soutien vise non seulement l'anglicisation des programmes de formation mais, bien au contraire, promeut une variété de langues de communication la plus large possible en tant que facteurs d'intégration locale et régionale, et vecteurs d'identités. Dans ce contexte, Chardenet (2010) souligne le besoin de la préservation du « capital linguistique des universités, c'est-à-dire la somme des compétences disponibles en langues » et l'importance de la compétence en langues et cultures. Tout en étant conscients de la position désormais consolidée de l'anglais dans plusieurs domaines dont les écoles et les universités (cf. Le Lièvre, 2017), il convient de rappeler que l'objectif lié à la promotion des diversités linguistiques et culturelles est posé par le Conseil de l'Europe en vue de mieux intégrer les citoyens européens dans les processus démocratiques.

Enfin, pour que l'internationalisation à domicile soit un succès, les initiatives doivent bénéficier du soutien de la direction afin d'encourager une approche à l'échelle de l'établissement et de garantir l'adhésion de l'ensemble du personnel.

Les différents types d'initiatives d'internationalisation à domicile recensés dans ce rapport indiquent très clairement que de nombreuses activités sont développées et gérées par le personnel de l'établissement. Dans l'ensemble, la mobilité traditionnelle est principalement dirigée par des équipes de services professionnels, comme le bureau international ou l'unité d'études à l'étranger (cf. Allinson – Stevenson, 2021)

3. Développer l'internationalisation dans un cadre régional et institutionnel

Pour approfondir la réflexion sur l'internationalisation à domicile, il n'est pas inutile de l'envisager dans un contexte plus restreint, régional d'abord et ensuite local (institutionnel). La perspective adoptée sera celle d'une université évoluant en Europe centrale, cherchant à renforcer progressivement son impact à l'échelle internationale. Un examen des stratégies d'internationalisation en oeuvre dans la région se révèle potentiellement profitable, ainsi qu'un retour auto-reflexif sur les documents-cadre de l'internationalisation institutionnelle.

Dans la période encore très récente, la plupart des pays de Visegrad ont adopté des stratégies d'internationalisation de l'enseignement supérieur. La Pologne a été le premier pays V4 à le faire. En 2015, le gouvernement a approuvé Higher Education Internationalization Programme qui a défini les objectifs principaux dans le domaine (cf. Poland launches internationalisation strategy, 2015). Actuellement, la stratégie de l'internationalisation de l'enseignement supérieur polonais est formulée dans Guiding roadmap for the period 2021 – 2027, publié par l'Agence nationale pour l'échange académique (NAWA). Dans la République tchèque, un document à vocation similaire a été adopté en 2021 (cf. Strategic plan of the ministry for higher education for the period from 2021). En Hongrie, la politique de l'internationalisation de l'enseignement supérieur

a pris corps dans une série de mesures adoptées notamment dans le domaine des mobilités (cf. Ferencz, 2018). Les deux outils fondamentaux en sont Stipendium Hungaricum Programme et Campus Mundi programme (lancé en 2016), gérés par le Tempus Public Foundation. Cette agence a publié les résultats de plusieurs initiatives de recherche autour de l'internationalisation. En Slovaquie, la stratégie d'internationalisation a été approuvée par le gouvernement en décembre 2021. La plupart des universités slovaques disposent de leurs propres stratégies institutionnelles dans ce domaine. Tel est le cas de l'Université Matej Bel de Banská Bystrica qui nous servira ici d'exemple. Une analyse comparative plus détaillée des stratégies d'internationalisation fera l'objet d'une étude scientifique à part.

Dans sa vision institutionnelle, l'Université Matej Bel veut s'approcher, par le niveau et par les résultats de ses activités, aux universités au sommet et atteindre les standard de qualité reconnus au niveau européen. Elle promeut la coopération internationale et les contacts avec le monde non académique en tant que source d'innovation. L'université construit son intégrité interne sur la base de la coopération de lieux de travail uniques plus forts au sein de l'université ainsi que de leur interconnexion, de leur volonté de dialogue, de leur respect, de leur confiance et de leur responsabilité partagée pour les résultats. Tout cela devient une condition préalable à son fonctionnement efficace, à son succès et à la fraternité universitaire.

La politique universitaire dans le domaine des relations internationales est définie dans deux documents de base. Il s'agit du Plan de développement stratégique et de la Stratégie de l'internationalisation. Le premier document est approuvé par le sénat académique de l'université et il est renouvelé tous les six ans. Actuellement, le Plan de développement stratégique 2021 – 2026 est en vigueur.

Dans la stratégie de l'internationalisation de l'UMB, les objectifs définis dans le Plan de développement stratégique sont présentés dans un plus grand détail en mettant l'accent sur le moyens et les outils pour les atteindre. Trois grands axes sont définis :

- a) l'internationalisation à double chemin ;
- b) l'internationalisation transversale ;
- c) l'université plurilingue.

Le choix des objectifs trahit une certaine évolution des manières de concevoir l'internationalisation au sein de l'institution pendant quelques dernières années. D'une vision basée, en prévalence, sur des indicateurs quantitatifs, tels que le nombre des mobilités sortantes et entrantes, le nombre des étudiants étrangers dûment inscrits pour l'intégralité de leurs études, le nombre des conventions de partenariat signées, le nombre d'investissements pour financer les mobilités dans le cadre d'Erasmus+ et dans d'autres cadres européens, régionaux ou nationaux, le nombre de programmes de formations doubles ou conjoints etc., l'attention s'est posée sur d'autres aspects, tels que la présence des identités linguistiques et culturelles diverses dans le campus, les premiers pas vers une meilleure valorisation des activités à dimension internationale que les enseignants-chercheurs développent individuellement et au sein de leurs équipes, jusqu'à la prise en compte de la bidirectionnalité de l'internationalisation dans l'environnement académique.

La stratégie de l'internationalisation est conçue par le Service des relations internationales de l'université. C'est un document flexible qui peut être remanié selon les besoins qui surgissent dans la vie académique de l'université et dans le milieu externe. Ainsi, la Stratégie actuelle, adoptée en 2016, a été progressivement amendée en 2018, 2020 et 2021.

Lorsqu'on parle des documents cadre pour le développement de l'internationalisation de l'université, il n'est pas possible d'omettre la Charte Erasmus (Erasmus Policy Statement). Ce document, exprimant la volonté de l'établissement d'adhérer aux valeurs européennes dans le domaine de l'enseignement supérieur, a une importance clé pour la mise en place des activités dans le cadre du programme Erasmus+ de l'Union européenne. Dans le cas de l'UMB, la charte forme un complément utile de deux documents cadre déjà cités, en explicitant les objectifs à atteindre sous l'égide d'Erasmus.

4. Comment ouvrir la voie à une internationalisation inclusive à domicile

De nos jours, la nécessité d'innover l'optique à travers laquelle l'internationalisation à l'université est envisagée, devient évidente. Désormais, les raisons motivant ce changement se multiplient. La courbe démographique n'inspirant qu'un optimisme trop modéré, la fuite des cerveaux; la baisse d'intérêt aux mobilités; l'apparition de nouveaux groupes cibles pas toujours en mesure de bénéficier pleinement de mobilité individuelle à l'échelle internationale; l'élargissement des missions des universités au sein des communautés, tout ceci appelle au passage de l'approche quantitative à l'approche qualitative dans la mise en place de la politique institutionnelle dans le domaine de l'internationalisation. Cela demande bien sur, une prise en compte de nouveaux objectifs dont l'internationalisation inclusive and l'internationalisation à la maison.

En adoptant le cadre conceptuel proposé par Seeber et al. (2016), la réflexion sur les nouveaux objectifs peut être menée autour des facteurs opérant aux niveaux macro-, meso- et micro-. Un modèle tripartite par niveau peut être constitué:

- le niveau macro- de la politique nationale et également le niveau institutionnel de l'étalonnage ;
- le niveau méso- qui concerne le processus d'enseignement tel qu'il se met en place au sein des facultés, des instituts et des départements, étant porté par les enseignants et les enseignants-chercheurs ;
- niveau micro- affectant la population étudiante dans ses activités curriculaires et extracurriculaires.

Pour renforcer la dimension internationale de tous les aspects de la vie académique, en commençant par l'apprentissage et l'enseignement, l'université a opté pour la promotion de certaines stratégies pédagogiques dont l'apprentissage par le service à la communauté (service-learning, abrégé SL) et l'apprentissage par le défi (dans les projets Innovative Marketing Studies et Virtual Environmental Challenge – VEC). Tandis que la première des stratégies a été présente à l'université depuis presque une décennie, l'apprentissage par le défi n'a commencé à se forger la voie dans les pratiques éducatives de l'UMB que depuis 2020. Le facteur facilitant la promotion de ce type de stratégie a été la participation de l'UMB dans l'alliance des universités européennes EMERGE. C'est précisément ce cadre international qui a permis d'introduire cette innovation pédagogique dans les enseignements dispensés par les universités partenaires dont l'UMB. Ainsi, depuis 2020, plusieurs groupes d'étudiants ont pu prendre part au travail de groupes mené à l'échelle transnationale sous le tutorat d'experts internes et externes. Les partenaires privilégiés pour ces initiatives ont été, notamment, l'Université Bretagne Sud à Lorient, dans le domaine des études de marchés étrangers spécifiquement ciblées ; et l'Université Rennes 2 pour le VEC.

Depuis septembre 2021, une collaboration intensive a été menée avec l'Université Bretagne Sud sous la forme d'un projet pédagogique international

innovant. Les étudiants de la Faculté d'économie, ainsi qu'un groupe de trois étudiants français, ont résolu des missions préparées pour eux par deux entreprises de la pratique : une start-up slovaque dans le domaine des formes innovantes d'investissement financier FREYA, qui souhaitait s'établir en France, et une société française de logiciels SPHINX, pour laquelle les étudiants ont cartographié le potentiel du marché en Slovaquie. Les étudiants ont utilisé et élargi leurs connaissances professionnelles et ont en même temps professionnalisé leurs compétences transversales (compétences linguistiques et de présentation, gestion du temps, gestion de projet, travail en équipe dans un environnement interculturel etc.). Les efforts de toute l'équipe ont été couronnés par des présentations finales réussies des résultats en anglais devant des représentants de l'entreprise. Ils ont confirmé la qualité des matériaux traités et leur applicabilité directe dans la pratique. L'enseignement par les problèmes est l'une des approches pédagogiques innovantes utilisées dans l'alliance EMERGE des universités européennes, dont l'UMB est membre.

Le projet Virtual Environmental Challenge répond aux développements récents des besoins dans le champs d'e-learning. Comme le soulignent Évain et Chusseau (2021 : 4), les activités de ce type ont une triple finalité :

- trouver une dynamique innovante pour impliquer les étudiants dans l'amélioration de la durabilité de leur environnement de campus ;
- stimuler l'acquisition d'une langue seconde ;
- impliquer les étudiants dans le développement du programme et promouvoir l'apprentissage par les pairs dans un contexte international, principalement dans les deux domaines suivants : l'enseignement des langues et la gestion de projets.

Le Virtual Environmental Challenge (VEC) est également réalisé en collaboration avec plusieurs partenaires universitaires européens. Par le biais

d'une approche par projet, le VEC vise l'exploration inter-campus de projets – liés à l'Agenda 2030 de l'ONU – à travers des productions collectives dans un format de classe virtuelle internationale. Les étudiants de Master 1 soutiennent des équipes en ligne d'étudiants internationaux pour relever des défis sociétaux. (cf. Évain – Chusseau, 2021).

Au moment de mettre en place VEC, l'objectif était de trouver de nouveaux moyens innovants pour promouvoir, connecter et trouver des moyens d'améliorer la durabilité des environnements de campus. Jusqu'à 8 équipes différentes dans chaque édition annuelle développent des idées pertinentes pour leur campus, puis présentent ces idées aux équipes adverses. Entre novembre et décembre, les étudiants participent à une demi-finale et à une finale qui récompensent les meilleures idées et présentations. Les étudiants participants pourront recevoir 3 ECTS pour l'achèvement réussi du cours.

Chaque semaine, les participants sont invités à rejoindre des sessions en ligne à l'aide de la plateforme d'enseignement virtuel, le système VIA, et se verront confier divers travaux à réaliser. Les étudiants peuvent trouver le manuel du programme sur un padlet en ligne, tandis que les enregistrements des sessions seront publiés sur une chaîne YouTube afin qu'il soit possible de suivre les derniers échanges même s'ils manquent une réunion en direct.

L'objectif général du projet est de développer l'éducation par les pairs dans un contexte international, principalement dans le domaine de l'enseignement des langues et des projets basés sur des défis. Le tout est coordonné par des étudiants de Master du programme Didactiques des Langues de Rennes 2, qui jouent le rôle de « coachs » étudiants. Les coachs sont en contact régulier avec les différentes équipes, les aident à organiser leurs présentations et fournissent également un retour d'information aux enseignants coordinateurs des institutions participantes. En outre, ils organisent et accueillent les compétitions

de demi-finale et de finale. (<https://international.univ-rennes2.fr/article/rennes-2-launches-first-edition-vec-challenge-promotion-sustainable-and-connected-campus>).

5. Conclusion

L'enseignement supérieur a un rôle essentiel à jouer dans la quête mondiale pour relever les défis sociétaux qui sous-tendent les objectifs de développement durable (ODD) des Nations unies, grâce à des innovations dans l'enseignement, l'apprentissage, l'érudition, les opérations et le leadership communautaire.

Dans l'ensemble des Objectifs de développement durable tels qu'ils sont définis par les Nations Unies, l'attention des universités doit porter, entre autres, sur l'ODD4 qui fait appel à l'éducation inclusive et équitable. Il présuppose un soutien global à la diversité et au développement durable dans le processus d'enseignement et celui d'apprentissage de manière à ce que, avant 2030, tous les apprenants devraient acquérir les savoirs et les savoir-faire liés. L'internationalisation avec ses différentes facettes (y compris internationalisation at home) devient un moyen propice pour atteindre le développement durable, notamment dans des nouveaux contextes dans lesquels les activités des universités évoluent aujourd'hui.

L'internationalisation à domicile, en tant qu'"intégration délibérée des dimensions internationales et interculturelles dans le programme d'études formel et informel pour tous les étudiants dans des environnements d'apprentissage nationaux", est une réponse possible. Elle devient de plus en plus une priorité stratégique clé pour l'enseignement supérieur dans le monde entier. Pourtant, il est reconnu dans la littérature qu'il n'y a aucune stratégie, formule ou approche reconnue de l'internationalisation à domicile, ce qui établit

la nécessité d'efforts collectifs des principales parties prenantes, du niveau des décideurs politiques nationaux et internationaux à celui des étudiants individuels. L'objectif est de combler le fossé qui existe en adoptant une approche à 360 degrés pour une internationalisation à domicile robuste et innovante. Nous pourrions vouloir combler cette lacune en développant un cadre pour intégrer un modèle d'internationalisation à domicile de qualité, axé sur un modèle d'action tripartite abordant : (i) le niveau macro (niveau institutionnel et sociétal), (ii) le niveau méso (améliorations des programmes et innovations pédagogiques) et (iii) le niveau micro (inclusion de tous les étudiants). Nous considérons que cette démarche va de pair avec la nécessité de mesures concrètes pouvant être mises en œuvre au niveau transnational en tant qu'indicateurs d'une internationalisation de qualité au niveau national, en lien avec les priorités de l'UE visant à rendre les systèmes d'enseignement supérieur inclusifs et connectés à la société, les ODD servant de catalyseur pour combler cette lacune, notre attention se portant sur l'ODD 4. L'accent mis sur les ODD permet à l'enseignement supérieur de se tourner vers l'intérieur afin de remédier aux inégalités en matière d'accès à l'éducation et de possibilités de s'engager pleinement dans les programmes éducatifs.

Notre objectif doit être de faire progresser l'éthique de l' « université sans murs », en veillant à ce que les cadres dans lesquels les universités évoluent fournissent des mécanismes efficaces pour la conception et la mise en œuvre de programmes d'études et des pratiques académiques qui, d'une part, sont inclusifs et offrent des moyens d'accéder à des compétences transversales et, d'autre part, sont sous-tendus par l'engagement de l'enseignement supérieur à relever les principaux défis sociétaux.

Références bibliographiques

Akkari, Adeljalil – Santiago, Mylène: L'internationalisation des universités dans un contexte de crise. In: Revista Espaço Pedagógico, v. 24, n. 1, 2017, p. 98-109.

ISSN 2239-0302. <https://doi.org/10.5335/rep.v24i1.6995> Disponible à :
L'internationalisation des universités dans un contexte de crise | Mylene Santiago - Academia.edu

Allinson, Katherine – Stevenson, Dörte: Internationalisation at home – developing global citizens without travel. 2021. Disponible à :

https://www.universitiesuk.ac.uk/sites/default/files/uploads/UUKi_reports/Internationalisation-at-home_report.pdf

Beelen, Jos – Jones, Elspeth: Redefining Internationalization at Home. In: Curaj, A., Matei, L., Pricopie, R., Salmi, J., Scott, P. (eds) The European Higher Education Area. Springer, Cham, 2015. P. 59-72. ISBN 978-3-319-18767-9.

https://doi.org/10.1007/978-3-319-20877-0_5

CAPRES: *Enseignement et apprentissage*. [En ligne]. [Consulté le 2022-12-22].

Disponible à : <https://www.capres.ca/enseignement-et-apprentissage/>

CAPRES: Sommet – L'internationalisation inclusive, 2018) Bothwell, 2017 - Universities told to aim for 'inclusive' internationalisation | Times Higher Education (THE) in <https://www.capres.ca/parcours-detudes/mobilite-etudiante/sommet-linternationalisation-inclusive/>

Cosnefroy, L., De Ketele, J.-M., Hugonnier, B., Parmentier, P., Palomba, D. et Uvalic-Trumbic, S. (2020). *L'internationalisation de l'enseignement supérieur : le meilleur des mondes?* De Boeck Supérieur.

De Wit, H., Hunter F., Howard L., Egron-Polak E. (Eds.) (2015) "Internationalisation of Higher Education", European Parliament, Brussels: EU.

Taken

from

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU\(2015\)540370_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU(2015)540370_EN.pdf) on September 25, 2016.

Dlhodobý zámer UMB 2021-2026. /Plan stratégique de l'UMB pour 2021 – 2026./ [En ligne]. [Consulté le 2022-12-22]. Disponible à :

<https://www.umb.sk/app/cmsFile.php?disposition=i&ID=6525>

Évain, Christine – Chusseau, Elsa: *Collaborative Distance Learning International Project “Virtual Environmental Challenge” : A Turning Point or an Extension ?*

Communication présentée au 14e colloque international e-Learning and Innovative Pedagogies. *Transcending Social Distance: Emerging Practices in e-Learning.*

Ferencz, Iryna: *Furthering Internationalisation in Hungary.* Disponible à :

<https://www.eaie.org/blog/furthering-internationalisation-hungary.html>

Foster, Monika – Carver, Mark: Explicit and implicit internationalisation: Exploring perspectives on internationalisation in a business school with a revised internationalisation of the curriculum toolkit. In *The International Journal of Management Education*, 16(2), 2018, p. 143–153.

<https://doi.org/10.1016/J.IJME.2018.02.002> Disponible à :

https://www.academia.edu/35899583/Explicit_and_implicit_internationalisation_Exploring_perspectives_on_internationalisation_in_a_business_school_with_a_revised_Internationalisation_of_the_Curriculum_Toolkit_Corresponding_author

Frumuselu, Anca Daniela – Bellot, Andrea Roxana: Integrating Virtual Exchange Practices and Digital Instructional Tools in EFL Courses at University Level. In: *English as a Foreign Language in a New-Found Post-Pandemic World.* edited by Walaa M. El-Henawy and Maria del Mar Suárez, IGI Global, 2022, pp. 312-328.

<https://doi.org/10.4018/978-1-6684-4205-0.ch015>

Knight, Jane: « Internationalization Remodeled: Definition, Approaches, and Rationales », *Journal of Studies in International Education*, vol. 8, no 5, 2004, p. 5-31.

L'internationalisation de l'enseignement supérieur et les nouveaux modèles de partenariat. [En ligne]. [Consulté le 2022-12-22]. Disponible à :

<https://fr.usembassy.gov/fr/education-culture-fr/internationalisation-enseignement-superieur/>

Le Lièvre, Françoise (2017) : « Quelles motivations et quelles conséquences au choix d'enseigner en anglais à l'Université en France ? » in « Penser la didactique du plurilinguisme et ses mutations : politiques, idéologies, dispositifs », Suzuki, E. ; Potolia, A. Disponible à :

https://www.academia.edu/19788997/Le_Li%20v%20re_F_2017_Quelles_motivations_et_quelles_cons%20quences_au_choix_d_enseigner_en_anglais_%20l_Universit%20en_France_in_Penser_la_didactique_du_plurilinguisme_et_ses_mutation%20politiques_id%20ologies_dispositifs_Suzuki_E_Potolia_A

Poland launches internationalisation strategy. [En ligne]. [Consulté le 2022-12-22]. Disponible à : <https://study.gov.pl/news/minister-science-signed-higher-education-internationalisation-program>

Pourcelot, Charlotte : L'internationalisation de l'enseignement supérieur : le meilleur des mondes ? par Laurent Cosnefroy, Jean-Marie De Ketele, Bernard Hugonnier, Philippe Parmentier, Donatella Palomba et Stamenka Uvalic-Trumbic. In *Revue internationale de pédagogie de l'enseignement supérieur* [En ligne], 37(2) | 2021, mis en ligne le 15 mars 2021, consulté le 27 décembre 2022. URL : <http://journals.openedition.org/ripes/3248>. DOI : <https://doi.org/10.4000/ripes.3248>

Santos, Fernando Seabra – Almeida Filho, Naomar de : A quarta missão da Universidade – internacionalização universitária na sociedade do conhecimento. Imprensa da Universidade de Coimbra (Coimbra University Press). Editora Universidade de Brasília, 2012.

Stratégia internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030. /La stratégie de l'internationalisation de l'enseignement supérieur jusqu'à 2030./ [En ligne]. [Consulté le 2022-12-22]. Disponible à : <https://www.minedu.sk/28846-sk/strategia-internacionalizacie-vysokeho-skolstva-do-roku-2030/>

Stratégia internacionalizácie. /La Stratégie de l'internationalisation de l'UMB./ [En ligne]. [Consulté le 2022-12-22]. Disponible à :

<https://www.umb.sk/en/international/strategy-principles-and-goals/>

The Internationalisation of Higher Education Strategy for the period from 2021.

[En ligne]. [Consulté le 2022-12-22]. Disponible à : <https://www.msmt.cz/areas-of-work/tertiary-education/strategic-plan-of-the-ministry-for-higher-education-for-the?lang=2>

Tremblay, Émilie : L'internationalisation des universités et la sociologie de l'éducation au Québec. (2018). L'internationalisation des universités et la sociologie de l'éducation au Québec. Cahiers de recherche sociologique, (64), 149–172. <https://doi.org/10.7202/1064724ar>

UMB Erasmus Policy Statement 2021 – 2027. [En ligne]. [Consulté le 2022-12-22]. Disponible à : <https://www.umb.sk/medzinarodne-vztahy/referat-pre-medzinarodnu-spolupracu/mobility-na-umb/erasmus/erasmus-policy-statement.html>

DOSLOV – DESAŤ ROKOV DOBRÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

ÉPILOGUE – DIX ANS DE BONNES OPPORTUNITÉS

Mária Paľová

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Filozofická fakulta

Konkurovať si a spolupracovať. Združiť zdroje a prerozdeliť ich podľa efektivity podporenej činnosti. Dbieť o udržateľnosť „značkových“ podujatí. Takto stručne by sa dalo zhrnúť desaťročné úsilie IUFS/SFUI o podporu a propagáciu študijných programov slovenských univerzít s rozličným odborným a výskumným zameraním a rozličnou úrovňou potreby ovládania francúzštiny.

Bolo to zároveň desať rokov prekonávania rivality, na ktorú niektoré univerzitné programy reagovali adaptačne, iné izoláciou alebo vytváraním účelových spojenectiev. IUFS/SFUI sa postupne a dôslednou globálnou stratégiou darí meniť tento stav na vzťah partnerstva, kde žiadny študijný program nestráca svoju hlavnú konkurenčnú výhodu a môže pritom čerpať z výhody synergie a komplementárnosti zdrojov. Aby partneri prijali takúto dlhodobú a viacúrovňovú spoluprácu, museli akceptovať predovšetkým požiadavku transparentnosti a požiadavku pracovať v prospech všetkých členov a všetkých ich študijných programov.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach vstupovala do IUFS/SFUI s novým programom prekladateľstva a tlmočníctva Anglický jazyk a francúzsky jazyk pre európske inštitúcie a ekonomiku (2013/2014), ale francúzština bola a stále je

súčasťou viacerých študijných programov jej fakúlt. V danom období sme veľa čerpali z dobrej praxe univerzít, ktoré už mali spoločné študijné programy s francúzskymi univerzitami s udeľovaním dvojitych diplomov. Podarilo sa nám tak aktualizovať niektoré jestvujúce bilaterálne zmluvy a v rokoch 2016 – 2019 prijali na slávnostných výročných odovzdávaníach dvojité diplomy dvaja doktorandi a tri magisterky. Dvojité diplom magisterského štúdia je stále otvorený študentom prekladateľstva a tlmočníctva na Univerzite v Štrasburgu, kde môžu rok magisterského štúdia absolvovať a ukončiť na inštitúte ktorý je súčasťou prestížnej EMT (European Master's in Translation) siete univerzít a vysokých škôl.

V roku 2018 prišiel prvýkrát do Košíc úspešný pracovný veľtrh Študenti – podniky – univerzity, ktorý patrí k významným podujatiam IUFS/SFUI, pretože ponúka priestor pre komplexné poňatie inovácií v študijných programoch tak, aby sa priblížili podmienkam praxe v podnikoch, ktoré využívajú francúzske modely podnikovej kultúry, viacjazyčnosť a francúzštinu. Usporiadali ho pre IUFS/SFUI spoločne s Veľvyslanectvom Francúzskej republiky v Bratislave a podnikmi s francúzskou kapitálovou účasťou na Slovensku Technická univerzita v Košiciach a Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Toto podujatie je pravidelne aj dobrým testom úrovne spolupráce členov IUFS/SFUI, pretože bez ohľadu na to, ktorá univerzita ho hostí, zakaždým ho musia podporiť prácou aj účasťou študentov a pedagógov ostatní členovia.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach už dvakrát hostila ďalšie úspešné podujatie IUFS/SFUI - Modelový Európsky parlament, simuláciu práce EP pre stredné školy, a to v rokoch 2019 a 2022. Podujatie každoročne organizuje európsky kampus Sciences Po v Dijone, IUFS/SFUI a francúzsky inštitút na

Slovensku s podporou Kancelárie Európskeho parlamentu v SR. V obidvoch rokoch sa simulácie zúčastnilo viac ako 90 gymnazistov z celého Slovenska a naposledy rokovali vo francúzštine o návrhu rezolúcie zameranej na prekonanie energetickej krízy. O toto podujatie majú členské univerzity vždy záujem, pretože hosťujúca univerzita môže svoje podmienky štúdia ukázať gymnazistom aj ich pedagógom.

Od roku 2015 Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach pravidelne organizačne podporuje Európsky deň jazykov, na ktorom má svoj stánok každý rok aj IUFS/SFUI. Podujatie, ktoré sa už konalo v centre mesta, v priestoroch FF UPJŠ aj v on line priestore navštívila v Košiciach stovky študentov, odborná i laická verejnosť a podujatie upútava pozornosť frankofónnych študentov na možnosti frankofónne orientovaného štúdia na slovenských univerzitách.

Pre správny chod IUFS/SFUI majú podstatný význam aj menej „viditeľné“ podujatia, akými sú stretnutia koordinačného výboru, vzájomné vystúpenia a návštevy na odborných a vedeckých podujatiach členských univerzít (vedecké konferencie, prednášky, spoločné publikácie), finančne podporené akcie z fondu IUFS/SFUI na pôde Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a všetkých členov IUFS/SFUI, predstavenia štipendií francúzskej vlády, návštevy členských univerzít na stredných školách v príslušnom kraji, propagácia študijných programov všetkých členských univerzít IUFS/SFUI na veľtrhoch štúdia na vysokých školách, neformálne stretnutia študentov členských univerzít a ďalšie formy spolupráce s členmi i nečlenmi IUFS/SFUI, pretože rozširujú frankofónny priestor, umožňujú zachytiť tendencie a navigujú študentov k štúdiu na Slovensku a na partnerských univerzitách členov IUFS/SFUI vo Francúzsku.

Desať rokov konkurencie a spolupráce nás naučilo, že nemusíme siahnuť po každej dobrej príležitosti, ale po tej, ktorá je pre nás najefektívnejšia a pre ktorú máme ako členská univerzita IUFS/SFUI najlepší potenciál, lebo žiadna dobrá príležitosť nám neujde.